

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 Ζαγορίσιους στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 377

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

2009

ΚΩΔΙΚΟΣ 2571

Ευλαβικό μνημόσυνο στον τύμβο της Γκραμπάλας

Όπως κάθε χρόνο οι Ζαγορίσοι σε μια σεμνή τελετή εκεί στον αιματοβαμμένο τόπο της Γκραμπάλας τίμησαν με την παρουσία τους την Κυριακή 8 Νοεμβρίου 2009 τους ήρωες μαχητές μας που με τη σθεναρή αντίστασή τους στον τιτάνιο εκείνο αγώνα το Νοέμβριο 1940 σύντριψαν την επίθεση των εισβολέων χαρίζοντας στην πατρίδα τους περιφανή νίκη.

Η φετινή εκδήλωση είχε ένα ξεχωριστό γνώρισμα. Με πρωτοβουλία του Δημάρχου Κεντρικού Ζαγορίου και της ΙΛΕΖ εκεί στον τύμβο των ηρώων τοποθετήθηκε μαρμαρίνη πλάκα με τα ονόματα σε μεταλλικά γράμματα των πεσόντων υπερασπιστών στη μάχη της Γκραμπάλας, αιώνιο σύμβολο για το Έθνος των Ελλήνων. Εκεί εφάλη ευλαβικό μνημόσυνο για τους πεσόντας, ακολούθησε προσκλητήριο νεκρών και κατάθεση στεφάνων

από τους εκπροσώπους της Βουλής των Ελλήνων, των τοπικών, πολιτικών και στρατιωτικών

αρχών των πολιτιστικών Συλλόγων του Ζαγορίου και από τους συγγενείς των πεσόντων. Η τελετή

έκλεισε με την ανάκρουση του Εθνικού μας Ύμνου από τη στρατιωτική μπάντα. Το κορύφωμα των εκδηλώσεων ήταν η απονομή τιμητικών διπλωμάτων (που έγινε για πρώτη φορά) προς τους οικείους και συγγενείς των ηρωικώς πεσόντων από το Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου στην κατάμεστη αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου Άνω Πεδινών μέσα σε μια άκρως φορτισμένη συγκινησιακά ατμόσφαιρα.

Τιμημένοι μας νεκροί,

«Το αίμα σας που χύθηκε το δρόμο σημαδεύει και οδηγεί αλάθητα στο χρέος της τιμής. Η δόξα σας στεφάνωσε, πιστά σας συντροφεύει, κι' ευλαβικά το γόνάτο σας κλείνουμε κι' εμείς».

Η μνήμη σας αιώνια, ηρωικοί νεκροί μας.

Σ.Θ.

Χρονογράφημα**Φθινόπωρο - Ποίηση****Σταύρου Συκιώτη**

ορίζοντα του καλοκαιριού στον μουντό του φθινόπωρου προς τον χειμώνα και τον κλειστό ορίζοντα του σπιτιού. Αυτή η ψυχολογική κατάσταση χαρακτηρίζεται ως «**φθινόπωρινό – σύνδρομο στρες**», μετά τις καλοκαιρινές διακοπές.

Πέρα από την ψυχολογική μελαγχολία που αισθάνεται ο άνθρωπος, αποτέλεσμα απόρροιας των όσων γράφουμε παραπάνω, αντίθετα, η ποιητική έκφραση του φθινόπωρου παίρνει άλλη διάσταση, επηρεασμένη από την χρωματική πανδαισία που παρουσιάζει η βλάστηση της φύσης, χαρά και μέθη των ματιών μας, σε αντίθεση με την πράσινη μονοτονία της Άνοιξης.

Ο χρωματισμός της βλάστησης το φθινόπωρο, ανάλογα με την πλούσια ποικιλία των δέντρων που έχουν τα δικά τους χρωματικά γνωρίσματα ποικίλουν σε απίθανες αποχρώσεις του κίτρινου, του καφέ, βυσσινί κλπ. κι όπως εμφανίζονται σε μορφή πινελιών ζωγράφου παρουσιάζουν απίθανους ζωγραφικούς πίνακες, κατά περιοχή.

Ο **ενιαίος χώρος της κοιάδας του Βοϊδομάτη, τις πολλαπλές πλεγίες του και την πυκνόφυτη θλάστησή του, πλούσια σε φυλλοθόλα δέντρα είναι αναμφισβήτητη, ένας τεράστιος ζωγραφικός πίνακας, τεχνοτροπίας Βίνσεντ Βαν Γκογκ, απόλαυση των ματιών μας.**

Ας αφήσω, όμως, την πένα μου (ποια πένα; το στυλό μου θέλω να πω) να μας ξεναγήσει στα μονοπάτια της ποίησης...

«**Φθινόπωρο**»: Άννας Λαουτάρη - Γκριτζάλα.
Φάνηκαν τα συννεφάκια πάνω εκεί στον ουρανό.
Το φθινόπωρο μας ήρθε πάλι τούτο τον καιρό.
Πέφτουν καταγής τα φύλλα απ' των δέντρων να κλαδιά, λυπημένα είναι τα δάση μόνα τους στη μοναξιά.
Να η πρώτη η βροχούλα πάτησε ξανά τη γη Έφυγαν τα χελιδόνια μακριά στην Αφρική.

«**Φθινόπωρο**»: Κων/νου Χατζόπουλου.
Άσε το φθινόπωρο γύρω σου να στρώσει τ' άνηθ τα στερνά, μια ζωή πεθαίνει μια νιοή περνά

Και λίγη Ηπειρώτικη ποίηση: «**Φθινόπωρο**»: Παύλου Βρέλλη. Οι λεύκες χλωμιάσαν. Πετούν τα φύλλα στο πράσινο χρώμα. Τα γκριζα βρεγμένα βουνά τρεμοπαίζουν στα ρίγη της λίμνης. Και κείνη χαιδεύει τα γύρω καλάμια και δάκρυα μένουν

τάχα σε προσμένει μια Άνοιξη ξανά;

Άσε το φθινόπωρο γύρω σου ν' απλώσει μια στερνή ευωδιά μια φωνή σωπαίνει μια χαρά χαμένη μέσα στην καρδιά, τα στερνά τα φύλλα παίρνει το φθινόπωρο γύρω απ' τα κλαδιά.

«**Φθινόπωρινή Ώρα**»: Σπύρου Φιλίππα – Πανάγου.
Φθινόπωρου είναι ώρα λυπημένη, μαυροφώρα. Τις χαρές όπου περάσαν πίκρες νοιώθω στην καρδιά. Και βουβός κοιτάζω τώρα που τη φύση δέρν' η μπόρα και για φύλλα τους κρεμάσαν νεροστάλες τα κλαδιά.

«**Ένας λόγος για το Καλοκαίρι**»: Γιώργου Σεφέρη.
Γυρίσαμε πάλι στο φθινόπωρο, το καλοκαίρι σαν ένα τετράδιο που μας κούρασε γράφοντας μένει, γεμάτο διαγραφές: αφηρημένα σχέδια στο περιθώριο κι ερωτηματικά, γυρίσαμε στην εποχή των ματιών που κοιτάζουν στον καθρέφτη μέσα στο ηλεκτρικό φως σφιγμένα χείλια κι οι άνθρωποι ξένοι στις καμάρες στους δρόμους κάτω απ' τις πιπεριές καθώς οι φάροι των αυτοκινήτων σκοτώνουν χιλιάδες χλωμές προσωπίδες. Γυρίσαμε. Πάντα κινάμε για να γυρίσουμε στη μοναξιά, μια φούχτα χώμα, στις άδειες παλάμες.

Και λίγη Ηπειρώτικη ποίηση: «**Φθινόπωρο**»: Παύλου Βρέλλη. Οι λεύκες χλωμιάσαν. Πετούν τα φύλλα στο πράσινο χρώμα. Τα γκριζα βρεγμένα βουνά τρεμοπαίζουν στα ρίγη της λίμνης. Και κείνη χαιδεύει τα γύρω καλάμια και δάκρυα μένουν

στα κίτρινα φύλλα.

«**Χινοπωριάτικο τραγούδι**»: Κώστα Κρυστάλλη.

Χινοπωριάτικα βιολιά
Με τους λυγμούς τους σκίζουν την πληγωμένη μου καρδιά
και τις ελπίδες μου κοιμίζουν.

.....
Κι' όλο πηγαίνω πού;
εδώ κι εκεί παντού.
οπού τα χρόνια με σκοντούν χωρίς αγάπη και χαρές
χωρίς πόθο κανένα
και μοιάζουν οι μέρες μου με φύλλα μαραμένα.

«**Χινοπωριάτικο**»: Γ. Κοτζούλα.
Πάει ο καιρός με τα σταφύλια και τα σύκα

και της ντομάτας τον καρπό το στρογγυλό.
Διάβηκες καλοκαίρι, σύρε στο καλό.
μα εγώ την ευτυχία σ' ένα τσαμπί τη βρήκα.

.....
Και μη θαρρείς μελαγχολία πως θα με πιάσει
μ' αυτά, να βάλω τάχα θάνατο στο νου.
Βυθίζομαι ώρες στο γαλάζιο τ' ουρανού,
και σ' άλλον κόσμο ταξιδεύω, σ' άλλη πλάση.

«**Φθινόπωρινό τραγούδι**»: Πώλ Βερλαίν (Γαλλία).
Του φθινοπώρου τα βιολιά
καθώς τ' ακούω από μακριά
μ' ανιά
μου πλημμυρίζουν την καρδιά
βαριά βαθιά
με μια μονοτονία.
Οχρός τριγύρω μου κοιτώ
μόνο τη θλίψη μου, θωρώ
και παραπαίω
κι' όταν η ώρα μου θα 'ρθει
γυρνάει ο νους μου προς τα κει και κλαίω.
Κι αυτό το κλάμα το ελαφρό
με τον αγέρα τον κακό
με παίρνει τον καυμένο
και με πηγαίνει εκεί κι εδώ
έτσι καθώς πάει
και το φυλλαράκι μαραμένο.
(Μτφρ. Ν. Παππά)

Καιρός να κλείσουμε την «Ποίηση» του Φθινόπωρου μ' ένα «Ανθος Σοφίας», από το βιβλίο του Γ. Στούκα:

«**Το φθινόπωρο μοιάζει σαν παλιό ωραίο ρομαντικό και μελαγχολικό τραγούδι, που αναπολεί το παρελθόν και ετοιμάζεται για το μέλλον**».

Εύχομαι με αισιοδοξία να περάσουμε στην εποχή του χειμώνα. Να συναντήσουμε τις πουπουλένιες χιονιάτικες ... ασπράδες του.

Οι Ιταλοί ανεβαίνουν στην Γκραμπάλα

Απόσπασμα από το βιβλίο «**Προμαχώντας για την Πατρίδα**» του έφεδρου ανθυπολοχαγού **Χρήστου Καινούργιου από το Θεσπρωτικό, φίλου και συμμαχητή του πρώτου νεκρού αξιωματικού στη μάχη της Γκραμπάλας Νίκου Χατζόπουλου.**

Στις 2 Νοέμβρη, ύστερα από άγριο βομβαρδισμό με όλμους, ορειβατικό και πεδινό πυροβολικό, οι Ιταλοί, συμμορφώνοντας, κατορθώνουν και ανεβαίνουν στο ύψωμα της Γκραμπάλας. Αφού προωθηθήκαν μέχρι τους πρόποδες του υψώματος την ημέρα, αρχίζοντας το σκοτάδι, χρησιμοποιώντας μικροχαρδριτσες και διάφορες αθέατες εδαφικές πτυχές, από τα δυτικά, πατούν το ύψωμα. Τα παρατηρητήρια του εχθρού επισήμαναν την αραχνούφαντη διάταξή μας, τα κενά που παρουσίαζε αυτή και την αδυναμία ελέγχου από την πλευρά του 10ου λόχου έστω ακόμα και με απλή παρατήρηση, λόγω της εδαφικής διαμόρφωσης...

Ετσι, λοιπόν, δημιουργήθηκε για μας μια δύσκολη και οδυνηρή κατάσταση. Η ιταλική διοίκηση απέναντί μας (Αι Λιας Δολιανών) διάλεξε το σημείο αυτό σαν το πιο πρόσφορο για την υλοποίηση των επιτελικών της σχεδίων...

Ο παιδικός φίλος και κουνιάδος του Ανθ/γού Ν. Χατζόπουλου **κ. Θ. Βλαχοπάνος** παραλαμβάνει από το Δήμαρχο Κεντρικού Ζαγορίου το Δίπλωμα Τιμής.

Η ειδηση μεταδόθηκε αστραπιαία. Για μια στιγμή επικράτησε σύγχυση και πανικός ανάμεσα στους υπερασπιστές της Γκραμπάλας. Τα τμήματα του 10ου λόχου, ύστερα από τον απάντεχο αιφνιδιασμό, άρχισαν να συμπύκνωσης προς τα πίσω, φτάνοντας μέχρι το χωριό Ελαφότοπος (Τσιρβάρη). Μαζί με το 10ο λόχο συμπυκνώθηκε κι εμείς. Αμέσως, έταξα την ομάδα πολυβόλων σε βραχέως σημείο, όχι μακριά από την άλλη ομάδα.

Παίρνω διαταγή από το διοικητή του τάγματος να βάζουμε και με τα τέσσερα πολυβόλα με καταιγιστικά πυρά γύρω από την κορυφή του υψώματος της Γκραμπάλας. Ακριβώς στο σημείο που είχαν ανεβεί οι Ιταλοί.

Με τον αδιαπέραστο αυτό φραγμό πυρός, επιδιώκαμε να εμποδίσουμε την προώθηση του εχθρού σε βάθος και μέτωπο. Το πυροβολικό, επίσης, συγκέντρωνε τα πυρά του στην κορυφή της Γκραμπάλας και μα αραίες βολές, όλη τη νύχτα, παρενοχλούσε τον εχθρό, μη επιτρεπόντας του να διευρύνει το ρήγμα, εκμεταλλευόμενος την επιτυχία του...

της Γκραμπάλας, ξεπεράστηκε πια, χωρίς συγχύσεις, ταλαντεύσεις και λιποψυχίες.

Στη διάρκεια της ημέρας αποκαταστάθηκε η αμυντική διάταξη της Γκραμπάλας με τις αναγκαίες βέβαια αναδιοργανωτικές φροντίδες. Απώλειες σε νεκρούς και τραυματίες υπήρχαν, αλλά ελάχιστες συγκριτικά με αυτές του εχθρού.

Τακτοποίησα την ομάδα πολυβόλων, όχι βέβαια στις παλιές θέσεις, δίνοντας οδηγίες να προβλέψουν και μια δυο θέσεις εφεδρικές... Αμέσως, κατέβηκα να μείνω με την άλλη ομάδα, που είχε ως βασική αποστολή το φύλαγμα της χαράδρας Αρτσιόστας.

Ο φίλος μου**και συμμαχητής μου
Νίκος Χατζόπουλος**

Ύστερα από δυνατός βροχές και κρύο, πρόβαλε στον ορίζοντα ο ήλιος. Με τη γλυκιά ζεστασιά του και την ευχάριστη θαλπωρή που σκορπούσε αφειδώλευτα, αναζωογονούσε τα ξεπαγιασμένα μας κορμιά, από τη βαριά και φρικτή ζωή του χαρακώματος. Στις 13 αυτές μέρες της άμυνας στην Γκραμπάλα ούτε λεπτό δε βγάλαμε τα άρβυλα από τα πόδια μας και το κράνος από το κεφάλι μας...

Για 3-4 μέρες μεσολάβησε κάποια ανάπαυλα στις πολεμικές δραστηριότητες στον τομέα μας. Συνεχίζονταν πόλεμος με ανταλλαγή πυρών πυροβολικού, όλων και πολυβόλων. Τα Ιταλικά βομβαρδιστικά δε σταμάτησαν το βομβαρδισμό των θέσεων μας. Το παρήγορο ήταν ότι οι βόμβες έπεφταν μακριά μας.

Ο εχθρός, μετά την αποτυχημένη απόπειρα κατάληψης της Γκραμπάλας, κατευθύνει τα χτύπημα σε κάποιο άλλο ευπρόσβλητο κατ' αυτόν σημείο του μετώπου μας. Από τη συγκέντρωση δυνάμεων και μέσω συμπεριναίεται ότι θα είναι πιθανώς το Καλπάκι. Με το τηλέμετρο παρατηρούμε καθημερινά στον τομέα αυτό μια ασυνήθιστη δραστηριότητα του εχθρού...

Μια ηλιόλουστη μέρα του Νοέμβρη, καθισμένοι σ' ένα βράχο, απολαμβάναμε τη λιακάδα με το διμοιρίτη του 9ου λόχου, μόνιμο ανθυπολοχαγό Νίκο Χατζόπουλο. Από τις πρώτες κιόλας μέρες της γνωριμίας με το Νίκο Χατζόπουλο γεννήθηκε και καλλιεργήθηκε ανάμεσά μας ένας ψυχικός δεσμός και μια άδολη φιλία. Η συζήτησή μας αγκάλιαζε και γενικότερα προβλήματα της ζωής. Διέκρινε στο Νίκο ένα τύπο νέου ανθρώπου με ισχυρή έφεση να μελετάει και να εμβαθύνει σε ζητήματα κοινωνικά και φυσιοσθηματικά...

Είχε ένα φλογερό συσσωσθηματικό και μια ψυχική ευγένεια που σε μάγευε κυριολεκτικά. Συχνά βγαίναν στην κουβέντα και μερικά αχ! αχ!... πλημμύριζε αμέσως η ψυχή του από μελαγχολία και θλίψη. Προσπαθούσα να επιδράω με τη δικιά μου ψυχρούνηση και

το δικό μου ταμπεραμέντο, λέγοντάς του πως πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι στη ζωή μας και να βρίσκουμε τη χαρά και την ευτυχία μας μέσα από την πάλη για την αλλαγή και τη βελτίωση της κοινωνίας...

Μιλούσαμε με το Νίκο και για τον όλεθρο και τη φρίκη των πολέμων. Ποιοι τους αρχίζουν και ποίον τα συμφέροντα εξυπηρετούν... Ακόμα, πως τα σπασμένα των πολέμων, κάθε φορά, πληρώνουν οι φτωχοί και καταπιεζόμενοι στη γη, με άφθονο αίμα και με απώλεια τόσων άλλων ηθικών, ψυχικών και υλικών αξιών...

Σαν τελειώναμε το ένα θέμα, περνούσαμε σε άλλο, αυτό και ζωτικό για την ύπαρξή μας. Μιλούσαμε για τις υποχρεώσεις προς τους γονείς μας, προς απροσπάτητα αδέρφια και αδερφές... Ο Νίκος μου ξεμυστηρεύσαν ότι μύχιο κρατούσε η ψυχή του. Μου έλεγε πως είχε στη Θεσσαλονίκη τη μονούλα του και μια πολυαγαπημένη αδερφούλα του. «Μόλις τελείωσα τη Σχολή Ευελπίδων», μου έλεγε, «με έστειλαν κατευθείαν εδώ και δεν μπόρεσα να δω και να χορτάσω τα δύο αυτά αξιολάτρευτα πρόσωπα στη ζωή μου». Ο Νίκος ήταν σφαιρικός από πατέρα. Είχε χαθεί στους βαλκανικούς πολέμους. Ποιος μπορούσε, εκείνες τις στιγμές, να κάνει τόσο σκληρές προβλέψεις για το Νίκο! Ύστερα από δύο μέρες, σκοτώθηκε στο ύψωμα της Γκραμπάλας. Τον κλάψαμε σαν συμμαχητή, σαν φίλο και σαν αξιοί παλικάρι, που με το νεανικό αίμα του πότισε την κορυφή της Γκραμπάλας. Ήταν ο πρώτος αξιωματικός του συντόν μας που άφησε τη πνοή του ηρωικά στις πράξεις της τιμής και του χρέος προς το λαό και την πατρίδα μας.

Το σύνταγμα μας με τιμές τον έθαψε στο νεκροταφείο των Κάτω Σουδενών. Έπεσε κατά τη δεύτερη αντιμετώπιση του τάγματός μας για την ανατροπή και την εκδίωξη του εχθρού από το ύψωμα της Γκραμπάλας. Προχωρούσε μπροστά, με το πιστόλι στο χέρι, για να εμψυχώσει τους στρατιώτες της διμοιρίας του, προβαλλόντας το προσωπικό του παράδειγμα».

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ από την Εποποιΐα του 1940-41.

Από το πρόσφατο εκδοθέν βιβλίο του Κων. Χρ. Κωστούλα: «Γεγονότα στο Πωγώνι 1940-41 και το χρονικό του Ανεξάρτητου Τάγματος Δελβινακίου».

Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΠΕΛΛΕΝΗ

Έφεδρου ανθυπολοχαγού στον πόλεμο του 1940-41

Από την Ελάτη Ζαγορίου

Ο Κλέαρχος Πελλένης έφεδρος αξιωματικός στο πόλεμο του 1940-41 της κλάσεως του 1936, ήταν ο επι κεφαλής της ομάδας που ανατίναξε τη γέφυρα της Κακαβιάς (Γέφυρα Γκόλα) στις 5.50 ώρα, την αυγή της 28ης Οκτωβρίου 1940 σύμφωνα με το σχέδιο που είχε προετοιμάσει η VIIIη Μεραρχία. Ο Κλέαρχος Πελλένης έχει τιμηθεί με το Αριστείον Ανδρείας.

Σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε την 1η και 2α Νοεμβρίου 2007 μου είπε σαν μια κατάθεση ψυχής και τα εξής:

«Σύμφωνα με οδηγίες της Μεραρχίας πήγαμε στην περιοχή Κακαβιάς τον Μάιο 1940 με τον μόνιμο ανθυπολοχαγό Μηχανικού Νικόλαο Διαμάντη για την προετοιμασία των εργασιών υπονόμησης γεφυρών και στροφών του δρόμου σε περίπτωση Ιταλικής επίθεσης».

Αφού έγινε αυτό εγκαταστάθηκαν με μια διμοιρία κοντά στη γέφυρα Κακαβιάς, ή Γέφυρα Γκόλα όπως λεγόταν από την γειτνίαση με το ομώνυμο Χάνι του Γκόλα.

Ήταν όλα έτοιμα για μια τέτοια δουλειά και είχαν τοποθετηθεί οι απαιτούμενες ποσότητες δυναμίτιδας, τα ανάλογα φυτίλια (βραδύκαυστα και ακαριαία) και εμπυρέματα και τα τοποθετήσαμε σε θέση σε ένα αμπίρι που κατασκεύασα 30-40 μέτρα από τη γέφυρα, για να μη πάθουν καμιά ζημιά από τη βροχή και τον καιρό.

Ο έφεδρος ανθυπολοχαγός Κλέαρχος Πελλένης από την Ελάτη Ζαγορίου κλάσεως 1936

Με δική μου πρωτοβουλία, και για λόγους μεγαλύτερης ασφάλειας ζήτησα και μου έστειλαν και μία συσκευή Μπουλαζέ, εφεδρικής, ηλεκτρικής πυροδότησης για μεγαλύτερη ασφάλεια και κάναμε τις ανάλογες συνδέσεις.

Στην περιοχή αυτή της Κακαβιάς, και προς τα σύνορα, το μηχανικό είχε τοποθετήσει πάνω στο δρόμο και εμπόδια από σιδηροδρομικούς. Θέλω να σημειώσω ιδιαίτερα την αξιοθαύμαστη ικανότητα και αποτελεσματικότητα των επιτελών της Μεραρχίας Δρίβα, Πετροτσόπουλου, Ξένου και Φασόη καθώς και των υπεύθυνων

και πίναμε κανένα καφέ ή κανένα τσίπουρο με μεζεδάκια. Μια φορά θυμάμαι, πέρασε ένας Ιταλός πρεσβευτής που μιλούσε καλά τα Ελληνικά και γελώντας μου είπε: «έναν περίπατο θα κάνουμε, τι να κάνετε;»

Επιμέλεια παρουσίασης
Σωκράτης Μιχ. Οικονόμου
Συντ/χος Εκπαιδευτικός

Του απάντησα ήρεμα με ένα: «θα δούμε».

Εκεί στην γέφυρα είχαμε και ένα θλιβερό επεισόδιο όταν ένας σκοπός μας ο Κουτρ... αυτομόλη-

θήσε αυτή της Κακαβιάς, όπου είχα εγκαταστήσει τη διμοιρία μου, είμασταν συνεχώς σε κατάσταση ετοιμότητας.

Τις τελευταίες μέρες πριν την 28η Οκτωβρίου 1940, όλα έδειχναν πως ο πόλεμος πλησίαζε και σχεδόν δεν κοιμόμασταν.

Ο Τομεάρχης αντισυνταγματάρχης Μαρδοχάιος Φριζής ερχόταν συχνά από το Χάνι Δελβινάκι που ήταν η έδρα του με ένα αυτοκίνητο Bedford που είχε και μου έκανε παρέα, γιατί γνώριζε την συνεχή αγρυπνία μας. Αυτό μου έμεινε πράγματι αλησμόνητο και διατηρώ άσβηστη αυτή την ανάμνηση από τις ώρες εκείνες τις παραμονές της Ιταλικής εισβολής.

Είχαμε υπονομεύσει και άλλα σημεία του δρόμου μέχρι το Χάνι Δελβινάκι σε γεφύρια μικρά και σε

Ο ανθυπολοχαγός Κλέαρχος Πελλένης εκπαιδεύει τους τσολιάδες.

Πυροβολικού Μαυρογιάννη και Ασημακόπουλου, για όλη την προπαρασκευαστική δουλειά που έκαναν στην αμυντική οργάνωση των θέσεων τόσο στην προκάλυψη όσο και κατά τις επιχειρήσεις και μετά την εισβολή των Ιταλών σε όλο το βάθος μέχρι το Καλπάκι.

Εκεί δίπλα στη γέφυρα ήταν το Χάνι του Γκόλα το οποίο δούλευε

σε μαζί με τον οπλισμό του. Μας ανησυχούσε το περιστατικό αλλά και λάβαμε τα αναγκαία μέτρα μας.

Στον καταυλισμό μας μία φορά ήρθε και ο Διοικητής της Μεραρχίας, ο στρατηγός Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, που μας έκανε επιθεώρηση, και σε παράταξη μάλιστα παρουσιάσαμε και όπλα. Στη

επίκαιρες στροφές σε 10 σημεία εστίες.

Όλα ήταν προετοιμασμένα στην εντέλεια όταν έφθασε εκείνη η ώρα. Και οι Ιταλοί επίσης προετοιμάζονταν. Τις τελευταίες μέρες είχαν οργανώσει και παρατηρητήρια κοντά στα σύνορα και είχαν απλώσει και τηλεφωνικές γραμμές. Κάποιες από αυτές που επε-

σήματα πήγα κρυφά και τις έκοψα.

Το πρωί εκείνο είμασταν σε επιφυλακή. Μας είχαν ειδοποιήσει νωρίτερα να είμαστε έτοιμοι. Δόθηκε μάλιστα εντολή και άνοιξα ένα σφραγισμένο φάκελο με οδηγίες. Μάζεψα τους στρατιώτες μου τους ενημέρωσα, μοίρασα ξηρά τροφή και περίμενα. Είχα συνεχή τηλεφωνική επικοινωνία με το Χάνι Δελβινάκι με τον Φριζή και ήμουν έτοιμος.

Από τα σύνορα ακουγόταν μεγάλη φασαρία από τις μοτοσυκλέτες και τα μηχανοκίνητα των Ιταλών που ετοιμάζονταν για την εισβολή. Εκείνη την ώρα ένοιωθα πράγματι μεγάλη την ευθύνη και αγωνιούσα για την επιτυχία της επιχείρησης ανατίναξης της γέφυρας. Εγώ, ένας έφεδρος ανθυπολοχαγός είχα αναλάβει ένα μεγάλο φορτίο, που μου είχαν εμπιστευτεί οι ανώτεροί μου αυτή την κρίσιμη ώρα, που μετά τόσο καιρό αναμονής περίμενα εκεί στην ερημιά. Ήταν μεγάλη η ώρα, ατελείωτη. Και περίμενα στο ακουστικό του τηλεφώνου καθώς ακούγονταν να πλησιάζουν οι Ιταλοί.

Μόλις δόθηκε η εντολή για την πυροδότηση από τον Φριζή έκανα το σταυρό μου και άναψα τα φυτίλια ενώ συγχρόνως οι βοηθοί μου χειριζόνταν από το αμπίρι τον ηλεκτρικό μηχανισμό. Όλα λειτούργησαν όπως είχαν ετοιμαστεί για να αισθανθώ εκείνη τη στιγμή την ικανοποίηση της επιτυχίας και της εκπλήρωσης του καθήκοντος.

Και έγινε η μεγάλη έκρηξη με εκκωφαντικό θόρυβο που δεν τον περίμεναν και οι προελαύνοντες Ιταλοί, οι οποίοι από την ώρα εκείνη που ήταν περίπου έξι παρά πέντε το πρωί στις 28 Οκτωβρίου 1940, σφουροκοπούσαν με το πυροβολικό τους όλες τις θέσεις των τμημάτων προκαλύψεως και όλα τα γνωστά δρομολόγια και μονοπάτια. Έγινε η ανατίναξη της γέφυρας Γκόλα και συγχρόνως από άνδρες της διμοιρίας μου που ήταν στα άλλα σημεία υπονομεύσεων ανατινάσσονταν μικρά γεφύρια και κρίσιμες θέσεις του δρόμου. Από τις δέκα περίπου εστίες λειτούργησαν 5-6.

Και άρχισε αμέσως η σύμπτυξη της δύναμης. Είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι στρατιώτες εφυγαν μετά την μεγάλη έκρηξη προς Χάνι Δελβινάκι όπως προβλέπονταν και το γνώριζαν, κάπως βιαστικοί και ίσως φοβισμένοι. Δεν ήταν δα και εμπειροπόλεμοι. Η έκρηξη ήταν μεγάλη και τρομακτική και για

Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΠΕΛΛΕΝΗ

1940. Οκτώβριος. Ο Κλέαρχος Πελλένης με Στρατιώτες στον καταυλισμό δίπλα στη γέφυρα Γκόλα.

τους στρατιώτες μου, και περισσότερο και για τους κατοίκους των χωριών της μεθορίου γραμμής. Εμείνα τελευταίος με δύο στρατιώτες βοηθούς και ακολουθήσαμε και εμείς επιλέγοντας απυρόβλητη διαδρομή την οποία γνωρίζαμε καλά, προς Χάνι Δελβινάκι όπου ήταν η έδρα του Τάγματος Δελβινακίου και όπου φθάσαμε γύρω στις 12 με 1 το μεσημέρι κατάκοποι και ταλαιπωρημένοι. Ήταν σημαντικό που συμπτυχθήκαμε έστω και λίγο άτακτα, αφού είχαμε εκτελέσει με ακρίβεια την αποστολή μας για την οποία είμασταν προετοιμασμένοι από τον Μάιο, αλλά και χωρίς καμία απώλεια, κάτι που το ζητούσε η Διοίκηση της Μεραρχίας. Και αυτό ήταν μια ακόμη επιτυχία και ανακούφιση για μένα ότι δεν έχασα ούτε έναν άνδρα της διμοιρίας.

Εκεί, όταν φθάσαμε στο Χάνι, εκεί κοντά, ήταν και ένα μικρό γεφύρι υπονομευμένο κι αυτό που δεν είχε πυροδοτηθεί στην ταχεία σύμπτυξη. Τότε είπα στον Φριζή:

«θα πεταχτώ για λίγο και θα το πυροδοτήσω»

«Αφησέ το» μου είπε, αλλά εγώ πήγα και έκανα την τελευταία προετοιμασμένη ανατίναξη στο τμήμα από Κακαβιά μέχρι Χάνι Δελβινάκι.

Είχα ολοκληρώσει την αποστολή μου και είχα εκτελέσει το καθήκον μου μέχρι του τελευταίου

σημείου του σχεδίου αντίστασης στην προκάλυψη, τις πρώτες ώρες, την πρώτη μέρα του πολέμου».

Αυτή η μαρτυρία του έφεδρου αξιωματικού Κλέαρχου Πελλένη 67 ακριβώς χρόνια μετά, για τις πρώτες ώρες της πρώτης μέρας του πολέμου και το ΟΧΙ, την αυγή της 28ης Οκτωβρίου 1940, αποτελεί ένα σημαντικό ντοκουμέντο των γεγονότων στο ακριτικό Πωγώνι. Η σημαντικότερη ιστορική πληροφορία που μας φέρνει είναι ότι η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία ήταν έγκαιρα προετοιμασμένη για τον πόλεμο που ήταν αναπόφευκτος πλέον. Οι επιτελείς δούλεψαν αθόρυβα και μεθοδικά νυχθημερόν και κατώτερα στελέχη αναλάμβαναν να προετοιμάσουν και να εκτελέσουν σημαντικές και

δύσκολες αποστολές, όπως αυτή του Κλέαρχου Πελλένη, σε επίκαιρα σημεία για την αντιμετώπιση της Ιταλικής εισβολής.

Και εκεί, στην Κακαβιά, στη Γέφυρα «Γκόλα», αγρυπνούσαν, και ήταν έτοιμοι, ο έδεδρος ανθυπολοχαγός Κλέαρχος Πελλένης και οι στρατιώτες του, για να πουν το πρώτο πολεμικό ΟΧΙ στους επιτιθέμενους Ιταλούς. Την ώρα εκείνη που οι περισσότεροι Έλληνες κοιμόνταν, εκεί, στη γέφυρα του «Γκόλα», μια χούφτα Έλληνες στρατιώτες με τον αξιωματικό τους, αγρυπνούσαν, αφουγκράζονταν και αγωνιούσαν, καθώς πλησίαζε ο ορμαγδός των τανκς, και πυροδότησαν το πρώτο μπουρλότο της περήφανης απάντησης του Έθνους στους Ιταλούς.

Η έκρηξη από την ανατίναξη της γέφυρας Γκόλα, ακούστηκε σε όλα τα χωριά του Πωγωνίου, και στα άλλα τμήματα προκαλύψεως του στρατού, σαν γεγνημένο σάλπισμα, σα ένα μήνυμα της αρχής της εθνικής περιπέτειας που άρχιζε εκείνη την ώρα. Είναι ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στο Πωγώνι οι κάτοικοι του οποίου, ιστορικά, είχαν το μεγάλο πρόνοιμο να αποτελέσουν μια έπαλη στον προμαχώνα του Ελληνισμού στον πόλεμο εκείνον.

Η ανατίναξη της γέφυρας του Γκόλα ήταν η πρώτη πολεμική απάντηση στην εισβολή των Ιταλών. Ήταν το πρώτο πολεμικό ΟΧΙ, εκείνο το πρωινό, που ακούστηκε σε όλη την περιοχή από στρατιώτες και κατοίκους, από την Μουργκάνα μέχρι τις υπώρειες της Νεμέρτικας. Ήταν το πρώτο Εθνικό Σάλπισμα που συνήγειρε τους Πωγωνήσιους στρατευμένους του Ανεξάρτητου Τάγματος Δελβινακίου και τον ακριτικό πληθυσμό του Πωγωνίου.

Ο στρατηγός Κατσιμήτρος γράφει για αυτόν τον σταθμό του πολέμου και τη σημασία του:

«Όπως ιδιαίτερα είχε σημασία η επιτευχθείσα καταστροφή της μεγάλης γέφυρας ΚΤΙΣΜΑΤΑ - ΧΑΝΙ (ΑΡΙΝΙΣΤΑΣ) ή της επραγματοποιήθη υπό σφοδρόν εχθρικών πυρ, υπό αποσπάσματος του έφεδρου ανθυπολοχαγού Μηχανικού Κ. ΠΕΛΛΕΝΗ, όστις επέδειξεν ηρωισμόν και θάρρος εν τη εκτέλεσει του καθήκοντος, αυτοπροσώπως πυροδοτήσας την εστίαν υπονομεύσεως».

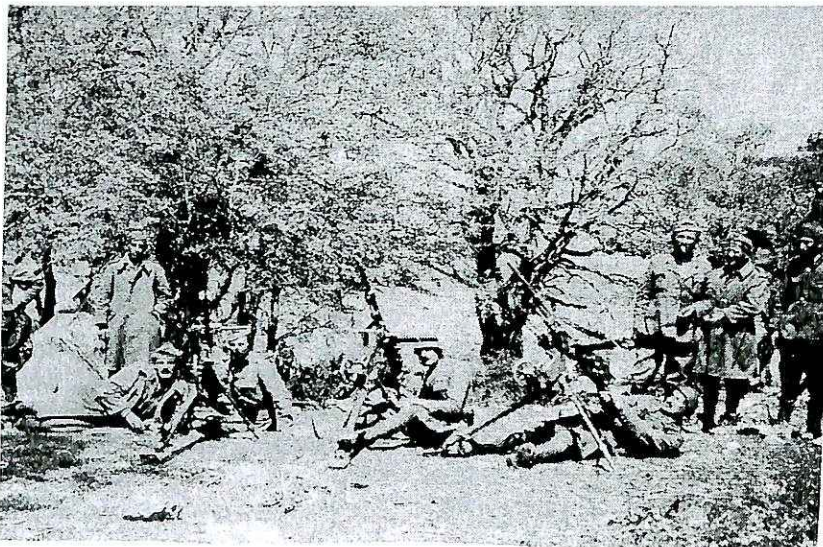
Υ.Γ. Δυστυχώς πέροι έφυγε από τη ζωή ο αείμνηστος Κλέαρχος Πελλένης,

Νοέμβρης 1941

Κατά την αντεπίθεση που έγινε από το Καλπάκι και την Πίνδο στον Τομέα του Αώου διακρίθηκαν:

► Ο Έφεδρος Ανθυπολοχαγός **Πύρος Στάρας**, 16 Νοεμβρίου 1940.

Εις τον Τομέα Αώου, το απόσπασμα του Αντισυνταγματάρχου Πεζικού ΦΡΙΖΗ ΜΑΡΔΟΧΑΙΟΥ, υπό τις διαταγές

Πύρος Στάρας

Έφεδρος Ανθυπολοχαγός, Πολυβολάρχη Τάγματος Κονίτσης. Επίδειξη αντιαεροπορικής βολής εναντίον «Στούκα» κατά τον υποχωρητικό αγώνα Κεράσοβο Πωγωνίου 22-4-1941

ήδη της Μεραρχίας Ιππικού, επιτίθεται δια την ανακατάληψη της Κόνιτσας. Απ' αυτό, μικρό απόσπασμα (διμοιρία πεζικού και διμοιρία πολυβόλων) υπό τας διαταγές του εφέδρου Ανθυπολοχαγού **Πύρου Στάρα**, εθελουσίως αναλαβόντος την διοίκησιν, ανήλθεν διά μακράς και κοπιωδεστάτης πορείας επί του υψηλού, αποτόμου και βραχώδους ορεινού όγκου ΓΚΑΜΗΛΑΣ (υψ. 2120 μ.) οπόθεν δι' αιφνιδιαστικού πυρός πολυβόλων, έβαλε κατά των περίξ ΚΟΝΙΤΣΗΣ εχθρικών τμημάτων, τα οποία αιφνιδιασθέντα υπεχώρησαν εν πανικώ. Οι άνδρες άπαντες επιδείξαντο μεγίστην ψυχικήν και σωματικήν αντοχήν μεταφέροντες τα πολυβόλα και τα πυρομαχικά επί των ώμων των, βοηθούμενοι προς τούτο υπό των κατοίκων, ανδρών και γυναι-

ρώς το έδαφος, επιπλέον δε διετέλεσε αρχηγός του Ορειβατικού Συλλόγου Ιωαννίνων, όστις κατά το παρελθόν είχε ανέλθει πολλάκις επί του ορεινού όγκου Γκαμήλα.

[Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΠΡΟΜΑΧΟΥΣΑ 1940-1941, σελ. 151, Αντιστρατήγου Ε.Α. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ ΧΑΡ. Διοικητού VIII Μεραρχίας 1938-1941]

Θυμάμαι ότι από το απόσπασμα αυτό του Στρατού, έστειλαν στο Πάπιγκο δυο στρατιώτες με σημείωμα προς τον Πρόεδρο και ζητούσαν ψωμί. Πρόεδρος στο χωριό ήταν τότε, ο Ιωάννης Σιόλας. Ειδοποιήθηκαν αμέσως οι οικογένειες του χωριού και μάζεψαν δυο φορτώματα ψωμί. Έδωσε και η μάνα μου ένα μεγάλο καρβέλι. Το πήγα εγώ ο ίδιος στον Αη-Γιώργη, έξω από το σπίτι του Δουδούμη,

Μ ν ή μ ε ς

Πόλεμος και Κατοχή, Πάπιγκο 1940 - 1944

(Προδημοσίευση Βιβλίου του **Κώστα Διαμαντή**)

κών, εθελουσίως μετασχόντων.

Ο **Ανθυπολοχαγός Πύρος Στάρας** όστις επετέλεσε το λίαν τιμητικόν δι' αυτόν και το Τμήμα του άθλον, καταγόμενος εκ του εγγύς εκεί χωριού ΠΑΠΙΓΚΟΝ, εγνώριζε λεπτομε-

δίπλα από του Παπα-Ντίνου. Τα φόρτωσαν σε δυο ζώα και μαζί με τους στρατιώτες, συνόδεψε εθελοντικά και ο Αλκιβιάδης Παπακώστας μέχρι τη θέση Πρασ'νάδια, λίγο πιο πέρα από τη Στρογγούλα. Στο αντέρισμα αυτό, που βρίσκεται πάνω από τη γέφυρα της Κόνιτσας, ήταν το απόσπασμα του Πύρου Στάρα.

Στη συνέχεια πολέμησε στο εσωτερικό της Αλβανίας μέχρι την εισβολή των Γερμανών στην Ελλάδα, την υποχώρηση και την διάλυση του ελληνικού στρατού στη Δωδώνη όπου και παρέδωσαν τα όπλα.

► Ο έφεδρος Ανθυπολοχαγός **Βασίλης Αρχιμανδρίτης** μαζί με τον έφεδρο επιλοχία **Σπύρο Πρωτοσύγκελλο** του 20^{ου} λόχου του ανεξάρτητου Τάγματος Προκαλύψεως Κονίτσης.

Σπύρος Πρωτοσύγκελλο
Έφεδρος Επιλοχίας

Εκείνες τις πρώτες μέρες του Νοεμβρίου 1940, έγιναν οι ήρωες της μάχης της Καψάλας κοντά στην Κόνιτσα. Ένα δασωμένο ύψωμα με πεύκα και

έλατα και με δύσκολη πρόσβαση μέσα από απότομα και ψηλά βράχια. Το κατείχαν οι Ιταλοί με την περιβόητη Μεραρχία «Τζούλια» και όσες απόπειρες είχαν ως τότε γίνει για την ανακατάληψή του, είχαν αποτύχει. Όπως τόσο ζωντανά περιγράφει ο ίδιος ο **Βασίλης Αρχιμανδρίτης** στο βιβλίο του «Πορεία Γενναίων», με ένα μικρό επιτελείο, κάνοντας επικίνδυνους ελιγμούς, σε απότομους βράχους και στενά μονοπάτια, με απaráμιλλη τόλμη και αυτοθυσία, με μια ομάδα πολυβόλων για ενίσχυση, προχώρησαν κρυμμένοι και με κίνδυνο να γκρεμιστούν και κατάφεραν να βρεθούν στα πλάγια του εχθρού. Τους αιφνιδίασαν και με σφοδρά πυρά των πολυβόλων τους κατάφεραν να τρέψουν σε φυγή, τη μονάδα της μεραρχίας Τζούλια, από την κορυφή της Καψάλας και να ανακαταλάβουν το ύψωμα. Την επόμενη, η μονάδα της Τζούλια έφυγε και από την Κόνιτσα και από όπου αλλού είχε εισχωρήσει στη Βόρεια Πίνδο.

Βασίλης Αρχιμανδρίτης
Ανθυπολοχαγός

Σ' αυτή τη μάχη, στις 14- 11- 1940 τραυματίστηκε ο **Σπύρος Πρωτοσύγκελος**.

[ΠΟΡΕΙΑ ΓΕΝΑΙΩΝ (Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΑΨΑΛΑΣ), σελ. 9-30, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ]

Ομιλία του Δημάρχου Κεντρικού Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου στην εκδήλωση για τους πεσόντες ήρωες στη μάχη της Γκραμπάλας στο Πνευματικό Κέντρο Άνω Πεδινών Κ. Δήμου Ζαγορίου

«**Γκραμπάλα ξεχασμένη με αίμα Ηρώων δαμνένη χίλια εννιάκόσια σαράντα Νοέμβρη με καπνούς πολέμου σκεπασμένη**».

Με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση σας καλωσορίζουμε στη σημερινή εκδήλωση. Η ανταπόκρισή σας στην πρόσκλησή μας αποτελεί ταυτόχρονα τιμή στη μνήμη των ηρωικών νεκρών της Γκραμπάλας, που κατά την ταπεινή μου άποψη η έκβασή της έκρινε την όλη πορεία του ηρωικού έπους του 1940.

Ως Δήμαρχος του Κεντρικού Ζαγορίου και αυτής της περιοχής αισθάνομαι ακόμη υψίστη τιμή να σας υποδεχτούμε στην εκδήλωση και να αποτίσωμεν από κοινού τον ελάχιστο φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στους ηρωικούς νεκρούς. Οφειλόμενο χρέος και τιμή που ανήκει, σ' αυτούς που κρίνανε με τη θυσία τους το έπος του 1940 και αποτέλεσαν για τις νεότερες γενιές παράδειγμα προσφοράς και ηρωισμού.

Είμαι λοιπόν υποχρεωμένος από τη θέση μου, αλλά και σεβόμενος την ιστορία να αναφερθώ στην ηρωική αντίσταση της μάχης της Γκραμπάλας, έτσι ώστε και οι παλιοί αγωνιστές της εποχής εκείνης να φρεσκάρουν τη μνήμη τους με τις πράξεις τους και τα κατορθώματά τους, αλλά και οι νέοι να μαθαίνουν την ιστορία του τόπου με τις ηρωικές και άνισες μάχες των προγόνων μας. Το σύνθημα εξάλλου τότε του Μεράρχου - Στρατηγού Κατσιμήτρου: «Γκραμπάλα ή θάνατος», που εξόρκισε αξιωματικούς και οπλίτες να κρατήσουν την Γκραμπάλα «πάση θυσία», φανερώνει το μέγεθος της αντίστασης και του αγώνα, αλλά και τη διάθεση του ηρωικού στρατού, ότι όλα χάθηκαν, εάν έπεφτε το ύψωμα της Γκραμπάλας.

Από το βιβλίο του συντοπίτη μας, μακαρίτη πλέον, δασκάλου Γιάννη Νικολαΐδη «Μνήμες του '40» δανειζομαι τα παρακάτω: «Ωρα την ώρα η ανησυχία μεγάλανε. Οι μάχες γίνονταν όλο και περισσότερες σκληρές, αιματηρές. Οι δικοί μας κρατούσαν.

Όμως έρχονταν στιγμές που αναγκάζονταν κάπου να υποχωρήσουν, κι όταν η τοποθεσία που άφηναν, ήταν ηρωικής σημασίας, για την άμυνα τότε, η ανησυχία μεταβάλλονταν σε αγωνία.

Αυτό έγινε και στην περίπτωση της Γκραμπάλας, από τα κύρια οχυρά του Καλπακίου. Η νύχτα που επακολούθησε ήταν από τις χειρότερες, που πέρασε το στρατηγείο. Αν δεν γινόταν ανακατάληψη της Γκραμπάλας, ολόκληρη η άμυνα θα κατέρρεε».

Ο αγώνας για τη μάχη της Γκραμπάλας ήταν σκληρός και αιματηρός. Οι Ιταλοί την είχαν καταλάβει παραμονές των Ταξιαρχών με ομάδες θανάτου. Ο στρατός μας και συγκεκριμένα με ένα τάγμα, θαυματουργήσε, μεγαλούργησε, όπως πάντα τέτοιες ηρωικές και ιερές στιγμές.

Ο γιος του νεκρού στρατιώτη **Βασίλη Ρίζου** (Ελαταριά) ευχαριστεί εκ μέρους όλων των συγγενών των πεσόντων για την απονομή των διπλωμάτων τιμής.

Ο εχθρός ανατράπηκε, το ύψωμα έμεινε οριστικά και για πάντα στα χέρια μας. Αν δεν ξαναπαίρναμε την Γκραμπάλα, η άμυνα του Καλπακίου θα ρησθόχωρούσε, θα έπεφτε, και ο στρατός ηττημένος δεν θα μπορούσε να αντέξει πλέον, γιατί θα είχε να αντιμετωπίσει έναν εχθρό με ενισχυμένη ψυχολογία, που θα προχωρούσε με τον αέρα της νίκης και του νικητή.

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί μου φίλοι,

Με ρίγη συγκίνησης βρισκό-

μουν και βρισκόσασταν πριν από λίγο στην ηρωική Γκραμπάλα, σε εκείνο το ορθό και γυμνό ύψωμα, που στάθηκε το κυριότερο έρεισμα της άμυνας και ο ιερός αγώνας για να κρατηθεί.

Έτσι δίνει το δικαίωμα σ' εμάς, σε όλους, στους νέους και στους νεότερους να υπερηφανεύονται για τους προγόνους μας. Ηπειρώτες ήταν οι περισσότεροι, απ' όλες τις κοινωνικές τάξεις προπαντός παιδιά αγροτόπαιδα, παιδιά του χωριού, με λίγα γράμματα του δημοτικού, αλλά με καρδιά γεμάτη αισθήματα και χρέος για το σπίτι, το χωριό, τα Γιάννενα, την Ήπειρο, τη μεγάλη μας πατρίδα την Ελλάδα.

Όπως εξάλλου θυμάμαι κι από τις αφηγήσεις συγχωριανών μου, γιατί εκεί χάθηκε και ο δικός μας Γιάννης Καψάλης, πατέρας του Φωκίωνα και της Γαλάτειας, μεγαλωμένος με τις

την αίσθηση του χρέους.

Δεν χρειάζονταν λόγια και προπαρασκευές για να καταλάβουν τι έπρεπε να κάνουν. Το ξέραν από την στιγμή που μπήκαν στο χαράκωμα πως ή θα νικούσαν ή θα πέθαιναν. Άλλος δρόμος για να σωθεί το σπίτι, η οικογένεια, το χωριό, η μικρή κοινωνία των ανθρώπων, δεν υπήρχε.

Έτσι κάπως άρχισε το έπος, που πήρε σιγά-σιγά τις τελικές και μεγάλες διαστάσεις του.

Τελειώνοντας σφειλω και θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω όλους όσους βοήθησαν στην εκδήλωση, μιας εκδήλωσης οφειλόμενης στο ηρωικούς νεκρούς και στους πολέμιστές του έπους του '40 και της Γκραμπάλας. Θέλω ακόμα να ευχαριστήσω όλους σας που βρίσκεστε σήμερα ανάμεσά μας και τιμάτε με την παρουσία σας αυτούς που τιμάμε όλοι μας, που τους αξίζει, γιατί όπως προαναφέρθηκα κινούμενοι από χρέος δημιούργησαν και θεμελίωσαν τη νίκη για την πανάκριβη, και τη χλιακρίβη τη λευτεριά, για την πατρίδα μας, για την Ελλάδα μας. Τέλος, εμείς παρακινημένοι από καθήκον και χρέος οφειλούμε πολλά σ' αυτούς που αγωνίστηκαν, γιατί όπως λέει ο ιστορικός «Η μνήμη είναι προϋπόθεση ζωής και οι λαοί που ξεχνούν παρακμάζουν και πεθαίνουν».

Οφείλουμε λοιπόν και να τους θυμόμαστε και να τους τιμάμε.

Τους χρωστάμε πολλά....

Ευχαριστώ.

«Η γυναίκα του Ζαγοριού στην εποποιία του 40»

Ομιλία της κ. Ελένης Οικονομίδου-Δούβλη στην εκδήλωση για τη Γκραμπάλα στο Πνευματικό Κέντρο Άνω Πεδινών την 8η Νεμβρίου 2009.

Τέτοιες μέρες η σκέψη ανηφορίζει προσκυνήτρα στα καταράχια της Ιστορίας της Πίνδου και του Ζαγοριού τα κακοτράχαλα βουνά.

Το αγαθό της λευτεριάς στάθηκε πάντοτε ακριβό για τους Έλληνες, και στόιχισε αμέτρητες συμφορές, αίμα και δάκρυ.

Το 1940 ήταν ένα θαύμα! Το είπαν αυτοί που το έζησαν, το είπαν κι αυτοί που δεν βρήκαν λόγια να το εξηγήσουν. Γιατί η Ελλάδα, πέρα κι έξω από κάθε λογική και ψυχρό υπολογισμό, γέννησε ένα θαύμα!

Πώς μπόρεσε, τι την μέθυσε αληθεια και δεν έβαλε κάτω τους αριθμούς;

Τι την φτέρωσε και τα έβαλε αυτή η μικρή, άοπλη και άσημη χώρα, με μια ολόκληρη αυτοκρατορία, με τους δυνατούς της Ευρώπης;

Ο σοφός ποιητής μας Παλαμάς θα το εξηγήσει:

«Η μεγαλωσύνη στα έθνη δεν μετρίεται με το στρέμμα, με της καρδιάς το πλήρωμα μετρίεται και με το αίμα».

Ήταν η απόφαση του θανάτου, ήταν η αποδοχή της θυσίας, ήταν η ομοφροσύνη και η ενότητα ενός μικρού λαού απέναντι σ' έναν άδικο κι απρόσμενο κι αναίτιο πόλεμο.

Κυρίες και Κύριοι

Τέτοιες μέρες στον τόπο μας ευλαβικά κλείνουμε το γόνυ στη Γκραμπάλα, στους Ζαγοριού το Κάστρο της λευτεριάς και στην δική μας Τζαβέλαινα, τη γυναίκα της Πίνδου, του Ζαγοριού τη γυναίκα.

Ζαγορίσια γυναίκα! Τι μπορεί να λέει στο διαβάτη το άγαλμα που στήθηκε προς τιμήν σου στο Ροντοβάνι; Τι μπορεί να ξέρει ο σημερινός επισκέπτης για τη δική σου ζωή, τις αλησμόνητες για σένα και τον κόσμο ολόκληρο μέρες του 40;

Η Ζαγορίσια γυναίκα! Πλάστρα και φυλάχτρα του Ζαγορισίου πολιτισμού. Ευγενική, πονετική, ευαίσθητη, σκληρή μαζί και εύθραυστη, γρανιτένια κι αλαβάστρινη. Η ήρεμη δύναμη, η αδυναμία που γινόταν δύναμη όταν χρειαζόταν.

Και δυστυχώς χρειάστηκε! Χρειάστηκε εκείνο το πρωινό της 28ης Οκτωβρίου 1940, τότε που σύσσωμος ο Ελληνικός λαός βροντοφώναξε το «ΟΧΙ».

Τότε που αυτή η γυναίκα η ταπεινή, η άγνωστη, η συμβιβασμένη, ενώσω να ξυπνά μέσα της η φωνή του χρέους κι έκανε να γοργοκυλά το αίμα στις φλέβες της. Κι ένιωσε με μιας να ψηλώνει, να γεμίζει φως!

Πώς άλλαξε έτσι, απ' τη μια στιγμή στην άλλη; Πώς σκληρυνε, πώς ωρίμασε, πώς ανδρώθηκε;

Χτυπά η καμπάνα! Πόλεμος. Αλαφιάζεται το χωριό! Κι αυτές από την πρώτη κιόλας μέρα του πολέμου αυτοεπιστρατεύονται όλες. Δίπλα στους άντρες ασπήμενες γιαγιάδες και μάνες με κόκκινα από το κρύο και την ενταση μάγουλα!

Όλα για την Πατρίδα! Και γράφουν τις δικές τους σελίδες στο έπος του 40, σελίδες προσφοράς αλογάριστες κι απίστευτες, σχεδόν μυθικές...

Πλέκουν στα σπίτια ασταμάτητα οι ηλικιωμένες, φανέλες, κάλτσες, γάντια για τα παλληκάρια μας κι οι νιες καθαρίζουν δρόμους, φτιαρίζουν το χιόνι κουβαλούν νερό φορτωμένες, ζυμώνουν, φουρνίζουν.

Όμως, ο πόλεμος σκληραίνει. Οι μέρες είναι κρίσιμες. Κομμένοι οι δρόμοι, χαλασμένα τα γεφύρια, αδιάβατα τα ποτάμια. Πώς θα περάσουν τα πολυβόλα, τα πυρομαχικά, τα τρόφιμα; Πώς να γεφυρώσεις τα ρέματα;

Οι πλάτες των γυναικών δίνουν τη λύση. Χωρίς δεύτερη σκέψη, χωρίς κανένα δισταγμό, αναλαμβάνουν τις μεταφορές, φορτώνουν κάσες με πολεμοφόδια στα μουλάρια τους, κι αυτές με την τριχιά φορτώνονται το δικό τους μερτικό στην πλάτη.

Περνιάζει το βροχόχιονιο ως το κόκκαλο. Σφιχτοδένουν το μαντήλι στο κεφάλι, κουλουριάζονται σφίγγουν το σπαλέτο στους ώμους και προχωρούν! Ο αγέρας και το χιόνι τις θαμπώνει!

Περνούν μέσα από λόγχους. Δένουν το καπίοτρί του ζώου στο χέρι να μη χαθούν στα δάση του Γυφτοκάμπου. Τα ξέρουν καλά τα μονοπάτια. Όμως το σκοτάδι, ο φόβος απ' το κανονίδι π' ακούγεται κι όλο ζυγώνει τις κάνει να λαθεύουν μερικές φορές.

«Ματιασιδούν» καμιά σταφίδα ή ξερό ψωμί απ' την ποδιά τους. Μούσκεψε κι αυτό απ' το χιόνι κι απάλυνε. Ησυχία! Μία παγερή ησυχία θανάτου. Μοναχά τα πέταλα των ζώων ακούγονται, καθώς αγκομαχώντας διαλέγουν δρόμο.

Παραπατούν, βαριανασαίνοντας, γλιστρούν, γονατίζουν. Πονετικά τα χαιδεύουν αυτές, τα βοηθούν να σηκωθούν, συνεχίζουν. Για πόσο ακόμα...

Οι δρόμοι στενεύουν επικινδυνα. Περδικλώνουν τα ποδάρια τους. Δίπλα τους χάσκει ο γκρεμός. Κι είναι το άλογο και το μουλάρι όλο το βιος τους...

Ξεστρατίζουν κάποια. Απόκαμαν. Γονατίζουν δεν αντέχουν άλλο, μερόνυχτα περιπάτημα βαρυφορτωμένα.

Δεν διατάζουν ούτε στιγμή οι γυναίκες. Αλλάζουν ματιές σπαθιά. Γρήγορα τα ξεφορτώνουν. Καυτά τα χνώτα στο σκοτάδι! Η μία φορτώνει τις κάσες με τα πολεμοφόδια στην άλλη. Αφήνουν τα ζώα και συνεχίζουν, ανθρώπινα υποζύγια οι ίδιες. Προχωρούν αγόγγυστα. Οι λύκοι ουρλιάζουν. Ως και τ' αγρίμια τις εσβαντά, δεν τις πλησιάζουν. Συχνά οι αστραπές αυλακώνουν τον ουρανό! Αυτές είναι η φέξη τους! Πορεία προς το θάνατο; Προς τη δόξα; Αδιάφορο! Δεν σταματούν, δεν ξαποσταίνουν. Δεν έχουν καιρό για

χάσιμο! Να προλάβουν να φτάσουν στο στρατό μας πριν ξημερώσει και γίνουν στόχος του εχθρού! Τα χέρια ξυλιάζουν.

Η τριχιά κόβει τους ώμους. Βρεγμένα τα πόδια, βαριά μολύβι απ' τη λάσπη ή το χιόνι. Ξεχνούν τον εαυτό τους. Δεν θέλουν, δεν πρέπει να δειλιάσουν. Αυτές οι παινεμένες Ζαγορίσιες να μην υπερασπιστούν τον τόπο τους; Τι έκαναν οι Σουλιώτισσες, πώς πολεμούσαν και σκοτώνονταν στο Ζάλογγο, όταν το Ζαγόρι ζούσε λεύτερο; Για να τις κοροιδεύουν τα ζαρκαδία αυτές; Ποτέ.

Σφίγγει ο κόρφος στις νιότερες. Το γάλα πετρώνει. Πίσω μια πεθερά, μια μάνα κοιναριάζει «θα την ξεγελάσει τη σαρμανίτσα» σκέφτονται και συνεχίζουν άλλη σκέψη ούτε παιδιά, ούτε άντρες ούτε σπίτι.

Μένουν άφωνοι οι παρατηρητές κι οι στρατιωτικοί:

Γράφει ο ταγματάρχης Λιάκος που κέρδισε τη μάχη στο Κεράσσοβο: «Στη Λάιστα έκαψαν το γεφύρι, μπροστά στα μάτια των Ιταλών, με πετρέλαιο που πήραν απ' τις λάμπες. Στο γεφύρι του Κόκορη στο Κεντρικό Ζαγόρι που το μηχανικό δεν είχε δυνάμεις να το επισκευάσει μπήκαν ως τη μέση στο νερό το παγωμένο και πέρασαν τις προμήθειές μας...» και συνεχίζει

«Δεκαοχτώ ώρες βάδιζαν οι γυναίκες μαζί μας με λυγισμένο το κορμί από το βάρος των πυρομαχικών έως ότου φθάσαμε στην κορυφή της Γκαμήλας σε ύψος 2500 μ. Τους είπαμε να γυρίσουν πίσω, αφού οι οβίδες έπεφταν βροχή. Αυτές όμως αρνήθηκαν»...

Κι ο Παπακωνσταντίνου κι ο ίδιος ο Κατσιμήτρος δεν βρίσκουν λόγια να περιγράψουν το θαυμασμό τους για τις γυναίκες. Γιατί οι πλάτες των γυναικών του Ζ. απ' άκρη σ' άκρη έσωσαν την κατάσταση και σίγουρα έπρεπε να αποθαναιστούν.

Γράφει η Φρόσω Ιωαννίδη, η επονομασθείσα μάνα του Ζ. που έζησε τις μεγάλες αυτές στιγμές:

«Εκεί ακούω για μια γυναίκα απ' τ' Ανατολικό Ζαγόρι την αντρογυναίκα Γαρουφαλιά. Αυτή σαν είδε πως ένας τραυματίας όχι καλά βολεμένος πάνω στο μουλάρι πονούσε και βογούσε φωνάζει:

«Μη βρε παιδιά τον σέρνετε έτσι. Αρήστε να τον πάρω εγώ μοναχή μου. Εχω κι εγώ παιδί στον πόλεμο και ξέρω τι θα πει μάνα. Κι ανασκουμπώνεται πετάει κάλτσες και παπούτσια, τον παίρνει γκότσια (στην πλάτη της) και τον περνάει απ' το πλατύ ποτάμι, κι αλλού»...

«Ακούω για μια γριά Δέσπω απ' την Καμνιά. Μοιρολογούσε κι έκλαιγε το μουλάρι της, «τον Καζαντιάρη» της πούχε γκρεμιστεί στο Ραδιό, κι είχε φορτωθεί το σαμάρι να το κουβαλήσει σπiti της.

Αλλη μια γριά που της είχε γκρεμιστεί κι αυτηνής το μουλάρι «Ας

γκρεμιστηκε» έλεγε «Γκουρμπάνι το κάνω. Το γιο μου να φυλάει ο Θεός. Αυτόν να δω να γυρίζει πούναι στρατιώτης». Και συνεχίζει

«Ξαναβλέπω τη γριά Αργυρή, καταϊδρωμένη απ' το βαρύ φορτίο να τρέχει με το φορτωμένο γαϊδουράκι της να φτάσει τις συντρόφισσες. Είκοσι δυο μέρες μου λέει δεν πήρα ανάσα. Δεν μ' είδε το σπιτί μου. Πάω με πολεμοφόδια, γυρίζω με τραυματίες, τρώω στο πόδι ότι ξεροφαί βρω και φεύγω. Να ξαποστάσω; Τι λες κοπέλα μου; Εγώ θα τρέχω όσο βαστάει τα κότσια μου όσο να φύγει το κακό από τον τόπο μας...».

Οι στρατιώτες μας στο μέτωπο για μέρες, άπνοιι πεινασμένοι, ψειρισμένοι, με πρησμένα και παγωμένα απ' τα κρουπαγήματα πόδια τις καλοδεχόνται. Ανακουφίζονται, παίρνουν δύναμη.

Κι εκείνες δεν ξαποσταίνουν. Πλένουν με χιόνι και στολίζουν τους νεκρούς. Παίρνουν το φτυάρι και τους παρακώνουν. Να μη φάνε τα ζουλάπια τους ήρωες. Κλαίνει και μοιρολογούν. Κάπου μια μάνα Ελληνίδα Ιταλίδα δεν έχει σημασία τα καρτεράει να τα σφίξει στην αγκαλιά της. Σ' αυτές έλαχε η μοίρα.... Κι ύστερα; Ύστερα φορτώνονται τους τραυματίες και φεύγουν....

Πελώριες στιγμές χρέους, χρέους στη λευτεριά, χρέος στον άνθρωπο! **Ή είσαι ή δεν είσαι γυναίκα της Πίνδου του Ζαγοριού ή την αγαπάς ή δεν την αγαπάς τη λευτεριά.**

Εκλεκτοί προσκεκλημένοι Κυρίες και Κύριοι.

Δεν γίνεται να μιλάς ποτέ μα ποτέ για το Ζαγόρι και να μη βλέπεις πίσω από κάθε όμορφο που πλάστηκε εδώ σε ειρήνη και σε πόλεμο του Ζαγοριού τη γυναίκα.

Της αξίζει το άγαλμα που της έστησαν. Είναι το άγαλμα της άγνωστης Ζαγορίσιας όπως λέμε το άγαλμα του άγνωστου Στρατιώτη.

Ολόρθη, στητή σε καλωσορίζει και σε καλεί να γνωρίσεις έναν τόπο κι έναν πολιτισμό που κάποτε αυτή υπερασπίστηκε με νύχια και με δόντια κι αξίζει να τον υπερασπιστείς και συ αν χρειαστεί.

Τ' αγέρι φυσάει πάντοτε εκεί ψηλά στο Ροντοβάνι. Κάνει τη γαλανόλευκη να κυματίζει μαζί με το θυμίαμα π' ανεβαίνει στους αιθέρες αιώνιο μνημόσυνο.

Σήμερα η σκέψη μας τραβά τον πέπλο της λησμονιάς κι ανασταίνει αγιασμένες μορφές γυναικών τσακισμένες απ' τη βιοπάλη και τις κακουχίες του πολέμου.

Φτερουγίζουν γύρω μας οι ψυχές σαν να μη ζητούν αντίδωρο πούναι γι' αυτές τις αγνές και άδολες όχι παράσες και τυμπανοκρουσίες αλλά ένα ταπεινό λιγνοκέρι. Να μην τις ξεχάσουμε μας ζητούν. Αυτό μονάχα. Ας είναι Αθάνατες στη μνήμη μας.

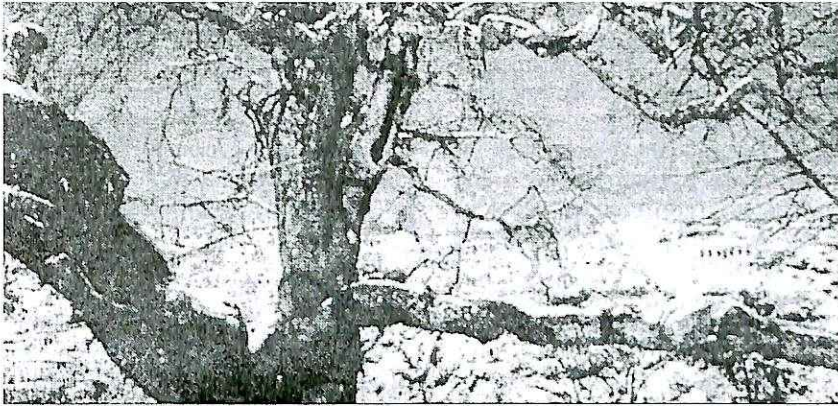
ΤΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ

Για Τρίτη χρονιά τα Ζαγοροχώρια διακρίθηκαν στη φετινή Διεθνή Τουριστική έκθεση **Philoxenia** της Θεσσαλονίκης, κατακτώντας τη Β' θέση στην κατηγορία, σαν ο καλύτερος «**αγαπημένος και εξοχικός προορισμός**», για τους τουρίστες, μετά το Πήλιο, που κατέκτησε την Α' θέση. Η διάκριση αυτή, που γίνεται με δημόσια ψηφοφορία στην ιστοσελίδα Philoxenia, αποκτά ξεχωριστή σημασία για την περιοχή μας, υποχρεώνοντάς μας να εντείνομε τις προσπάθειές μας για μια καλύτερη και προσεγμένη προσέγγιση στο θέμα **Τουρισμός**.

Ως εκ τούτου επιβάλλεται να βελτιώσουμε τόσο τις τουριστικές υποδομές (ξενοδοχεία και λοιπά τουριστικά καταλύματα), όσο και την αλλαγή νοοτροπίας στη συμπεριφορά μας προς τους επισκέπτες, που επιλέγουν να γνωρίσουν τον τόπο μας, να χαρούν και ν' απολαύσουν τις σπάνιες φυσικές ομορφιές του.

Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία από τις υπηρεσίες τουρισμού, ο αριθμός των επισκεπτών προς τα Ζαγοροχώρια, χρόνο με το χρόνο αυξάνεται και τώρα μάλιστα με τη λειτουργία της Εγνατίας Οδού ανοίγονται νέες προοπτικές για τον τουρισμό στην περιοχή μας.

Ήδη άρχισαν να καταφθάνουν καθημερινά πολλοί επισκέπτες από τη Θεσσαλονίκη και άλλες περιοχές

Από τις ομορφιές του Ζαγοριού

της Μακεδονίας. Κατά το διάστημα δε των αργιών (25ης, 26ης, 27ης, 28ης) Οκτωβρίου για τη Θεσσαλονίκη, τα τουριστικά καταλύματα στην περιοχή μας ξεπέρασαν σε πληρότητα, φθάνοντας στο ποσοστό 100% σε ορισμένες περιπτώσεις, από Θεσσαλονικείς εκδρομείς και όχι μόνο.

Το γεγονός αυτό δεν είναι πρωτοφανές. Και σε άλλες περιόδους τουριστικής αιχμής παρουσιάζεται, ιδιαίτερα στα περισσότερα προβεβλημένα χωριά της περιοχής, που διαθέτουν καλύτερες υποδομές για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Τα Ζαγοροχώρια αναφέρονται σε όλα τα προγράμματα, που εκδίδονται κατά καιρούς από ταξιδιωτικά πρακτορεία της χώρας μας, σαν ένας από τους πιο παραδοσιακούς τόπους της Ελλάδας και ένας από τους πιο διάσημους της Ευρώπης.

Αέρα στο σεσουάρ μας

κέντρο της Αθήνας.

Θα πολεμούσε επίσης άνετα για το οφράνι που σφύριξε ο διαιτητής και ακύρωσε το γκολ της ομάδας του.

Θα πολεμούσε με μανία για να διορίσει το παιδί του στο δημόσιο, θα έδινε μάχη για ένα τραπέζι στην παραλία μια ηλιόλουστη μέρα σε μια φημισμένη ταβέρνα.

Θα γινότανε κομάντο για να κατακτήσει την ωραία συνάδελφό του, μέχρι να την παντρευτεί και να την δει για πέντε-έξι μήνες αγουρο-ξυπνημένη.

Θα έδινε αγώνα ζωής για να φτιάξει το εξοχικό του με την πίσινα που θα είναι μια ζωή κλειστό γιατί να το ξεχρεώσει, η δουλειά του δεν θα τον αφήνει ούτε δέκα μέρες να το χαρεί.

Θα ήταν πολύ χαρούμενος που θα γυρνούσε στο σπιτί με τα λάφυρα του αγώνα της δουλειάς του, γουρουνόπουλα, μπριτζόλες και σουβλάκια και θα έδινε αγώνα μεγάλο για να φουσκώσει το στομάχι του, μέχρι να καταλάβει ότι ήταν επιζήμιος ο αγώνας αυτός με

σύμμαχο το λίπος.

Όσον αφορά άλλες αξίες, πατρίδες, σύνορα, ιδανικά, πι-

Γράφει ο Θόδωρος Γαλανόπουλος

στεύω, ηθική και αξιοπρέπεια, ελάτε καλέ!

Ποιος να πολεμήσει για την πατρίδα;

Αυτός που δεν ψήφισε τον κατάλληλο βουλευτή. Εμείς που του δώσαμε ένα σωρό ψήφους θα υπερηφανευόμαστε στο γραφείο δίπλα στο σπιτί μας.

Επιβουλεύεται κάποιος τη χώρα μας;

Μόλις φτάσει στην Κηφισιά ειδοποιήστε με να φύγω για Μύκονο να σωθώ.

Άλλοι εθνικοί κίνδυνοι; Μικραίνει η χώρα μας;

Υπογεννητικότητα;

Οι άλλοι δίπλα μας αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς;

Μπα τι λέτε, να κάνω εγώ τέσσερα παιδιά;

Και πού θα τα αφήνω όταν πάω ταξίδι στο Παρίσι;

γεί στο Κεντρικό Ζαγόρι και συνέχεια στο Δήμο Τύμφης και πέρα στο Ανατολικό Ζαγόρι. Ο οδικός αυτός άξονας, το γνωστό μας Ροντοβάνι είναι ο μοναδικός δρόμος, που συνδέει το Ζαγόρι με την πόλη των Ιωαννίνων. Είναι ένας δρόμος στενός με πολλές στροφές, που έχει δεκάδες χρόνια χωρίς να δεχτεί κάποια σοβαρή παρέμβαση, ως τώρα. Το δρόμο αυτό καθημερινά τον διασχίζουν εκατοντάδες αυτοκίνητα μικρά επιβατικά, λεωφορεία του ΚΤΕΛ και μεγάλα τουριστικά λεωφορεία, νταλικές φορτωμένες με δασικά προϊόντα, κυρίως ξυλεία, αλλά και φορτηγά παντός τύπου με οικοδομικά υλικά και άλλα φορτία. Η κατάσταση αυτή παρατηρείται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και δε γίνεται καν λόγος για τις ημέρες των εορτών και την περίοδο των μαθητικών εκδρομών.

Οι κίνδυνοι, που εμφωλεύουν για κάποιο τροχαίο δυστύχημα είναι μεγάλοι. Μια διάνοξη με τα σύγχρονα τεχνικά μέσα πιστεύουμε, όπως εξάλλου μας διαβεβαίωσαν και ειδικοί μηχανικοί, δεν είναι δύσκολο έργο να πραγματοποιηθεί. Έτσι θα είμαστε πλέον σίγουροι ανεβαίνοντας το Ροντοβάνι αλλά και να δεχόμαστε χωρίς κανένα ενδοιασμό τους πολυπληθείς επισκέπτες, θαυμαστές της περιοχής μας.

Σάββας Θεοδώρου

Άσε που τέσσερα παιδιά τέσσερα μηχανάκια, τέσσερεις υπολογιστές, τέσσερα αυτοκίνητα, τέσσερα σπiτια.

Και τέσσερα παιδιά... με την γυναίκα; Δεν λέει.

Το περιβάλλον της χώρας καταστρέφεται, πυρκαγιές, ... φάρμακα, μολυσμένα νερά;

Σιγά και τι έγινε;

Τι τα θέλουμε τα δάση;

Αρκούδες είμαστε να τρώμε μανιτάρια;

Αιρκοντίσιον χρειαζόμαστε στη βίλα μας και τηλεόραση πλάσμα να βλέπουμε από εκεί τις αρκούδες σε κανένα ντοκιμαντέρ.

Δε βαριέστε αγαπητοί μου οι εποχές έτσι κι αλλιώς αλλάξανε, μαζί με τις αξίες και τα ιδανικά έγιναν υλικά για να κατασκευάσουμε τον μικρόκοσμό μας.

Από το «αέρα» του '40 φτάσαμε στο «λίγο αέρα ρε παιδιά, μας έπνιξε το νέφος και το καυσάερίο» από το «παιδιά της Ελλάδας παιδιά που σκληρά πολεμάτε πάνω στα βουνά» φτάσαμε στα «παιδιά της Μηκόνου παιδιά που σκληρά ξενοχτάτε μέσα τα μαγαζιά».

Μολών λαβέ το στριγκάκι μας άπιστοι.

«Στο Πάπιγκο στο μαχαλά είναι μια κρύα θρύση ποιος έχει ντέρτι στην καρδιά να πάει να πει να σθήσει».

Όλο το Ζαγόρι και ιδίως οι καλοχρεωταράδες γνωρίζουν το παραπάνω τραγούδι. Σε κάθε πανηγύρι ηχεί «στο Πάπιγκο στο μαχαλά».

Σ' αυτή λοιπόν τη χιλιотραγουδισμένη βρύση κάθε χρόνο στις 27 Ιουλίου συγκεντρώνονται μεγαλομαχαλιώτες, μικρομαχαλιώτες και άλλοι πιστοί για να γιορτάσουν στο εκκλησάκι, τη γιορτή του Αη-Παντελεήμονα, που βρίσκεται πάνω ακριβώς από τη βρύση.

Εται και φέτος συγκεντρωθήκαμε να ακούσουμε τη θεία Λειτουργία και τον αγιασμό από τον ακούραστο παπα - Βαγγέλη, να ανταλλάξουμε ευχές και να πάρουμε το πατροπαράδοτο λουκούμι. Ο πολιτιστικός σύλλογος, πρόεδρος του οποίου είναι ο άγιος Κάκης, διέθεσε άφθονο τοίπουργο και σουβλάκια.

Στη συνέχεια εκφωνήθηκε ομιλία σχετική με τους Βικογιατρούς, ιδέα την οποία είχε ο πρόεδρος, από τον συν/χο Δ/λο **Ανδρέα Αποστόλου**, η οποία είναι απόσπασμα από το βιβλίο του κ. Μάλαμα και είναι η εξής:

ΠΕΡΙ ΒΙΚΟΓΙΑΤΡΩΝ

Παρά τη ραγδαία εξέλιξη της Ιατρικής πολλά άτομα σε όλο τον κόσμο εξακολουθούν και χρησιμοποιούν συνταγές με βότανα και άλλες ουσίες παραδοσιακής ιατρικής για την θεραπεία νόσων ή και άλλων καταστάσεων. Σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας η τάση αυτή είναι εντονότερη, όπως το Ζαγόρι, ιδιαίτερα μεταξύ των ηλικιωμένων ατόμων, και για τον επιπρόσθετο λόγο ότι στην περιοχή Ζαγορίου άκμασαν οι περίφημοι Βικογιατροί. Μερικές φορές οι ιδιότητες των βοτάνων μεγαλοποιούνται μέχρι του σημείου να καλύπτονται από ένα πέπλο μυστηριώδους θεραπευτικής δύναμης.

Μετά το 1430 η περιοχή του Ζαγορίου λόγω προνομίων από τους Τούρκους μπόρεσε να αναπτυχθεί, και από το 17ο αιώνα πολλά άτομα μετανάστευσαν σε άλλα μέρη όπως Βαλκάνια, Ρωσία, Ιταλία και λοιπή Ευρώπη. Οι περισσότεροι άκμασαν στο Ζαγόρι από το 17ο αιώνα μέχρι σχεδόν το τέλος του 19ου. Κατάγονταν από διάφορα χωριά του Ζαγορίου και οι γνώσεις τους μεταδίδονταν προφορικά ή γραπτά από πατέρα σε γιο. Έτσι διασώθηκε ένας μικρός αριθμός γιαντροσοφιών. Οι Βικογιατροί λόγω του πλούτου σε βότανα της χαράδρας του Βίκου, μπόρεσαν να βελτιώσουν τη βοτανοθεραπευτική, δη-

Οι Βικογιατροί

λαδή την ιατρική της εποχής τους, καταγράφοντας τις γνώσεις αυτές σε χειρόγραφα (γιατροσόφια) μερικά από τα οποία διασώζονται μέχρι σήμερα.

Φημισμένοι Βικογιατροί του Παπίγκου ήταν ο Κορνήλιος και ο Ζορτόβουλος. Από τους σπουδαιότερους Βικογιατρούς ήταν ο Ιωάννης Παρτάλης από το Σκαμνέλι, (το 1716 εγκατεστάθη στο Βουκουρέστι ως ιατρός), ο Δ. Πολύχρονος από το Τσεπέλοβο, ο Α. Οικονόμου που άφησε κώδικα με γιατροσόφια, ο Πανταζήδης (1789), ο Χ. Πασαχάλογλου από το Καπέσοβο και γιατρός στην αυλή των σουλτάνων Αβδούλ Χαμίτ μέχρι και Μαχμούντ Β το 1823, καθώς και ο Κ. Βρούζος επίσης από το Καπέσοβο γιατρός στην αυλή του Μαχμούντ Β μέχρι το 1821. Μεταξύ των Βικογιατρών θα πρέπει να αναφερθούν επίσης ο Αδάμ Γοργίδας, διπλωματούχος ιατρός της Πάντοβα, ο οποίος ίδρυσε Σχολή Παθολογίας και Φαρμακολογίας το 1840 στο χωριό Σκαμνέλι, με εξαετή φοίτηση και 15 περίπου μαθητές. Ο ίδιος μετέφρασε και τη διατριβή «Περί χολέρας» του Μαγγίσκου Βένε. Ένας από τους μαθητές του ήταν και ο Οδυσ. Φραγκούλης ο οποίος ήταν κοινοτικός γιατρός στο Ζαγόρι μέχρι το 1896, οπότε παραιτήθηκε μετά από διαμαρτυρίες πτυχιούχου Ιατρού. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μετά την ενθρόνισή του Όθωνα πολλοί εμπειρικοί γιατροί, και μεταξύ τους Βικογιατροί έδωσαν εξετάσεις ενώπιον Βαυαρών ιατρών και τους αναγνωρίστηκε επίσημα η ιατρική ιδιότητα, και ήταν οι πρώτοι που στελέχωσαν μαζί με πτυχιούχους ιατρούς το ιατρικό δυναμικό της χώρας.

Από τα ένδεκα σωζόμενα γιατροσόφια που έχουμε υπόψη μας τέσσερα (χειρόγραφα γιατροσόφια Μελετίου Μοναχού, Κερασόδου, Ψήνας, Παραμυθιάς), ευρίσκονται στη βιβλιοθήκη της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών (ΕΗΜ), δύο αναφέρονται στην Επιστημονική επετηρίδα της Φιλοσοφικής σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων του 1978, από τον Κ. Οικονόμου, μια μετάφραση Φαρμακευτικής του Ντονζέαλι, και Ιωάννου Λεμερί, 1749 μία μετάφραση από Ουγγρικό «Ιατρικά παραινήσεις» του Samvelí Ratz το 1787, και τρία ανήκουν σε ιδιώτες απογόνους Βικογιατρών. Τα γιατροσόφια αυτά έχουν γραφεί σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα (από τον 18ο 20ο αιώνα) με προσθήκες, σε μερικά από αυτά, από επιγενέστερους, με γλωσσικούς ιδιωτισμούς. Τα αναφερόμενα βότανα προς Παρασκευή των διαφόρων παρασκευασμάτων αναγράφονται με την δημόση ονομασία που επικρατούσε ανάλογα με την εποχή που εγράφησαν αλλά και την περιοχή που δρούσαν οι Βικογιατροί ή άλλοι εμπειρικοί γιατροί. Στα παραπάνω γιατροσόφια περιέχονται συνολικά άνω των 4000 «συνταγών».

Με τον όρο «γιατροσόφι» εννοούμε χειρόγραφο γραμμένο από εμπειρικούς γιατρούς το οποίο περιέχει «συνταγές» όχι μόνο για νοσήματα αλλά και άλλες δυσάρεστες καταστάσεις (οικογενειακές υποθέσεις, άσχημες καιρικές συνθήκες κ.ά.).

Τα πρώτα γιατροσόφια (1749-1870) δεν απέχουν πολύ από την Ιατρική της εποχής τους. Φαίνεται ότι οι συγγραφείς τους είχαν γνώσεις Ιατρικής αφού αναγράφονται πολλές φορές και τρόποι διάγνωσης αλλά και αιτίες νόσων. Συμπεραίνεται ότι οι πρώτοι Βικογιατροί είχαν κάποια ιατρική παιδεία η οποία συνεχίστηκε με τη Σχολή του Αδάμ Γοργίδα μέχρι και τα τέλη του 19ου αιώνα – αρχές 20ου αιώνα.

Οι θεραπευτικές ενδείξεις όλων των φυτών που αναφέρονται στα παλιότερα γιατροσόφια είναι όμοιες σχεδόν με αυτές των επίσημων ιατρικών κειμένων μέχρι και το 1930, και στις περισσότερες περιπτώσεις δικαιολογούνται φαρμακολογικά από τα περιεχόμενα συστατικά των φυτών.

Επίσης το βαλαμοχόρτο (Hypericum perforatum) αναφέρεται στα παλιά γιατροσόφια, εκτός από επουλωτικό πληγών ή παθήσεις δερματικές και για τη μελαγχολία. Από πολλών δεκαετιών κυκλοφορεί στη Γερμανία με αυτή την ένδειξη (ήπια κατάθλιψη), και τα τελευταία χρόνια η αποτελεσματικότητά του στην ήπια έως μέτρια κατάθλιψη και στις ΗΠΑ, αν και επηρεάζει σημαντικά τη δράση άλλων φαρμάκων.

Παρόμοιες ομοιότητες βρίσκουμε για πολλά γνωστά φυτά όπως είδη Salvia (αλφασκιά), Μέντα, δυόσμος, ρίγανη, θυμάρι, κ.ά.

Το μελισσόχορτο σε γιατροσόφια αναφέρεται κατά της υστερίας, επιληψίας και έντονου κτύπου της καρδιάς, ηρεμιστικό, σπασμολυτικό. Το CarmintR είναι ένα φυτικό παρασκεύασμα το οποίο περιέχει εκχυλίσματα Melissa, Mentha, και κοριάνδρο το οποίο έχει σπασμολυτική, ηρεμιστική και κατά της δυσπεψίας δράση, και το οποίο χρησιμοποιείται κατά του συνδρόμου του ευερέθιστου εντέρου. Σε πρόσφατη ανασκόπηση της θεραπείας της νόσου άνοιας Alzheimer με βότανα εδειχθή ότι τα φυτά Melissa officinalis L και Salvia officinalis L είχαν καλή αποτελεσματικότητα σε ασθενείς με Alzheimer.

Τα υπόλοιπα πέντε νεότερα γιατροσόφια (1880-1930) προέρχονται μάλλον από παλαιούς κώδικες, μοιάζουν πολύ μεταξύ τους, και έχουν πολλές προσεχές και εξορκισμούς. Οι περισσότερες συνταγές είναι προϊόντα φαντασίας. Το τελευταίο γιατροσόφι (Παραμυθιά 1930-1937) περιέχει τερατώδεις κυριολεκτικά συνταγές. Στα γιατροσόφια αυτά περιέχονται συνταγές για τον καιρό, δοκιμή για να δει κάποιος αν θα πεθάνει, πότε να κάνει μπάνιο κ.α.

Είναι φανερό ότι πολλοί ζήλεψαν

την φήμη των Βικογιατρών και θέλησαν να τους μιμηθούν, αλλά και άνθρωποι χωρίς καμία γνώση Ιατρικής, οι οποίοι με καλή πρόθεση, θεωρώντας ότι προσφέρουν στο συνάνθρωπό τους, αναπαρήγαν «συνταγές» για διάφορα νοσήματα που περιείχαν εξωφρενικές οδηγίες, ακόμη και με τα δεδομένα της εποχής εκείνης.

Το ίδιο συνέβαινε και στις αναπτυσσόμενες χώρες όπου μάλιστα τα διάφορα θεραπευτικά προϊόντα αλλά και οι θεραπευτές διαφημιζόνταν στις εφημερίδες της εποχής, ταυτόχρονα με την εξέλιξη της ιατρικής.

Να σημειωθεί ότι στη Δύση, μέχρι σχεδόν το τέλος του 19ου αιώνα, η επίσημη Ιατρική χρησιμοποιούσε βότανα, μέταλλα, μέρη ζώων και αφαιμάξεις.

Δυστυχώς πολλές από αυτές ή παρόμοιες συνταγές διατηρούνται και ακολουθούνται μέχρι και σήμερα από λίγα άτομα και στις ΗΠΑ, και Ευρώπη. Τη δεκαετία του '80 πήγε στα εξωτερικά ιατρεία του νοσοκομείου «ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ» στα Γιάννενα, ένας άνδρας με συμπτώματα βρογχοπνευμονίας του οποίου έδωσαν συνταγή όπου ανέγραφε ένα πλυνό από τα κατάλληλα αντιβιοτικά για την περίπτωση του. Του συνέστησαν να έρθει μετά από μια εβδομάδα για επανεξέταση. Πράγματι μετά από μία εβδομάδα επανήλθε αλλά ήταν σε χειρότερη κατάσταση.

Αυτό δεν το περίμεναν και ρώτησαν αν πήρε κανονικά το αντιβιοτικό που του είχαν συστήσει. Βεβαίως απάντησε, και έβγαλε από τη τσέπη του τη συνταγή που του είχαν γράψει λέγοντας «μαζί μου την έχω γιατρέ, και το βράδυ που κοιμάμαι τη βάζω κάτω από το μαξιλάρι μου». Έμειναν άφωνοι. Ο ασθενής δεν είχε πάει στο φαρμακείο να πάρει το φάρμακο. Απλά έκανε ότι συνιστούσαν διάφοροι ψευτογιατροί πριν 80-100 χρόνια όπου για κάθε πάθηση έγραφαν κάποια ακαταλαβίστικα κείμενα ή προσεχές και έλεγαν στον ασθενή να τις έχει μαζί του και θα γίνει καλά.

Έτσι λοιπόν οι μιμητές των Βικογιατρών, συνέβαλαν μαζί με την εξέλιξη της Ιατρικής και τα αναπόφευκτα σφάλματα, στην αμαύρωση της φήμης των Βικογιατρών. Υπάρχουν όμως πάμπολλες αναφορές στη θετική προσφορά των Βικογιατρών, και από Δυτικούς περιηγητές.

Να σημειωθεί ότι και σήμερα το 35%-50% των φαρμάκων που χρησιμοποιούνται στη Δύση προέρχονται από τα φυτά, με την έννοια ότι έχουν απομονωθεί οι δραστικές ουσίες και έχουν μελετηθεί όσον αφορά τη δράση, την αποτελεσματικότητα και τις παρενέργειες στον άνθρωπο, και αυτές οι δραστικές ουσίες περιέχονται στις διάφορες φαρμακοτεχνικές μορφές και όχι τα μέρη του φυτού από τα οποία προέρχονται.

Για την αντιγραφή **Ανδρέας Ι. Αποστόλου**

Στον Τάτση Αποστολίδη

Τον Τάτση τον Αποστολίδη εγώ τον «γνωρίζα» από παλιά. Μικρό κορίτσι, όταν χρειάστηκε να επισκεφτώ με τον πατέρα μου, τον πατέρα του, τον γιατρό Πέτρο Αποστολίδη. Εκεί, στο σπίτι της οδού Σαμουήλ με τη μεγάλη αυλή, τις πικροδάφνες, το παλιό αρχοντικό, τα μπαμπού έπιπλα της αιθουσας αναμονής, το ιατρείο στο ισόγειο, εκεί ο γιατρός με τη λευκή μπλούζα, το γεμάτο ευγένεια και καλосύνη πρόσωπο. Κι' ο Τάτσης στην ασπρόμαυρη φωτογραφία με τα μεγάλα γιαπιά, το βιολί στο χέρι νέος, πολύ νέος.

«Ο γιος μου», είπε ο γιατρός με χαμόρι, «είναι στο εξωτερικό σπουδάζει βιολί».

Τα χρόνια πέρασαν, ο γιατρός πέθανε, αφού βραβεύτηκε με το βραβείο «Ιπexτσί» γιατί με τα βιβλία του βοήθησε στη φιλία των δύο λαών (Ελλήνων-Τούρκων), το σπίτι δόθηκε για πολυκατοικία κι ο Τάτσης έγινε το πρώτο βιολί στην Ελλάδα. Κι εγώ τον παρακολουθούσα στην τηλεόραση να διευθύνει την κρατική ορχήστρα και να μαγεύει με το ωραίο του παίξιμο. Κάπου εκεί στα μισά της δεκαετίας του '90 ένα βράδυ χτύπησε το τηλέφωνο: Τάτσης Αποστολίδης συστήθηκε με μια ευγενικά και μάλλον ντροπαλή φωνή. Να σας συγχαρώ θέλω για τα όσα γράφετε στο «Ζαγόρι» και κυρίως για το τελευταίο κείμενό σας «Το φως». Να ξέρατε τι μου θυμίζετε!!

(Εννοούσε βέβαια «Το φως» το αφήγημα που βρίσκεται «στη μνήμη και στην πέτρα».

Στο Μέγαρο Μουσικής εκείνη την εποχή τον γνώρισα από κοντά. Αφού τον θαύμασα στην κατάμεστη αίθουσα «Φίλων της μουσικής» να μαγεύει τον κόσμο με το βιολί του πήγα μετά την συναυλία να τον χαιρετήσω. Πολύς κόσμος περίμενε να κάνει το ίδιο, καλλιτέχνες της κλασικής μουσικής, κάποιοι γνωστοί, καλός κόσμος, καθώς λέγεται.

Όταν του είπα ποια είμαι άρχισε να μου μιλάει ευγενικά, ζεστά, οικεία και κυρίως Ζαγορίσια!

Εκπληκτικοί οι παρευρισκόμενοι άκουγαν, τι άκουγαν αλήθεια! Μια γλώσσα ξένη προς αυτούς, τη Ζαγορίσια!

Από τότε είχαμε τηλεφωνική κυρίως επικοινωνία, εγώ του αφιέρωσα τις «ηχητικές αντιστοιχίες», μία από τις ελάχιστες αφιερώσεις που έχω κάνει σε κείμενα του βιβλίου μου και κάποια μέρα ήρθε το δικό το βιβλίο «οι δεκα-

πέντε ιστορίες και η βόλτα με ποδήλατο».

Ένα βιβλίο φαινομενικά απλό αλλά βαθύ και πολυσήμαντο. Στο εσώφυλλο ο Τάτσης, η προσωποποίηση της σεμνότητας, που είναι (απλά) βιολιστής. Ποιος; Αυτός, το πρώτο βιολί της Ελλάδας είναι απλά βιολιστής;

Κι ύστερα ο λόγος: λιτός, κοφτός, χωρίς στολίδια, δωρικός, σαν τρυπάει την καρδιά: το σπίτι της οδού Σαμουήλ, τα κυπαρίσσια, ο μπαμπάς, η Αθηνά, το κινέζικο παραβάν, οι λάμπες, η σόμπα-σαλαμάντρα, τα βαριά έπιπλα, η λίμνη, το γαλάζιο βουνό, το βιολί, η μουσική, πολλή μουσική, ο Όιστραχ, ο Μητρόπουλος, η σύλληψη μαζί με τον πατέρα, ο φόβος της εκτέλεσης, η Ρωσία, η Γιουγκοσλαβία, η Υπατία, το Λιασκοβέτσι, η Τζοντίλα, η Καλουτά, το παγώνι της Ρόδου, ο ζητιάνος της Αγίας Αικατερίνης, ο αγώνας για δικαιοσύνη, η ιδεολογία, η πλατεία, το Ρορού, η σημαία, το τραίνο, το χωριό που καίγεται στο απέναντι βουνό, ο Φαίδων, με το ποδήλατο, η βόλτα με το ποδήλατο, η βόλτα στη μνήμη, στο χρόνο, ο χρόνος της μουσικής που γίνεται ήχος, ο ήχος της μνήμης, ο ήχος της μουσικής.

Στην πρώτη λευκή σελίδα, κάτω από τον τίτλο η αφιέρωση:

Στην Ελένη Σκούρτη
τη φίλη
τη Ζαγορίσια
Με βαθιά εκτίμηση και αγάπη
Τ.Α.

Στον Τάτση Αποστολίδη ανταποδίδω τη βαθιά εκτίμηση και αγάπη.

Πέρα κι απ' το χρόνο της μουσικής.

Ελένη Σκούρτη

ΤΖΑΜΠΟΥΡΑ ΧΑΡΑ: «Πώς θα τα ψά η μαύρη γης τα μάτια τα μελένα, τα φρύδια τα καμαρωτά τα' αγγελοχαραμένα;» (Κάλυμνος). **Μοιρολόγια Ζαγορίου και Δωδεκανήσου.**

Μ' αυτό το βιβλίο της η Τζαμπούρα Χαρά «φωτίζει» τα μοιρολόγια του Ζαγορίου και της Δωδεκανήσου.

Δίνει κάποιες πληροφορίες για το τι πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες για τους νεκρούς και τον Κάτω Κόσμο και για το πόσο αυτές οι απόψεις τους εμφανίζονται στα σύγχρονα μοιρολόγια. Καταγράφει τα χαρακτηριστικότερα μοιρολόγια αυτών των περιοχών και εντοπίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ τους. Τέλος αναφέρεται στις αιτίες που δεν ακούγονται πια μοιρολόγια.....

« Πώς θα τα φό' η μαύρη γης τα μάτια τα μελένα, τα φρύδια τα καμαρωτά τ' αγγελοχαραμένα; »
(Κάλυμνος)

Μοιρολόγια Ζαγορίου και Δωδεκανήσου...

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ»

Στο υπ' αριθμό 346, Απρίλιος 2007 περιοδικό στο Ζαγόρι μας με τίτλο «Ιστορικό-επιτακτική ανάγκη» είχα καταθέσει τις απόψεις μου σχετικά με τη δημιουργία ενιαίου Δήμου στο Ζαγόρι.

Σήμερα που όλα δείχνουν ότι οι σκέψεις των κυβερνητών κατευθύνονται στην εφαρμογή του «Καποδίστρια II» με περιορισμό των δήμων και δη στο νομό Ιωαννίνων από 27 Δήμους και κοινότητες εις εννέα (9), μεταξύ των οποίων ο Δήμος Ζαγορίου με τα 46 πανέμορφα και ξακουστά χωριά μας, νομίζω πως είναι η κατάλληλη στιγμή να αποφύγουμε λάθη, παραλείψεις, κακές εκτιμήσεις ή υπερβολικές τοπικιστικές ευαισθησίες και συμπερόντα, να συνέλθουμε όλοι και να κοιτάξουμε το μέλλον του τόπου μας, να συνεργαστούμε ως ενιαίος χώρος και να αποφασίσουμε μόνοι μας τι δήμο θέλουμε, πού τον θέλουμε προτού μας τον επιβάλλουν ή προτού μας διαμελίσουν και πάλι προς Ανατολάς, Δυσμάς και Βορείους και τότε το κακό θα είναι τελεσίδικο. Οι υπάρχοντες δήμοι και κοινότητες πρέπει να σκεφτούν ότι το Ζαγόρι είναι ένας ενιαίος γεωγραφικός χώρος. Ας αφήσουμε στην άκρη τις μικροψυχές τοπικιστικές αντιλήψεις και ας προτείνουμε ακριβώς τον ενιαίο δήμο με έδρα όχι εκεί που τυχόν υπάρχουν κτιριακές υποδομές αλλά εκεί που δύναται να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι Ζαγορίσιοι **στο γεωγραφικό κέντρο του Ζαγορίου ήτοι τους Κήπους.**

Είναι καιρός πλέον να σταθούμε όλοι μας στο ύψος των περιστάσεων και να επικρατήσει σύνεση, ευρύτητα σκέψεων και πραγματική συνεργασία.

Σε αυτό νομίζω ότι μπορεί να συμβάλλει ο κάθε ορθώς σκεπτόμενος Ζαγορίσιος από τον πρώτο τη τάξει πολίτη της χώρας μας, προέδρου της Δημοκρατίας Φραγκαδιώτη κ. Κάρουλο Παπούλια, βουλευτάς, ευρωβουλευτάς και άλλους πολιτικούς και τοπικούς παράγοντες, με μία και μόνον σκέψη ότι το Ζαγόρι μας είναι ενιαίο και αποτελεί την καλύτερα γεωγραφική θέση, φυσικό περιβάλλον, πολιτιστική κουλτούρα, πνευματική οντότητα αξιοζήλευτον και ορθώς η έκθεση «ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ» στην Θεσσαλονίκη προ ημερών, κατέταξε το Ζαγόρι στην δεύτερη θέση ομορφιάς, παράδοσης και προορισμού επισκεπτών μετά τα χωριά του Πηλίου. Είναι και αυτό ένα δείγμα της μεγάλης αξίας του τόπου μας.

Ζαγορίσιοι γρηγορείτε, οι καιροί συ μενετοί.

Δρ. Κων. Τιμόπουλος
(εκ Λεπτοκαριάς Ζαγορίου)

Ζαγόρι 2009

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΚΡΑΜΠΑΛΑ

Το φετεινό φωτογραφικό ρεπορτάζ αφορά αποκλειστικά στην κατάθεση στεφάνων εκ μέρους των συγγενών, που παραβρέθηκαν στην εκδήλωση για τη μάχη της Γκραμπάλας. Επίσης στο φωτορεπορτάζ αποτυπώνεται και η συγκινητική παρουσία και συνάντησή τους εκεί –ύστερα από 70 χρόνια– των δύο εναπομεινάντων μαχητών Θ. Εξάρχου από Ιτέα Ζαγορίου και Κ. Διαμάντη από Βασιλική Ιωαννίνων. Στεφάνι κατέθεσε επίσης και η κόρη του Λοχαγού Γ. Τσίτου που τραυματίστηκε στη μάχη της Γκραμπάλας εκ μέρους όλων όσων έλαβαν μέρος στην ιστορική εκείνη μάχη.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΚΡΑΜΠΑΛΑ

Χρονογράφημα

«Το φθινόπωρο»

Και φέτος ήρθε το φθινόπωρο. Όπως πάντα στολισμένο στο χρυσαφί του χρώμα ξεπρόβαλε δειλά-δειλά στην αρχή. Αυτό το ίδιο φθινόπωρο όπως κάθε χρόνο ήρθε και φέτος με τα χαρούμενα γέλια των παιδιών στους αυλόγυρους των σχολείων, με τα κατάγυμνα δένδρα που κοιμούνται κάτω από το κίτρινο στρώμα με το σταχτί χαλί που οι άνθρωποι φωνάζουν ουρανό, με τον θαμπό ήλιο που κυνηγάει τα ταξιδιάρικα σύννεφα. Ο ίδιος χείμαρρος της ζωής που τρέχει μέσα στις φλέβες μας μέρα και νύχτα, κυλάει μέσα στον κόσμο και χορεύει με ρυθμό. Όπως πάντα έτσι και φέτος. Σήμερα όταν την αυγή άνοιξα τα μάτια μου στο φως, μετά από ένα χρόνο, αυτό το ίδιο φθινόπωρο ήρθε και μου χτύπησε το παραθύρι. Άνοιξα και η φωνή του τραγουδίστη «Καλημέρα αγαπημένη ζωή»... Έπειτα τα πάντα γύρω άλλαξαν. Τα δένδρα χωρίς ντροπή άφησαν να φανεί η γύμνια τους... οι δρόμοι γίνανε ένα κίτρινο ποτάμι... μερικά σκόρπια πουλιά πέταξαν πιο χαμηλά απ' όλες τις άλλες φορές σημείο των καρμών και σε λίγο τα πρώτα αναστενάγματα, τα πρώτα δάκρυα του φετινού φθινοπώρου. Έβρεχε κι η μέρα έξω μίκραινε πολύ γρήγορα. Κάπου-κάπου κανέναν κεραυνός και μετά ο θόρυβος. Άνθρωποι εδώ, άνθρωποι εκεί, πρόσωπα όλων των ειδών γίνονταν μάζα και τρέχανε στα ποτάμια των δρόμων που ήταν γεμάτα από φύλλα. Κι έπειτα νύχτωσε. Όμως η βροχή πάντα έπεφτε... Συνέχεια. Θάλεγε κανείς πως έμοιαζε τον αγγελιοφόρο του φθινοπώρου καθώς άφηνε ένα μήνυμα: «Άνθρωποι και φέτος ήρθα να περάσω λίγους μήνες κοντά σας. Ξέρω ότι αγαπάτε τη ζωή. Όμως κι εγώ επειδή είμαι αυτή η ίδια η ζωή με τα μυστήρια και τα μυστικά της ξέρω πως γι' αυτό θ' αγαπηθώ. Σας αφήνω λοιπόν το μήνυμά. Ηρβα!». Κι έπειτα ζήμειρωσε. Κάρφωσα για λίγο τους στοχασμούς μου στην απόμακρη σκοτεινιά τ' ουρανού και φώναξα. — Χαμογέλα χρυσαφένιο μου φθινόπωρο! Κι έτσι ξεπρόβαλλε πάλι ο ήλιος. Όμως ... πόσο χλωμός μου φαίνεται! Μα τι του κάνανε άραγε... και το χαμόγελό του είναι πικρό, μονότονο... Πέρα εκεί στον ορίζοντα φαίνεται το ποτάμι. Σήμερα είναι στις φοβέρες του. Κυλάει ορμητικά μετά από το φθινοπωρινό ξέσπασμα. Η ομίχλη άπλωσε το αραχνούφαντο πέπλο της και οι δρόμοι γεμίσαν από ανθρώπους που κρατούν από μια ομπρέλα ή φορούν αδιάβροχα. Φθινόπωρο ήρθε, τι ξέρεις τι μπορεί να συμβεί; Λέει ο ένας στον άλλον. Ένα κουδούνισμα ακούγεται στον θόρυβο των μηχανών κι έπειτα ένα κύμα από φωνή χονδρή, αδύνατη... Εκεί στην γνώριμη γωνιά του καλοκαιρινού παγωτατζή υπάρχουν δύο επιγραφές. Η μία γράφει «Κλειστόν λόγω αλλαγής εποχής» και από κάτω «...σε λίγες μέρες κάστανα ζεστά». Αυτή είναι η ζωή! Μια αδιάκοπη έκπληξη. Ένωσα πως ο εαυτός μου χαιρόταν μ' αυτή την αλλαγή. Τα βήματά μου με φέραν στο πάρκο. Τα πάντα άλλαξαν σκέπτομαι. Το σιντριβάνι έχει γεμίσει από φύλλα караβάκια σ' ένα ατέρμονο ταξίδι. Τα παγκάκια είναι έρημα πια. Όμως όλα αυτά είναι τόσο άσχημα συγχρόνως όμως και τόσο όμορφα. Λατρεύω την ασήμνια γιατί χωρίς αυτή δεν θα φαινόταν η ομορφιά. Καλώς ήρθες λοιπόν φθινόπωρο. Σε καλωσορίζω και φέτος. Μόνο σε παρακαλώ σταμάτησε να δακρύζεις τόσο πολύ. Άσε μας να σε χαρούμε αγαπημένο μας φθινόπωρο. Αγαπημένη εποχή των ποιητών. Όλες οι μέρες σου είναι ένα ποίημα. Ένα πολύ όμορφο ποίημα. Και μένα με συγκινούν τα ποιήματα. Γι' αυτό σ' αγαπώ, σ' αγαπώ πολύ φθινόπωρο και σε καλωσορίζω.

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Επιστολή Διαμαρτυρίας

Τον τελευταίο μήνα παρατήρησα στους Ασπραγγέλους κάτι που με ξένισε ιδιαίτερα. Άκουγα μέρος των συγχωριανών μου να φωνάζει και να ωρύεται για το λάθος στο τεύχος Σεπτεμβρίου σχετικά με το μοναστήρι μας όπου έγινε το γλέντι στη γιορτή της Παναγίας, ενώ κανείς δεν βρέθηκε να φωνάξει για το ότι 3 παιδιά που μεγάλωσαν στο χωριό κατάφεραν να περάσουν στο Πανεπιστήμιο και μάλιστα σε μερικές από τις καλύτερες σχολές της Ελλάδας, αντιθέτως το έκαναν γαργάρα και στα λόγια και στις πράξεις αφού οι επιτυχίες τους γράφτηκαν 2 μήνες αργότερα στην εφημερίδα μας και πάλι όμως όχι όλων των παιδιών αφού όπως λένε και επαναλαμβάνουν «ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΑΝ». Ε, λοιπόν η απάντησή μου είναι «ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΑΝ», όπως έκαναν όλα αυτά τα χρόνια με άλλα παιδιά του χωριού. Και ο νούν νοεϊτω.

Κάτσηνος Ανδρέας

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Νοέμβριος

Ο Νοέμβριος τ' όνομά του το πήρε από το Λατινικό «Novem» που σημαίνει ένατος. Όπως έχουμε αναφέρει και σε άλλους μήνες αυτό συνέβαινε, όταν η πρωτοχρονιά των Ρωμαίων ήταν η πρώτη Μαρτίου. Ο Νοέμβριος τρίτος μήνας του φθινοπώρου, πολύ κοντά στον Χειμώνα. Η φύση αλλάζει καθημερινά, ο αέρας δυνατός και κρύος σφυρίζει ανάμεσα από τα κλαδιά των δένδρων, που αμύνονται με μανία και περίσσιο θάρρος να κρατήσουν την πολύχρωμη φορεσιά τους. Καθώς ο δυνατός αέρας σκορπίζει τα φύλλα μακριά, δίνει ένα μελαγχολικό τόνο, με τα σύννεφα να παίζουν με τις άγριες κορυφές των βουνών, τότε να τα σκεπάζουν ολόκληρα, και τότε να τα τυλίγουν μ' ένα γκριζόλευκο πέπλο. Τα φύλλα των δένδρων αλλάζουν καθημερινά χρώμα. Από πράσινα να κιτρινίζουν, να σκουραίνουν σ' ένα βαθύ κοκκινωπό χρώμα, που ο καλύτερος ζωγράφος δύσκολα αποτυπώνει τον τρελό χορό των χρωμάτων μέσα στην φθινοπωρινή φύση. Τα πουλιά (αποδημητικά) έχουν φύγει, κάνοντας το μακρινό ταξίδι τους χωρίς πεύδα και άλλα τεχνούδια μέσα, για θερμότερα μέρη. Οι τσοπάνηδες έχουν εγκαταλείψει και αυτοί τα βουνά με τα κοπάδια τους για τα χειμαδιά. Επίσης τα οργώματα έχουν τελειώσει. Εξ' ου και το γνωμικό «Ούτε τσοπάνος στα βουνά, ούτε ζευγάς στον κάμπο». Οι βροχές του Νοέμβρη είναι πολύ ωφέλιμες για τους αγρότες και απαραίτητες για τα σπαρτά τους. Άλλο γνωμικό μας λέει. «Αν λείψουν τα νερά μου, να δω τα λάχανά σου». Ο Νοέμβριος έχει πολλές θρησκευτικές γιορτές. Στις οκτώ του μήνα, των Αγίων Ταξιαρχών. Στις ένδεκα τον Άι Μηνά, στις δεκατέσσερες του Αι Φιλίππου. Στις δεκατέσσερες του Αι Φιλίππου αποκριεύουν, γιατί αρχίζει η νηστεία της Σαρακοστής των Χριστογεννών.

Διορθωτική Επιστολή

Στο τεύχος Σεπτεμβρίου της εφημερίδας το Ζαγόρι μας αναφερθήκαμε στο γλέντι που πραγματοποιήθηκε στις 8 Σεπτεμβρίου στη Μονή Γεννησιού Θεοτόκου με την έκφραση (που βρίσκεται στις Καρυές) θα θέλαμε να ζητήσουμε συγγνώμη για οποιαδήποτε παρανόηση εφόσον το συγκεκριμένο **μοναστήρι ανήκει στην κτηματική περιφέρεια Ασπραγγέλων** και όχι στις Καρυές. Θα θέλαμε παράλληλα να σας κάνουμε γνωστό, ότι μουδεμία ευθύνη φέρουμε εφόσον οφείλεται σε **τυπογραφικό λάθος**. Εκ του Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου Ασπραγγέλων

Σημείωση Σ.Ε. Από την εξέταση του αρχείου του περιοδικού μας το λάθος δεν είναι ούτε του τυπογραφείου, ούτε της εφημερίδας αλλά της ίδιας της ανακοίνωσης του Συλλόγου.

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ζαγορισίων μπροστά στις προκλήσεις της εποχής

Ξεκίνησε επίσημα η νέα χρονιά για τα χορευτικά του τμήματα

Της ΕΛΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ – ΔΟΥΒΛΗ, Αντιπροέδρου του Συνδέσμου Ζαγορισίων Ιωαννίνων

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΙΑΣΜΟ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πρόσφατα ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ζαγορισίων έκανε τον καθιερωμένο αγιασμό για την έναρξη της νέας χρονιάς όλων των χορευτικών του τμημάτων, στην αίθουσα της οδού Χρηστο-βασίλη. Με την ευκαιρία αυτή θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας μερικές σκέψεις και ανησυχίες για τον τόπο μας, όχι μόνο δικές μου αλλά και πολλών Ζαγορισίων μιας κάποιας ηλικίας. Όπως είναι γνωστό το Ζαγόρι μας άδειασε και αδειάζει καθημερινά από ψυχές που γεννήθηκαν, μεγάλωσαν, έζησαν στον μοναδικό αυτό τόπο. Όμως χρόνο με το χρόνο οι πόλεις οι πολυάνθρωπες κι απρόσπεπες κατάνταν τους νέους μας. Ακολούθησαν κι οι μεγαλύτεροι, ανήμποροι, όσο περνούσε ο καιρός, κι όσοι δεν έφυγαν για τ' αγύριστο ταξίδι. Έτσι οι πόλεις «χαίρονται» σήμερα το Ζαγόρι στο δυναμικό. Τα χωριά μας πάλι, μπήκαν στη δίνη του κυκλώνα της αλόγιστης χωρίς μέτρο, πρόγραμμα, λογική, ανάπτυξης, με τα διάφορα προγράμματα με άμεσο τον κίνδυνο να προκύψει ένα **καινούργιο Ζαγόρι**, Ζαγόρι ξενώνων, και κυρίως ανθρώπων που καμιά σχέση και τίποτε δεν τους συνδέει, **δεν τους δένει με τον τόπο**, εκτός από το επιχειρηματικό συμφέρον και καλά κάνουν. Τις ομορφιές του θέλουν να εκμεταλλευτούν, τον πολιτισμό του να τρυγήσουν και τους κατανοώ απολύτως. Αυτοί οι νέοι κάτοικοι του Ζαγοριού κάνουν τη δουλειά τους, σκέπτονται και δρουν επιχειρηματικά. Εμείς οι άλλοι που ο Θεός μας έριξε σ' αυτό τον όμορφο τόπο, που έχουμε τις ρίζες μας στο βάθος του χρόνου, τα σπίτια μας 200 και πλέον χρόνια, που γεννηθήκαμε και ζήσαμε και ζούμε ριζωμένοι σ' αυτόν τον τόπο σαν τα λιθάρια και τα πουνάρια του, είτε μόνιμα, είτε όσο το επιτρέπουν οι συνθήκες της ζωής που θέλοντας και μη ακολουθούμε.

Δεν θα πρέπει να ενδιαφερευόμαστε για τον τόπο μας, για το μέλλον του, που βρίσκεται –μέχρι στιγμής– εκτός από τα χέρια των επιχειρηματιών και στα χέρια των παιδιών και των εγγονιών μας; Αυτούς τους νέους ανθρώπους πρέπει να **μπολιάσουμε** με αγάπη και πόνο και περηφάνια για το Ζαγόρι. Αλλά τα παιδιά ζώντας τα

περισσότερα στις πόλεις για να το αγαπήσουν πρέπει να το **γνωρίσουν**, όχι μόνο τη φύση, το σπίτι το χωριό, αλλά και τον πολιτισμό του που σε λίγο θα καταντήσει μεσογει-ακός! Αυτόν τον πολιτισμό έχουν χρέος να αναλάβουν να διασώσουν οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι των χωριών μας, αν θέλουν να δικαιολογούν την ύπαρξή τους. Κορυφαίος ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισίων που από το 1917 έτος ιδρύσεώς του, προσπαθεί με μύριους τρόπους να διασώσει, να προβάλλει, να μεταλαμπαδεύσει στις επόμενες γενιές. Είναι αυτός το επίσημο πρόσωπο του Ζαγοριού, του Ενιαίου Ζαγοριού, που το εκπροσωπεί επάξια μέσα κι έξω απ' την Ελλάδα. **Βαριά η ευθύνη όσο και το χρέος.** Τα κατά καιρούς συμβούλια του έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό για το σκοπό αυτό. Κι είναι πολλά τα παιδιά Ζαγορίσια και άλλα που είτε εργάζονται είτε φοιτούν στην πόλη μας που φόρεσαν κατά καιρούς την Ζαγορίσια φορεσιά και χόρεψαν τους Ζαγορίσιους χορούς με τις Ζαγορίσιες ζυγίες του Καψάλη, του Σαρρέα, του Κούλη και άλλων νεότερων. Τα τελευταία χρόνια με την προεδρία του αφιερωμένου και παθιασμένου με ό,τι Ζαγόρισιο Πολύβιου Καρρά, ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος έχει μπει στη λογική εκτός από τη διδασκαλία των χορών να αναβιώσει κι άλλες μορφές Ζαγορίσιου πολιτισμού, ήθη, έθιμα, δοξασίες με τις γνωστές στην πόλη μας παραστάσεις που κατακλύζουν το Πνευματικό Κέντρο, όπως ο γάμος, η ξενιτιά, ο Καραγκιόζης, το «Μάγια μώχεις καμωμένα», τα «Πατήματα μεταξύ γης κι ουρανού».

Αλλά και τα **ζιαφέτια** κι άλλες παλιές καλές συνθήκες των χωριών μας να ζωντανέψουν. Ακόμη να παρουσιάζει βιβλία που το περιεχόμενό τους αναφέρεται στον τόπο μας. Ίσως όμως η μεγαλύτερη προσφορά του να είναι η διάσωση του μουσικού πλούτου του τόπου. Κι αυτό το κατόρθωσε με χίλιες δυσκολίες οικονομικές και άλλες, χαρίζοντάς μας 5 CDs, προσφορά και έργο που **κανείς** Σύλλογος δεν έχει καταφέρει, με τελευταίο το CD με σπάνιες ηχογραφήσεις από το αρχείο του Σίμωνα Καρα «Τα τακούτσια». Αυτόν λοιπόν τον Σύλλογο με τη νέα χρονιά πρέπει όλοι να αγκαλιάσουμε και να στηρίξουμε οικονομικά, όσο ο καθένας μπορεί, αφού δεν έχει σταθερούς πόρους, παρά μόνο τις συνδρομές και το μεράκι των ανθρώπων του, που όμως είναι στιγμές που δεν αρκεί. Κυρίως όμως:

Τον κόσμο μας θέλουμε δίπλα μας, τα παιδιά και τα εγγόνια μας, τους νέους μας, συνέχεια κι ελπίδα του Ζαγοριού. Δεν είναι δυνατόν, είναι παράλογο, παιδιά του τόπου μας να κοσμούν άλλα χορευτικά σχήματα της πόλης μας, στερώντας τα από το φυσικό του χώρο, το Σύνδεσμο Ζαγορισίων. Είναι σαν τα λουλούδια που μεταφυτεύονται σε ξένο χώμα και μαραγκιάζουν. **Κι εμείς θέλουμε τους νέους μας στολίδι στο Ζαγόρι, μπροστά σε κάθε τι Ζαγορίσιο, καμάρι μας, ελπίδα κι απαντοχή.** Με τη νέα σχολική χρονιά θα πρέπει οι γονείς εκεί τα παιδιά τους να κατευθύνουν, αν θέλουμε να μπολιαστούν με τον πολιτισμό του τόπου μας. Ας θεωρηθούν οι σκέψεις μου αυτές **κάλεσμα σε κάθε Ζαγόρισιο**, φωνή της γενέθλιας γης, χρέος αν θέλεις προς εκείνους τους προγόνους μας που κοιμούνται στα κοιμητήρια των χωριών μας και που μας ικετεύουν -αδύναμοι καθώς είναι- να μην αφήσουμε αυτόν τον τόπο και τον πολιτισμό του να αλλοτριωθεί ή να σβήσουν.

Ζαγορίσιος γάμος στη Θεσσαλονίκη

Ετελέσθη τον παρελθόντα Σεπτέμβριο στην εκκλησία Αγίου Χριστοφόρου (Κωνσταντινοπολίτικα) Θεσσαλονίκης ο γάμος του αγαπητού μας **Γιώργου Δ. Κομπάρου εκ Δοδράς Ζαγοριού** μετά της εκλεκτής της καρδιάς του **Ευσταθίας Τερζή**. Το πολυπληθές συγγενικό και φιλικό εκκλησίασμα πλαισίωσαν και επίλεκτα μέλη της Μακεδονικής συμπτρωτεύουσας, μεταξύ αυτών διέλαμπε ο Νομάρχης Θεσσαλονίκης κ. Ψωμάδης, εκπρόσωπος της Δημοτικής Αρχής καθώς και πολλοί καθηγητές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, φίλοι και συνάδελφοι του γαμπρού, ο σφοδρός πτυχιούχος όντας οικονομικών επιστημών, παραδίδει μαθήματα, ως επί συμβάσει επιστημονικός συνεργάτης (τομέας Λογιστικής), δίχως αυτό βέβαια να καταστεί ευρέως γνωστό λόγω της καθομολογούμενης σεμνότητας του νυμφίου. Και μεις με τη σειρά μας εδώ (από τη μικρή μας πόλη) ήτοι η θεία μας η Μυρσινά, ο υποφαινόμενος, η Αίγλη, η Ευθαλία και ο Γιαννάκης ως «δευτεροβάθμιοι» μπαρμπάδες και μετά βέβαια την "πρωτοκαθεδρία" του "πρωτότυπου" θείου, του πολυαγαπητού μας και πανελικρινούς Μιχαλάκη, ευχόμεστε στο ζεύγος μακροζωία και ευτυχία. Στη Γεωργία μας, χαρούμενη γιαγιά. Κι' εγώ ιδιαίτερα, μιας και διετέλεσα από νηπιόθεν, προσωπικός φωτογράφος του γαμπρού, εύχομαι να είμαι κι ο προσωπικός φωτογράφος των δισεγγονών του!! Συμφωνεί; Αν ναι, τότε ας ανακοινώσει τούτο αυτοπροσώπως από το Αλ Τσανήρι Νιους.

Φωκίων

ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σταματήστε τους «βανδάλους»

Τα πέτρινα γεφύρια χάνουν διαρκώς τον χαρακτήρα τους και λίμνες «ανοίγονται» στα γκαλντερίμια των τόξων τους, ενώ κρατικοί και τοπικοί φορείς αδιαφορούν.

Ρεπορτάζ ΣΩΤΗΡΗΣ ΑΡΓΥΡΗΣ

Στην τύχη τους έχουν αφήσει οι αρμόδιοι την αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά του Ζαγορίου, με αποτέλεσμα μνημεία της περιοχής να υποβαθμίζονται καθημερινά.

Η αρχιτεκτονική του Ζαγορίου, τα πέτρινα γεφύρια, η δομή, ο οργάνωση και τα γκαλντερίμια των οικισμών και ο φυσικός πλούτος αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν τον βασικό πόλο έλξης του τουριστικού ρεύματος, από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που τα τελευταία χρόνια αυξάνεται. Παράλληλα, όμως, αυξάνεται και η «τάση» μιας μερίδας των επισκεπτών να καταστρέφουν τα μοναδικά πέτρινα γεφύρια και να αλλοιώνουν τα χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής των λιθοκτιστών μνημείων.

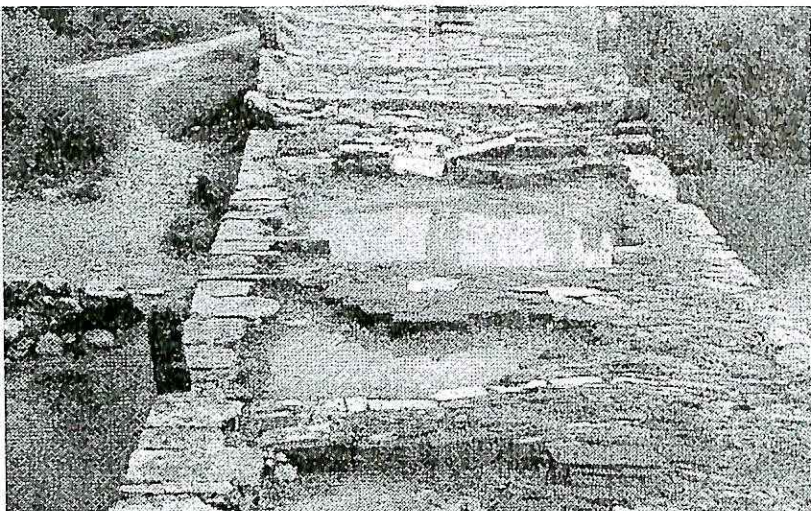
Πριν από πέντε χρόνια ο «Η.Α.» είχε αναφερθεί στα πολλαπλά προβλήματα που τα πέτρινα γεφύρια αντιμετωπίζουν. Οι αναπλάσεις και αποκαταστάσεις τπυ ακολουθήσαν σε ελάχιστα γεφύρια (κυρίως στο δήμο Κεντρικού Ζαγορίου) αμφισβητήθηκαν από τους επιστημονικούς φορείς και από τις τοπικές κοινωνίες. Όμως, το χειρότερο απ'

όλα είναι η «απόσταση» που οι αρμόδιοι φορείς κρατούν από την καταστροφή των πέτρινων γεφυριών, τα οποία ακόμη και σήμερα αποτελούν βασικό προσορισμό χιλιάδων επισκεπτών.

Διαρκής υποδάμηση

Μια επίσκεψη στα σημαντικότερα από αρχιτεκτονική άποψη πέτρινα γεφύρια και γνωστότερα στο πανελλήνιο για την λαϊκή αρχιτεκτονική αποδεικνύει ότι οι «βανδάλους» καταστρέφουν καθημερινά τα μνημεία του Ζαγορίου. Το πλέον κλασικό παράδειγμα αποτελεί το Τρίτοξο γεφύρι («Καλογερίκο ή του Πλακίδια») στους Κήπους του δήμου Τύμφης. Εκεί, στα τόξα του, οι επισκέπτες αφαιρούν διαρκώς πέτρες από τα γκαλντερίμια, με αποτέλεσμα να χάνεται η ομορφιά και να αλλοιώνεται η αισθητική του και παράλληλα να υποβαθμίζεται συνολικά το πιο πολυφωτογραφημένο γεφύρι της περιοχής.

Σε διάστημα πέντε ετών οι επισκέπτες «απογύμνωσαν» το γκαλντερίμι του κεντρικού τόξου. Όπως αποκαλύπτει ο «Η.Α.» στο κεντρικό τόξο αυξήθηκαν ακόμη περισσότεροι οι «μαύρες τρύπες» και απόδειξη για την απαράδεκτη αυτή κατάσταση είναι οι λίμνες που πλέον σχηματίζονται στο γκαλντερίμι του

Απορημένοι οι περισσότεροι επισκέπτες βλέπουν το Τρίτοξο γεφύρι να καταστρέφεται και την πολιτιστική του Ζαγορίου να υποβαθμίζεται με ταχείς ρυθμούς.

πασίγνωστου γεφυριού τις μέρες που βρέχει. Πολίτες που το περασμένο Σαββατοκύριακο επισκέφθηκαν το γνωστό και πανέμορφο γεφύρι και διαπίστωσαν τις καταστροφές στο τόξο του εξέφρασαν τη δυσφορία τους. «Σταματήστε τους βανδάλους», ήταν το σαφές μήνυμα που έστειλαν σε κάθε αρμόδιο φορέα μέσω του «Η.Α.» που βρέθηκε αυτές τις μέρες στην περιοχή.

Όμως οι αρμόδιοι εξακολουθούν να αδιαφορούν μπροστά στην ολοένα αυξανόμενη καταστροφή των πέτρινων γεφυριών. Οι δήμοι προτιμούν να τσιμεντοστρώνουν δρόμους και γκαλντερίμια, η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση δεν έχει

παρασιάσει κανένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την προστασία των γεφυριών και αρκείται στη χρηματοδότηση μεμονωμένων έργων. Την ίδια τακτική ακολουθεί και το υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο δεν διαθέτει κονδύλια για την προστασία, ανάπλαση και προβολή των γεφυριών. Αδιαφορία και ανοχή επιδεικνύουν και οι τοπικές κοινωνίες καθώς και οι επαγγελματίες της περιοχής, αφού μέχρι σήμερα κανένας από τους συλλογικούς φορείς δεν έχει αντιδράσει για τις διαπιστωμένες καταστροφές στην πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά του Ζαγορίου.

(Από τον «Ηπειρωτικό Αγώνα»)

«ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ»

Έκδοση της 8ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

μνημεία της Ηπείρου —κάστρα, μοναστήρια, ναοί— αποτελούν τους αδιάψευστους μάρτυρες της ιστορικής πορείας του τόπου, της ανάδειξης της Ηπείρου από ασημαντη, απομακρυσμένη επαρχία, σε ένα από τα πιο δυναμικά και πρωτοπόρα τμήματα του βυζαντινού κόσμου.

Εξάλλου σε ότι αφορά το περιεχόμενο της έκδοσης, γράφει: «Παρουσιάζονται τα στοιχεία της ιστορικής πορείας κάθε μνημείου, από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, η αρχιτεκτονική και οι τοιχογραφικές του διάκοσμοι αλλά ακόμα και οι σημαντικότερες εικόνες και κειμήλια που φυλάσσονται ή προέρχονται από αυτό».

Μετά τον πρόλογο ακολουθεί ένας περίπατος (ιστορικό περιγραμμά) στη βυζαντινή εποχή, δηλαδή την πρωτοβυζαντινή περίοδο (4ος-6ος αιώνες μ.Χ.), στην

μέση βυζαντινή περίοδο (6ος-1204 μ.Χ.) και τέλος στην ύστερη βυζαντινή περίοδο (1204-1449 μ.Χ.). Ο κ. Ιωάννης Κωτσώκωστας συνδέει τα μνημεία με την ιστορία, έτσι ώστε να κατανοήσουμε την σκοπιμότητα και την αναγκαιότητα της κτίσης και της ύπαρξης των μνημείων αυτών. Η βυζαντινή εποχή μας προσφέρει επιδρομές, μεταναστεύσεις, φιλοδοξίες και χριστιανικούς πολέμους, βιβλικές καταστροφές, αλλά και πολιτισμό με τα μνημεία που χτίζονται τότε.

Το περιεχόμενο του βιβλίου ασχολείται με κάστρα, μοναστήρια, ναούς και ένα λουτρό. Είναι χωρισμένοι τους τέσσερες νομούς της Ηπείρου. Για την Άρτα περιλαμβάνει 13 μνημεία, για τα Γιάννινα 10, για την Θεσπρωτία 9 και για την Πρέβεζα 4. Γράφουν για τα μνημεία οι αρχαιολόγοι Βαρβάρα Παπαδο-

πούλου, Αργυρώ Καραπερίδη, Ανθή Φιλίδου, Πολυξένη Δημητράκοπούλου, Νίκη Βασιλικού, Αθηνά Ζωγάκη και Σωτήριος Χαραλάμπους.

Για την περιοχή Ζαγορίου παρουσιάζεται η μονή της Αγίας Παρσκεινής στο Βίκο, μετά το Μονοδένδρι και ειδικότερα η αρχιτεκτονική και οι τοιχογραφίες της από το 1414 μ.Χ.

Η έκδοση κλείνει με εκτενή βιβλιογραφία.

Κι αφού μου δίνεται χώρος στο περιοδικό να κλείσω το κείμενο τούτο με τα μεταβυζαντινά μνημεία του Ζαγορίου και των άλλων περιοχών τα οποία ληλατήθηκαν από ιερόσυλους. Πρόκειται για οργανωμένο έγκλημα, οι αρμόδιες αρχές δεν ξέρουμε πώς ενεργούν, μέχρι σήμερα δεν βρέθηκε κάτι απ' όσα έκλειψαν απ' τους ναούς και φοβάμαι ότι το κακό θα συνεχιστεί, όπως πρόσφατα στο Βιτσιό.

Απόστολος Ντιναλέξης

Την Κυριακή 1/11/09 έγινε, στην Αρίστη, το ετήσιο μνημόσυνο του χωριανού μας Γιάννη Ζ. Ζώνη. Σ' αυτό παραβρέθηκαν όλοι οι άνθρωποι του χωριού και γνωστοί και φίλοι του Γιάννη, από άλλες περιοχές.

Το μνημόσυνο τελέστηκε με την παρουσία του γιου του Άρη, που εργάζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ήρθε από τις Βρυξέλλες, της αδελφής του Λούλας, που παρέβλεψε την ανημπόρια της και ταξίδεψε από Πειραιά όπου διαμένει και πολλών άλλων στενών συγγενών.

Ο Γιάννης (συνταξιούχος της Τραπεζής Ελλάδος) απεβίωσε στις 17/11/08 στη Λάρισα και ενταφιάστηκε στην Αρίστη στις 19/11/08. Τον συνόδευσαν πολλοί Λαρισινοί-Ζαγορίσιοι, μέλη του Συλλόγου Ζαγορισίων «Οι Ριζάρηδες», περιοχής Λάρισας, του οποίου Συλλόγου ο Γιάννης

Προσωπικότητες της Αρίστης

Γιάννης Ζ. Ζώνης

Σταύρου Συκιώτη

υπήρξε πρωτεργάτης – ιδρυτής και διετέλεσε, για πολύ χρόνο, Πρόεδρος του.

Για το Γιάννη, το «Ζαγόρι μας», στο υπ. αριθμ. 366/12.2008 φύλλο του, κατεχώρησε σχετικές νεκρολογίες, δική μου και έγκριτων προσώπων. Έτσι, παρέλκει να αναφερθούμε πάλι στην προσωπικότητα του αξέχαστου Γιάννη, που εγώ στη νεκρολογία μου χαρακτήρισα «Ουκ εκ του κόσμου τούτου», χωρίς η φράση μου ν' αποτελεί «σχήμα λόγου».

Κίνητρο για το κείμενό μου τούτο αποτελεί το δημοσιευμένο, στη συνέχεια, γραπτό κείμενο του Γιάννη, από προσωπικό του

ημερολόγιο, που αναφέρεται στην **οικογένεια του Παναγιώτη Ζώνη-Γιωτπαπά**, της οποίας υπήρξε μέλος.

Προβαίνω στη δημοσίευση του κειμένου αυτού, εκτιμώντας τα συγκεκριμένα του στοιχεία. Δηλαδή: **α)** Το όλο κείμενο έχει μια γλαφυρότητα και διαβάζεται με ευχαρίστηση. Θυμάμαι πως ο Γιάννης είχε και το χάρισμα αξιολογής έγγραφης διατύπωσης. **β)** Απεικονίζει μια γενεαλογική καταγραφή της ευρύτερης οικογένειας, με προσεγγίσεις σε παραδοσιακές σχέσεις και λειτουργία της Ζαγορίσιας οικογένειας. Ακόμα, στοιχεία που αναφέρο-

Η οικογένεια του Παναγιώτη Ζώνη - Γιωτπαπά και οι απόγονοί της

Κατάλοιο Ιωάννη Ζώνη

Ο πατέρας μας Ζώνης, το πρώτο παιδί του Ζεύγου Παναγιώτη και Βασιλικής, γεννήθηκε το 1896, άρα ήταν τότε δύο χρόνων, πράγμα που σήμαινε φροντίδα μεγάλη για τη μαμά, εκτός αν ζούσε η πεθερά της, η μητέρα δηλαδή του πάππου μας Παναγιώτη. Αυτό λοιπόν είναι το Γιωτπαπέικο. Ο πάππος Παναγιώτης έγραφε και υπέγραφε ως ο Παναγιώτης Ζώνη-Γιωτπαπέικος. Ο πάππος χωρίς να προσθέτει και το Παπάς, αρκούμενος στο όνομα του πατέρα του Ζώνη. Αυτό συμβαίνει και στα ονόματα που καταλήγουν σε -ογλου, όπως π.χ. Βογιατζόγλου, Πεσμαζόγλου κλπ., που σημαίνει το παιδί του Βογιατζή κλπ.

Θυμάμαι τουλάχιστον στο Ελληνικό Σχολείο να είμαι γραμμένος στο μαθητολόγιο ως Ιωάννης Ζώνη Παπάς, ενώ αργότερα, καθώς χρειάστηκε μάλλον ο θεός μας Απόστολος πιστοποιητικό της Κοινότητας, στα μητρώα της η οικογενειακή μας μερίδα έγραφε ως επίθετο το Ζώνης. Με αυτό το πιστοποιητικό πήγε ο θεός Απόστολος στο Στρατό και την Αστυνομία Πόλεων και όλοι εμείς πήραμε εν συνεχεία το επίθετο Ζώνης.

Επειδή έζησα και μεγάλωσα στην Αρτίσσια και γνώρισα καλά τον πάππο μας Παναγιώτη, εγνώρισα ότι ο άνθρωπος αυτός εδημιούργησε μια πολύ καλή κατάσταση

και περιουσία στα Προκούπια, όπως και άλλοι δικοί μας εκεί σε άλλες πόλεις όπως το Κουμάνοβο, τα Κότσινα, το Κίκεβατς, αλλά πολλοί και στο Ποζιάρεβατς, το Κρούσεβατς, το Κραγούγιεβατς και στο Νίλες. Όλοι αυτοί αγαπούσαν το χωριό τους και έκαναν εκεί τα σπιτία τους, αφού οι περισσότερες οικογένειες έμεναν ήδη στην Αρτίσσια και λίγες σαν του γιατρού Καλλιόδη, του οικονομίου στο Κρούσεβατς και μερικών ακόμα είχαν εγκατασταθεί στις πόλεις αυτές.

Σερβικά τον πάππο μας Παναγιώτη τον έλεγαν Λιάτσα Ζόικα και είχε μεγάλη εκτίμηση από τους δικούς μας, αλλά περισσότερη από τους Σέρβους. Υπήρξε φίλος και παράγοντας του Αρχηγού Κόμματος κυρίου Πάσιτς.

Με τον γιατρό Καλλιόδη και την οικογένειά του που διέμεναν στην ίδια πόλη είχαν στενή φιλία και γλεντούσαν όταν τους δινόταν η ευκαιρία, αλλά και με Σέρβους. Τραγουδούσε λοιπόν ο πάππος μας με τον Καλλιόδη το «Ύμνην περδικομάτα μου κι' ήρθα στο μαχαλά σου» και το άλλο «Χορτάρισε το μνήμα μου κι' έλα να βοτανίσης» και άλλα πολλά. Στο μαντζάτο μας πολλά τραγουδούσε και τον έμοιασαν σ' αυτά ο πατέρας μου και η Θεία Ελένη που τον ακολουθούσαν, ενώ ο θεός

νται στον οικισμό, τόσο για το χτίσιμο των σπιτιών όσο και για τους ανθρώπους-τεχνίτες τους της εποχής των αρχών του περασμένου αιώνα. γ) Αρκετά χρήσιμα στοιχεία της μετανάστευσης και ιδιαίτερα της σύνδεσης των Αρτιστηνών, αποκλειστικά, με τη Σερβία, όπου είχαν «κατάληψη» στις περισσότερες πόλεις της (και παραμένουν και σήμερα ακόμα, επόμενες γενιές τους) και δ) θα πρόσθετα, τελικά, πως συναπνώνονται και πολλά λαογραφικά στοιχεία.

Το κείμενό μου τούτο ας είναι προσωπικό μνημόσυνο στον αξέχαστο Γιάννη με τον οποίο η φιλική μου σχέση ήταν αμοιβαία.

Σημείωση: Το δημοσιευμένο γραπτό ημερολογιακό κείμενο του Γιάννη, ευκαιριακά, μου παρέδωσε, σε φωτοτυπία, ο γιος του Άρης μετά το μνημόσυνό του και τον ευχαριστώ.

Απόστολος είχε φύγει για την Αθήνα, όμως αγαπούσε το τραγούδι και το χορό του τόπου μας.

Ο Ζώνης ο πατέρας μας ήτανε εξαιρετικά καλλίφωνος, αναγνωρισμένο από όλους. Απέδιδε το κάθε τραγούδι άριστα και οι συντροφίες και των νεωτέρων τον ήθελαν μαζί τους. Εκείνο που απέδιδε άριστα και για όσους ήταν φιλόμουσοι ήταν το «Μαρία λεν την Παναγιά, Μαρία λεν κι εσένα». Εκείνη τα μάτια του και έβαζε την αριστερή παλάμη πάνω από τα φρύδια του και απολάμβανε την γλυκύτητα και αυθεντική απόδοση του κάθε σκοπού. Καλόκαρδος, πονετικός και φιλόφρων, έφερνε τους ξένους φιλικούς ανθρώπους να φάνε και να κοιμηθούν στο σπίτι μας, εν γνώσει των συνεπειών της αντίθεσης της μητέρας μας Χρυσάνθης και φυσικά αυτή θα εξυπηρετούσε την κατάσταση. Το ίδιο και η Ελένη η θεία μας μοίραζε τη χαψιά του ψωμιού που λέμε για να δώσει σ'

εμάς και τον άλλο κόσμο.

Ο θεός μας Απόστολος έδειξε τα ψυχικά του χαρίσματα στην Αθήνα όπου ήταν ο συνδεδεικός κρίκος των συμπατριωτών μας και βοηθούσε όσο μπορούσε σε όλα.

Η μαναμά μας αγαπούσε πολύ, δεν ήταν για τις εξωτερικές δουλειές, νοικοκυρά για τα μέσα στο σπίτι, πολύ καθαρή με κάθε πράγμα στη θέση του, φρόντιζε το ντύσιμό της, τα καλά της φορούσε τις Κυριακές και γιορτές και αν δεν υπήρχε λόγος υποδοχής κάποιου ξεντύνονταν, δίπλωνε προσεκτικά τα ρούχα της και τα τοποθετούσε στο σεντούκι.

Ο πατέρας μας ο Ζώης είχε επαφές και επικοινωνία με ντόπιους και ξένους, ήταν καλά πληροφορημένος και μετέδιδε και σε άλλους, καλός, άκακος και αγαπητός, ενδιαφέρονταν για τα κοινά και υπεδέχτο κάθε ξένο άνθρωπο. Ξεναγούσε τουρίστες και επαινούσε την Αρτσίστα λέγοντας: Ελβέτια - Ελβέτια! Τραγουδί του που ηχογράφησε Γάλλος στην Αρτσίστα, βρήκε ο Άρης στο Παρίσι σε δίσκο.

Η μητέρα μας η Χρυσάνθη παντρεύτηκε στα 18 της και είχε συγγενείς την Μάκω Μήτσα, την αδελφή του πατέρα της Αριστείδη, που προφανώς και την προσέξανε. Όπως όλες οι νύφες της εποχής, κρατούσε το σπίτι στα μέσα και στα έξω. Σκληρά εργάστηκε προ παντός στις εξωτερικές δουλειές, χωράφια, αμπέλια, χορτάρια, ζωντανά, ζύμωμα, φούρνισμα, γάστρο, πίτες, πλύσιμο, παιδιά και ακόμα τόσες ών ουκ έστιν αριθμός. Ήταν πολύ άξια γυναίκα και όπου μπορούσε βοηθούσε και άλλες που δεν ήξεραν να κάνουν ακόμα και σκούπες, αυτή τις έκανε. Δεν σήκωνε μύγα στο σπαθί της στο δικό της, αλλά όπως και μερικές άλλες που της έμοιαζαν, ήταν όπως λέγανε Αντρογυαίκα.

Ανάμνηση για όλους, ευλαβικά ανάφερα τα ονόματά τους και ας έχουν από το Θεό ανάπαυση ψυχής. Η Μάκω Μήτσα, Σεβαστή νομιζώ ήταν το όνομά της, ήταν στο Χοτακέικο, προφανώς κάποιος Χρήστος άφησε το όνομά του σαν επίθετο, ήταν σύζυγος του Δημητρίου Ζωΐδη και τα παιδιά είχαν τον Βασίλη, την Ευφροσύνη (Σίνω) και τον Χρήστο Ζωΐδη, αξιωματικό που σκοτώθηκε το 1941, στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο στην Κλεισούρα - Τεπελένι και που οι θυγατέρες του Νιόβη και Μελίτα έστησαν την προτομή του στη στροφή του δρόμου, κάτω από την εκκλησία του χωριού μας.

Ο πάππος μας Παναγιώτης, όταν επέστρεψε στην Αρτσίστα και δεν μπόρεσε να επανακάμψει στη Σερβία, είχε νοικιάσει τα κτή-

Γιάννης Ζ. Ζώης

ματά του, που δεν ξέρω ακριβώς τι ήταν, αλλά το ένα μαγαζί που εξυπηρετούσε και τους χωρικούς της περιοχής πρέπει να ήταν Καφεστιατόριο και το άλλο Φαρμακείο, που το έλεγε Αποτέκα στα Σερβικά. Ο πατέρας μου Ζώης τον παρότρυνε να πουλήσει την περιουσία του εκεί και να αγοράσει στα Γιάννινα, Θεσσαλονίκη ή και αλλού, αλλά δεν τον εισάκουσε, γιατί πονούσε να διαλύσει αυτό που ο ίδιος δημιούργησε, ενώ ο πατέρας διέβλεπε την κατάσταση και είχε δικίο.

Ο πάππος λοιπόν, ο Γιώτης όπως τον έλεγε ο Γείτονάς του Δημήτριος Μίσιος, ομηλικός του και λίγο μεγαλύτερος, ήταν πολύ καλός άνθρωπος. Μεσαίου αναστήματος, αλλά με καλά γράμματα για την εποχή του, δημιουργικός και φιλάνθρωπος. Πολλούς βοήθησε στο χωριό οικονομικά, άλλους μεν οικειοθελώς χαριστικά και άλλους βοηθώντας τους να ανταπεξέλθουν στις επαγγελματικές και οικογενειακές τους υποχρεώσεις. Ήταν ο Μπαρμπαγιώτης τους, που είχε και έδινε. Καλός πατριώτης, ενδιαφέρονταν για τα κοινά, αλλά και τακτικός στα εκκλησιαστικά του καθήκοντα, είχε τον τίτλο του Αναγνώστη. Ήταν το χωριό γεμάτο κόσμο τότε και η ζωή είχε ενδιαφέρον. Στη 10ετία του 1920 η οικογένειά μας αριθμούσε 9 (εννέα) άτομα, ενώ από το 1930 αραιώσε, αφού μεγάλωνοντας τα παιδιά έφευγαν για την τύχη τους.

Η σύνθεση της οικογένειας ήταν η εξής:

Ο πάππος Παναγιώτης και η σύζυγός του, μαναμά Βασιλική.

Ο πατέρας μας Ζώης και η μητέρα μας Χρυσάνθη.

Η θεία μας Ελένη και ο θεός μας Απόστολος.

Ο Γιάννης, ο Αλέξανδρος και η Σταυρούλα, αδελφία.

Η γιαγιά μας η Βασιλική ήταν από την οικογένεια Παπακώστα του χωριού μας, ενώ η Χρυσάνθη - μητέρα μας - το γένος Αριστείδη Ζαμπακίδη από τα Κάτω Σουδενά.

Όλοι οι ταξιθεμένοι της Αρτσίστας στη Σερβία είχαν δημιουργήσει περιουσίες, που όμως χάθηκαν με την επικράτηση του καθεστώτος του Τίτο. Εμείς δεν πήραμε τίποτε επειδή τα εθνικοποίησε τα κτήματα, ενώ οι περισσότεροι μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών αποζημιώθηκαν σχετικώς.

Διακάης ήταν ο πόθος του πατέρα μας που εγνώριζε πόσο

καλή περιουσία ήταν εκεί και ενήργησε και με δικηγόρους των Αθηνών, εκτός που ο θεός μας Απόστολος πήγαινε στο Υπουργείο των Εξωτερικών, χωρίς δυστυχώς κανένα αποτέλεσμα. Αδίκια, αλλά άλλοι έχασαν κι τη ζωή τους, οπότε συμβιβάζομαστε με την απώλεια αυτή.

Αυτά που ιστορώ είναι τον Γενάρη προς Φλεβάρη του 2000 και συνεχίζω με την εξέλιξη των πραγμάτων στο χρόνο, γυρίζοντας προς τα πίσω. Η θεία μας Ελένη παντρεύτηκε τον Χρήστο Σκούρτη και δεν άφησαν απογόνους. Ο θεός μας Απόστολος με την Βαίτσα, το γένος Κατσικοπούλου απέκτησαν τον Παναγιώτη και την Βασιλική.

Απ' την άλλη γενιά, ο Γιάννης από τον πρώτο του γάμο απέκτησε τον Άρη, ενώ σε δεύτερο γάμο με την Ελένη Αδάμ Ποντίκα ζουν στη Λάρισα. Ο Αλέξανδρος με την Αριστούλα Κώστα Ζαχάρη από το γάμο τους έχουν τη Χρυσάνθη, την Αντιγόνη και την Βιργινία (Βιβή). Η Σταυρούλα με τον Χαρίση Πέτσα έχουν τον Δημήτρη. Ο Παναγιώτης με την Άννα Λυμπεροπούλου έχουν τη Βαίτσα, η Βασιλική με τον Πέτρο Πετρόπουλο έχουν την Θεωνή και την Βαία.

Η Τρίτη γενιά τώρα: ο Άρης που εργάζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) στις Βρυξέλλες παντρεύτηκε την Ολλανδέζα (Μαρλούς Ρόγιακερς) και απέκτησαν 2 κορίτσια, την Κλειώ + 2 ακόμα ονόματα και την Ρωξάνη παρομοίως. Η Χρυσάνθη, πρώτη του εξαδέλφη, παντρεύτηκε τον Σπύρο Πετράκη και έχουν τον Νίκο και τον Αλέξανδρο. Η Αντιγόνη έχει διαζευχθεί και διαμένει με την μητέρα της την Αριστούλα στον Πειραιά, ενώ η τρίτη αδελφή, η Βιβή, παντρεύτηκε τον Γιώργο Σπυρόπουλο στα Ιωάννινα και απέκτησαν την Αναστασία.

Ολοκληρώθηκε ως εδώ το γενεαλογικό δένδρο του Παναγιώτη Ζώη με όλα τα ονόματα των κατιόντων. Ποιοι όμως σήμερα ζουν και ποιοι απέθαναν ως τώρα;

Η Βασιλική, η μαναμά μας, απεβίωσε το 1936.

Ο Παναγιώτης, ο πάππος μας, ομοίως το 1945.

Η Ελένη, η θεία μας, ομοίως το 1967.

Ο Ζώης, ο πατέρας μας, ομοίως το 1978.

Η Χρυσάνθη, η μητέρα μας, ομοίως το 1980.

Η Βαίτσα, η θεία μας, ομοίως το 1988.

Ο Αλέξανδρος, ο αδελφός μας, ομοίως το 1992.

Ο Απόστολος, ο θεός μας, ομοίως το 1998.

Αυτή την ώρα που έγραφα και ανέφερα τα ονόματα που έφυγαν από τη ζωή, νοερά μνημονεύω τα ονόματά τους και όλοι μας οι επιζώντες ας κάνουμε την ευχή να έχουν ανάπαυση ψυχής. Ο Θεός τους έταξε. Η μνήμη τους για εμάς ας είναι αιώνια.

Θα ήθελα να αναφέρουμε, τιμώντας και το σόι-συγγενολόι των γυναικών που μπήκαν στο Γιωτπαπέικο, σε επίπεδο αδελφών και πρωτοεξαδέλφων.

Η Βασιλική που κατήγετο από το Παπακωστέικο είχε συγγενείς στην Αρτσίστα τις οικογένειες Παπακώστα, την οικογένεια Αριστείδη Παγούνη, τον Γρηγόρη Οικονόμου και τον Προκόπη Ματσόικα. Ο πάππος μας είχε τις ανεψιές του Φροσή Ματσόικα και Σάββα Αλεξίου Μάνθου που είναι απόγονός τους ο Φωκίων Μάνθου.

Η μητέρα μας Χρυσάνθη είχε 2 αδελφές, την Καλλιόπη και την Λουκρητία. Η Καλλιόπη παντρεύτηκε στη Βίτσα τον Στρατή Βαταβάλη και παιδιά τους - πρώτα μας εξαδέλφια - είναι ο Γιάννης, ο Αποστόλης και ο Πύρρος. Η Λουκρητία παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Ζαχάρη από την Αρτσίστα και έζησαν στο πατρικό σπίτι, στο Ζαμακέικο στα Κάτω Σουδενά. Παιδιά τους ο Βασίλης και η Σωτηρία.

Η θεία μας Βαίτσα σύζυγος του θείου μας Απόστολου, το γένος Κατσικοπούλου, έχει αδελφία τον Χρήστο, την Ελένη και τον Σπύρο.

Η Αριστούλα, σύζυγος του αδελφού μας Αλεξάνδρου, το γένος Ζαχάρη, έχει αδελφία τον Γιώργο, τη Νίνα και την Βούλα.

Η Ελένη, σύζυγός μου, το γένος Αδάμ Ποντίκα, από την Καρδίτσα, έχει αδελφία την Αντιγόνη, την Δήμητρα, την Ελλη, τον Κωνσταντίνο και τον Γιώργο.

Τυχόν λάθος και παραλείψεις ας μη ληφθούν υπ' όψη γιατί δεν υπήρξε πρόθεση δημιουργίας των.

Αυτά συνοπτικά, με σκοπό να γνωρίσουν οι νεώτεροι, παιδιά και εγγόνια τις ρίζες τους, της οικογένειας του γεννήτορα Παναγιώτη Ζώη, από το χωριό Αρτσίστα, τώρα Αρίστη, Ζαγορίου Ιωαννίνων, με την έκφραση αισθημάτων οικογενειακής αγάπης.

Γιάννης Ζ. Ζώης

(και μονογραφή)

21/02/2000

Το μνημόσυνο της Διώχνως Ν. Δάσκα ή Ντάσκα μεγάλης ευεργέτιδος του Παπίγκου

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος στις 18 Οκτωβρίου ε.έ. στον Άγιο Βλάσιο Παπίγκου, ετελέσθη το καθιερωμένο ετήσιο μνημόσυνο της Διώχνως Ν. Δάσκα ή Ντάσκα, μεγάλης ευεργέτιδος του Παπίγκου, κατά το τυπικό της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας. Παρέστησαν όλοι οι χωριανοί καθώς και πολλοί ξένοι (τουρίστες) που βρίσκονταν στο χωριό.

Ο Ανδρέας Αποστόλου, συν/χος δάσκαλος, πάντοτε δραστήριος και πρόθυμος για προσφορά στα κοινά, ως μέλος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Αγίου Βλασίου Παπίγκου, εξεφώνησε μεστόν λόγον για τους αιμνήστους: Διώχνω Ν. Δάσκα, Νικόλαον Δάσκαν και την αδελφήν της Δέσποινα και επεσήμανε πως μια αγράμματη γυναίκα του χωριού μας, είχε πιάσει το νόημα της προσφοράς στην Εκκλησία και στην Ορθόδοξη Ελληνική Παιδεία.

Άξιοι θερμών συγχαρητηρίων, ο ακούραστος και τυπικώτατος Πρόεδρος Ιερέας Παπαβαγγέλης καθώς και όλα τα μέλη της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Αγίου Βλασίου, που επί των ημερών τους, ως Εκκλησιαστική Επιτροπή, αξιοποίησαν δεόντως την επί πολλά χρόνια τελούσα σε αδράνεια ακίνητη περιουσία του Αγίου Βλασίου, ευρισκόμενη στα Γιάννινα, γνωστή μέχρι σήμερα με την ονομασία «Το Μπιστάνι» -γιατί πράγματι μπιστάνι (κήπος) ήταν πριν-, η οποία σήμερα αποδίδει στον Άγιο Βλάσιο αρκετά έσοδα.

Εύχομαι, με τη βοήθεια του Θεού, ταις πρεσβείαις του Αγίου Βλασίου, πολιούχου του χωριού μας, να διαχειριστούν εξ ίσου σωστά την ως άνω ακίνητη περιουσία, επ' ωφελεία της εκκλησίας του Αγίου Βλασίου, της Ορθοδόξου Ελληνικής Παιδείας και του χωριού.

Ιωάννης Γ. Παπιδάννου

Πάπιγκο, 18 Οκτωβρίου 2009

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΕΩΝ ΒΙΤΣΑΣ «ΑΛΕΞΙΟΣ & ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας θα ήθελε να εκφράσει τις θερμές του ευχαριστίες προς την εταιρεία **Spider N. Πέτσιος & ΥΙΟΙ Α.Ε.** για την δωρεάν παραχώρηση οχήματος τύπου PORTER 4x4 της PIAGGIO και την εταιρεία **KARHER Α.Ε.Ε.** για την δωρεάν παραχώρηση πλυστικού μηχανήματος τύπου HDS 1000.

Επίσης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερως τον συγχωριανό μας κ. **Μαμάκο** για το ενδιαφέρον του και τις πολύτιμες ενέργειές του.

Το Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου

Εξωραϊστικός Σύλλογος Παπίγκου

Πρόσκληση Μελών για την εκλογή νέου Δ.Σ. του Συλλόγου

Με απόφαση του Δ.Σ. του Εξωραϊστικού Συλλόγου Παπίγκου, ορίστηκε ημέρα εκλογής νέου Δ.Σ. 2 Ιανουαρίου 2010 ημέρα Σάββατο και ώρα 11 πρωινή στην αίθουσα της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης Παπίγκου.

Παρακαλούνται τα Μέλη του Συλλόγου όπως την ημέρα αυτή να είναι παρόντες ώστε να εκλεγεί νέο Δ.Σ. του Συλλόγου.

Πάπιγκο, 9-11-2009

Εξωραϊστικός Σύλλογος Παπίγκου

Εκκλησιαστική Επιτροπή Ι.Ν. Παμμεγίστων Ταξιαρχών Άνω Βίτσας

Ευχαριστήριο

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ι. Ν. Παμμεγίστων Ταξιαρχών Άνω Βίτσας ευχαριστεί θερμά τον κ. **Νίκο Θεοφ. Πέτσιο** για την μεγάλη του προσφορά στο εξωκλήσι Μεταμόρφωσης του Σωτήρος.

Ο Νίκος Πέτσιος είναι ο νέος χωριανός μας, ο οποίος έκανε ξενύ-να στο χωριό μας και αγάπησε το χωριό όσο λίγοι.

Του ευχόμαστε όλοι καλό ξεκίνημα.

Ιστορίες από τα παλιά

«Έπεσε ζλαπ...»

Μ' αυτές τις δυο λέξεις πριν από πολλά χρόνια (54) οι φύλακες των κοπαδιών γιδιών και προβάτων Γιώτης (Παναγιώτης Ζάλογος) και Πήδας (Ευριπίδης Πασχάλης) αναστατωμένοι ενημέρωσαν όλους τους χωριανούς ότι οι λύκοι έφαγαν

έμπειροι κυνηγοί, ψηλά στα έλατα, στις στρούγκες του Παπίγκου και της Κλειδωνιάς στην Τσούκα και στις Κρυψιάρες. Από τις φωνές μας και τις ντουφεκιές ένας λύκος έπεσε στα καρτέρια όπου οι Μάνθος Φσέκας και Γιάννης

Στη στρούγκα την Παπιγκιώτικη. Στη φωτογραφία διακρίνουμε τους: Μάνθο Κατσάνια, Αθανάσιο Κατσαριδίη, Χριστόφορο Παπακώστα, Ναπολέοντα Γκέκη, Θάνο Χριστοδούλου, Δημήτριο Σιόλα, Αχιλλέα Χριστοδούλου, Γεώργιο Παπακώστα, Σπύρο Καλύβα, Κωστανή Βαγγελή, Αλέξανδρο Μουζά, Παντελή Κουμπή, Γεώργιο Βαγγελή, Γιάννη Ζηκόπουλο (Χατζιάρα), Αθανάσιο Μουζά, Κούλη Χριστοδούλου, Στέφανο Παπακώστα, Άγγελο Ιωαννίδη, Χρόνη Παπακώστα, Όθωνα Λαγό, Χριστόδουλο Στουκίδη και Παναγιώτη Μήτσηκα.

δυο γίδες και τραυμάτισαν άλλες τρεις: και λένε σε όλους μας «Χωριανοί κάτι πρέπει να κάνουμε θα μας κάνουν μεγάλες ζημιές αυτά τα ζλάπια». Όλοι οι χωριανοί τότε μαζεψήκαμε και συζητήσαμε για να κάνουμε μια προσπάθεια να ξεκάνουμε ή να απομακρύνουμε (ξενομέσουμε) τα επιβλαβή αυτά ζλάπια. Έτσι την επόμενη ημέρα 13 Αυγούστου 1955 μια παρέα από 25 άτομα ξεκινάμε όλοι οπλισμένοι για να απομακρύνουμε ή να σκοτώσουμε τους λύκους αυτούς. Οι νεώτεροι που αποτελούν την λεγόμενη παγάνια ξεκινάμε από τα αμπέλια του Παπίγκου και παράλληλα της Άνω Κλειδωνιάς με πολλές φωνές, ντουφεκιές και με ορισμένα σκυλιά, αφού βέβαια περιμέναμε να φθάσουν στα καρτέρια οι

(Χατζιούρας) τον τραυματίζουν θανάσιμα. Έτσι η μεγάλη πληγή των κοπαδιών εκλείπει, ικανοποιημένοι όλοι μας ρίχνοντας αρκετές ντουφεκιές στον αέρα, γιορτάζουμε το γεγονός και λέμε: «έπεσε στην παγίδα το ζλάπ». Όμως όπως λέει το σοφό γνώμικ «Ο λύκος το μαλλί αλλάζει και όχι το μυαλό του» και ύστερα από πολλά χρόνια και συγκεκριμένα το 1990 στις 28 του Φλεβάρη αυτά τα άγρια ζουλάπια βγάζουν το άχτι τους και κατασπαράσσουν ένα ολόκληρο κοπάδι των γιδιών όπου από τα 122 απομένουν μόνο 11 ζωντανά και αυτά σοβαρά τραυματισμένα, με αποτέλεσμα από την χρονιά αυτή η οικοδομή κτηνοτροφία να κλονιστεί ανεπανόρθωτα.

Κούλης Χριστοδούλου

Πάπιγκο

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

«Ο Νάσιος της Μαρίτσας»

Εκείνη τη μέρα του Οκτώβρη του 2009 ο Νάσιος της Μαρίτσας - όπως τον γνώριζαν όλοι - δεν ξύπνησε. Πέρασε από τον εφημερο στον αιώνιο ύπνο απλά, χωρίς πόνο, σχεδόν ευτυχισμένα. Είναι πολύ πιθανό τα όνειρά του της τελευταίας του νύχτας να «γράφονταν» εκεί στο πλακοστρωμένο μεσοχώρι της Βίτσας, κάτω από τον πανάρχαιο πλάτανο ανάμεσα στους ήχους του κλαρίνου και του βιολιού, το ντέφι να κρατάει το ρυθμό κι ο Νάσιος της Μαρίτσας να χορεύει την αγαπημένη του «Τριανταφυλλιά» και τον «Καλαντζή» αγγίζοντας τα όρια της αγαλλίασης και της ευτυχίας.

Γιατί ο άνθρωπος αυτός, ο Αθανάσιος Βασδέκης ο εκ της χώρας Βεϊζίτσης καταγόμενος σ' όλη του τη ζωή λάτρεψε τους ήχους, τους ρυθμούς, τους παλμούς της ιδιαίτερης πατρίδας του.

Αυτή την πατρίδα αγάπησε με μια αγάπη παθολογική και υπέρμετρη. Αγάπησε τα ήθη της και ο ίδιος τα ανέδειξε και πορεύτηκε μ' αυτά οδηγό στη ζωή του.

Αγάπησε τα έθιμα, τα βίωσε, τα διατήρησε και τα διέδωσε.

Αγάπησε τους χορούς και τα τραγούδια της. Τα τραγούδησε σε πανηγύρια, γάμους και ζιαφέτια, τα χόρεψε με πάθος.

Στη νιότη του τα χόρεψε μαζί με τον πατέρα μου, τον Οδυσσέα. Γιατί ήταν φίλοι, φίλοι καρδιακοί, φίλοι πραγματικοί. Μαζί τα λέγαν, μαζί τα πίναν, μαζί χορεύαν. Η Βίτσα που ήταν το άλλο αγαπημένο χωριό του πατέρα μου μετά το Πάπιγκο, ήταν το βασικό στέκι του γλεντιού. Εκεί στο σπίτι του Νάσιου της Μαρίτσας και των άλλων Βασδεκίων ο πατέρας μου πέρασε στιγμές ανεπανάληπτες, στιγμές χαράς, στιγμές ευτυχίας καθώς ο ίδιος μου έλεγε. Η φιλία και η αγάπη, που τους συνέδεε ήταν μεγάλη και πολύ δυνατή, κι ας μην αντάμωναν συχνά κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του.

Αυτός ο ψηλός ευγενής άνδρας, με το απροσποίητο και αυθόρμητο χαμόγελο, τα σπινθηροβόλα μάτια που καθρέφτιζαν όλα του τα πιστεύω, αυτός ο άνθρωπος που αγαπούσε υπέρμετρα το αυθεντικό, το ατόφιο και το αληθινό, ο αγαπημένος φίλος του πατέρα μου, αυτή η εμβληματική παρουσία στο μεσοχώρι της Βίτσας εμένα θα μου λείψει πολύ.

Κι επειδή δεν μπόρεσα να τον χαιρετίσω από κοντά όταν έφρευε για τους αιώνιους τόπους με ένα στίχο του Ελύτη τον αποχαίρω...

«Της πατρίδας του πάλιν ομοιώθηκε».

Ελένη Σκούρτη

Καίτη Χ. Παπακώστα

Ήταν μια γελαστή μέρα του Νοέμβρη που συνοδέψαμε την Καίτη Παπακώστα στην τελευταία της κατοικία. Χρώματα κατακόκκινα πλημμύριζαν τις πλαγιές, το χωριό έλαμπε από την ομορφιά του φθινοπώρου κι όμως εμείς δεν τα προσέχαμε αυτά. Βουβοί από το πένθος δε μπορούσαμε να πιστέψουμε το κακό που χτύπησε για δεύτερη φορά το χωριό μας. Μετά το Λάκη το δημιουργικό και χρήσιμο άνθρωπο, η Καίτη πρότυπο Ζαγορίσιας γυναίκας και νοικοκυράς.

Κομμάτι σημαντικό του τόπου μας που φυλλοροεί δυστυχώς σε ανθρώπινο δυναμικό ήρθε νύφη από το Βιτσικό πολύ νέα και ενσωματώθηκε πλήρως στην κοινωνία του χωριού μας. Μικρή κοπέλα τότε όμορφη, κοντυλογραμμένη, με πλατύ χαμόγελο και λαμπερά μεγάλα μάτια γρήγορα ανέλαβε τα ηνία του σπιτιού της και έγινε από τις πρώτες νοικοκυρές του χωριού. Φορτωμένη με αναρίθμητες δουλειές ανάλογα με τον κύκλο των εποχών δραστηριοποιούνταν σε όλες βοηθώντας αποτελεσματικά το σύζυγό της Χρόνη. Υποταγμένη στην πέτρινη μοίρα των γυναικών του τόπου μας όπου οι γυναίκες δεν προστατεύονται στην ασφάλεια του σπιτιού τους αλλά παλεύουν και μάχονται σαν τους άντρες, τα έβγαλε πέρα με μια σκληρή ζωή παλληκαρίσια.

Μεγάλωσε δύο αξιόλογα παιδιά την Κλεονίκη και το Βλάση και τους έδωσε μεγάλα και σπουδαία εφόδια αξιοπρέπεια, ηθική και δύναμη να αντιμάχονται τις αντιξοότητες της ζωής.

Πρότυπο Ζαγορίσιας νοικοκυράς με τις πίτες, τα πλούσια φαγητά, την

ανοιχτόκαρδη και απλόχερη φιλοξενία, την αμέριστη προσφορά σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις άφησε εποχή με τους άφθονους μεζέδες που ετοίμαζε κάθε χρόνο του Αγ. Βλασίου. Τη θυμόμαστε ακόμα στο πανηγύρι του Αϊ Λια μια αρχοντική φιγούρα να «κεντάει» στο χορό με τα περδικοπατήματα των Ζαγορίσιων τραγουδιών.

Για αυτή τη μεγάλη καρδιά που τόσα χώρεσε και άλλα τόσα θα μπορούσε να αντέξει αν δεν την κατέβαλλε η ασθένεια πενήσαμε εμείς οι χωριανοί μαζί με τους κοντινούς συγγενείς αλλά και πλήθος κόσμου από τα γύρω χωριά που έτρεξε μόλις άκουσε το κακό μαντάτο.

Η μορφή της θα μείνει στη μνήμη μας γελαστή και πρόσχαρη όπως ήταν πάντα σαν όλους τους ωραίους ανθρώπους που προσδιορίζουν και κατευθύνουν τις ζωές μας.

Γλυκερία Χριστοδούλου

Χρήστος Βεζύρης

Το Μακρίνο και τα γύρω χωριά θρήνησαν στις 29 Αυγούστου έναν συνταξιούχο του ΙΚΑ, τίμιο εργάτη, οικογενειάρχη και καλοκάγαθο παππού. Πάλεψε για αρκετά χρόνια με χρόνια ασθένεια στο κρεβάτι του πόνου και παρέδωσε την ψυχή του στο σπίτι του, στο χωριό του που ο ίδιος με τον ιδρώτα του προσώπου του έφτιασε. Ήδη μεταβέθηκε από την παρούσα ζωή στην αιώνια χαρούμενος, βλέποντας τα παιδιά του αποκαταστημένα και τα δύο εγγόνια να προσδεύουν.

Πρόκειται για τον Χρήστο Βεζύρη του Κων/νου και της Ευδοξίας. Γεννημένος στο Μικρό Παρίσι του Ζαγορίου (Μακρίνο) το 1928, έμεινε ορφανός από πατέρα σε ηλικία 17 ετών, έχοντας την χήρα μητέρα του και τρία μικρότερα αδέρφια: Την Πανωραία, τον Σπύρο και τον Φίλιππο.

Με την εργώδη εργασία, ως υλοτόμος και πολυτεχνίτης, συντηρούσε όλα τα μέλη της οικογένειάς του. Όταν πια μεγάλωσαν τα αδέρφια του και αποκαταστάθηκαν και η απασχόληση με την υλοτομία μειώθηκε, με τη σύζυγό του Ελένη, το γένος Καραβίδα, και τα δύο παιδιά του, κατέβηκαν στα Γιάννινα αφού προηγουμένως εξασφάλισαν εργασία. Συνταξιούχοι και οι δύο απολαμβάνουν την παρούσα ζωή σ' ένα δικό τους σπίτι που έχτισαν με πολλές στερήσεις, ιδρώτα και αίμα. Σπούδασαν τη θυγατέρα τους Βασιλική και χαιρόταν το γιο τους που εργάζεται ως στέλεχος σε τοπική φαρμακοβιομηχανία. Χαιρόταν και τα δύο χαριτωμένα εγγόνια, την Ελένη και τον Χρήστο. Να, που πάνω στη χαρά, ήρθε η ώρα του χωρισμού. Ο Χρήστος Βεζύρης μας άφησε και πήγε κοντά στους προαπελθόντες πατέρες και αδελφούς στην άλλη ζωή, στην αιώνια ζωή, όπου δεν υπάρχει ούτε ρες και αδελφός, ούτε στεναγμός. Εκεί που αναπαύονται όλοι όσοι προλύπη, ούτε πόνος, ούτε στεναγμός. Εκεί που κοιμήθηκαν εν Κυρίω.

Εύχομαι από τα βάθη της ψυχής μου ο Δικαιοκρίτης Θεός να αναπαύσει την ψυχή του και να δίνει κουράγιο στη σύζυγό του Ελένη, στη θυγατέρα του Βασιλική, στην οικογένεια του γιου του Κωνσταντίνου και σ' όλους τους συγγενείς, φίλους και γνωστούς. Αιώνια του η μνήμη.

Ν. Καραβίδας

Αντώνιος Χ. Καραθασίλης

Έφυγε από κοντά μας για την αιωνιότητα ο χωριανός μας **Αντώνιος Χ. Καραθασίλης** ύστερα από πολυετή μάχη στο κρεβάτι του πόνου. Άντεξε με υπομονή τη δοκιμασία αυτή που του στέρησε την υγεία ρίχνοντάς τον στο στρώμα. Πέθανε στις 11 Σεπτεμβρίου και κηδεύτηκε στο Καβαλλάρι. Υπήρξε ευσυνεidenτος άνθρωπος της υπαίθρου και γεωργός εκτελώντας επιστημονικά τη δουλειά του. Υπηρέτησε ως επίτροπος την Αγία Τριάδα και άφησε το στίγμα της παρουσίας του στο χωριό. Ευχόμαστε ανάπαυση της ψυχής του και ζωή και παρηγοριά στους οικείους του.

Αιώνια του η μνήμη

Εκ του συλλόγου

Ευανθία Ν. Μαντήλα

Έφυγε στα 85 χρόνια της η Ευανθία σύζυγος Νικολαού Μαντήλα. Η Ευανθία γεννήθηκε στους Μηλιωτάδες το έτος 1924 και ήταν κόρη του Κων/νου και της Σεβαστής Οικονόμου.

Μεγάλωσε στο χωριό και παντρεύτηκε τον Νικόλαο Μαντήλα από την Κρουβρύση. Έχτισαν το σπιτικό τους στο συνοικισμό Ποταμιάς, όπου ασχολούνταν με τη γεωργοκτηνοτροφία, την πτηνοτροφία και διατηρούσαν και μύλο όπου άλεθαν οι κάτοικοι της περιοχής.

Απόκτησαν τέσσερα παιδιά: τον Θανάση, την Λαμπρινή, τον Απόστολο και τον Χαράλαμπο. Ήταν γυναίκα εργατική, καλόψυχη, υπομονετική.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα της Γιαννιώτικης γης που την σκέπασε!

Αιώνια της η μνήμη!

Βασ. Σπύρου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ

Γεννήσεις

— Ο **Θύμιος** και η **Σούλα Παπιγκιώτη** έγιναν παπούδες για δεύτερη φορά από την κόρη τους την Πρωτοδίκη Βάσω και τον σύζυγό της δικηγόρο Νικόπουλο. Να τους ζήσει το αγοράκι.

Ελ. Δούβλη

ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ

Γεννήσεις

— Η **Λέττα** και ο **Θοδωρής** του Γιώργου **Γκιολέκα** και της αείμνηστης Αθηνάς Γκέκα, δημοτικούς σύμβουλος του Δήμου Καλπακίου απόκτησαν υγιέστατο αγοράκι την 28η Οκτωβρίου 2009 στα Γιάννενα.

Να τους ζήσει ευτυχισμένο και χαρούμενο.

Γάμοι και Βαπτίσεις

— Η **Σταματία** του Σπύρου **Νίτα** και της Σταυρούλας Ρούντα και ο **Ιάκωβος Ναυπλιώτης** παντρεύτηκαν στην Αθήνα στις 26 Σεπτεμβρίου 2009 και βάπτισαν και το κοριτσάκι τους **Αναστασία**.

Να ζήσουν με υγεία, να τους ζήσει η κόρη και σύντομα ν' αποκτήσει και αδελφάκι.

Γάμοι

— Η **Δήμητρα** του Κων/νου **Μεντή** και της Βασιλικής Σπ. Δημουλά παντρεύτηκε στην Αθήνα τον εκλεκτό της **Γιώργο** από την Καλαμάτα στις 3 Οκτώβρη του 2009.

— Η καθηγήτρια **Όλγα** του Μιχάλη **Ρίζου** και της Ρίκης Κιτσώνα και ο οδοντίατρος **Βαγγέλης Γκόγκας** από τη Βήσσανη ήρθαν με μια όμορφα νυφστολισμένη άμαξα (παϊτόνι) και παντρεύτηκαν στον Άγιο Χαράλαμπο Περάματος την Παρασκευή 23 Οκτώβρη του 2009. Πάρα πολύς κόσμος... Ήταν όλα παραμυθένια, τέλεια... Διασκεδάσαμε και γλεντήσαμε στο κέντρο «ΑΛΕΚΟΣ» στο Κρυφοβό Ιωαννίνων.

— Ο **Δημήτρης** του Νίκου **Παπαφωτίκα** και της Πόπης Δασουκίδου και η εκλεκτή του **Αναστασία Τζίμα** παντρεύτηκαν στην Αγία Μαρίνα Ιωαννίνων, το Σάββατο 24 Οκτώβρη του 2009.

— Η **Μαρία** του Βαγγέλη **Σιούζου** και της Ανδρομάχης Γ. Γκιολέκα και ο εκλεκτός της καρδιάς της **Ανδρέας Μάρκος** παντρεύτηκαν στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων το Σάββατο 30-10-2009.

Να ζήσουν τα νέα ζευγάρια, να ευτυχίσουν, απογόνους και όλα του κόσμου τα καλά να αποκτήσουν.

Συλλυπητήρια

— Ο 50χρονος καλονοικοκύρης **Σπύρος Μεντής** δεν τα κατάφερε να βγει νικητής από την επάρατο και ήρθε από τη Γερμανία ν' αναπαυτεί για πάντα στο Κεφαλόβρυσσο, αρχές Σεπτεμβρίου του 2009. Συλλυπητήρια θερμά σ' αδελφία του Βικτωρία και Γιώργο Νίτα και σ' όλο το σόι.

Θάνατοι

— Ο συμπαθέστατος συγχωριανός μας 80χρονος **Δημήτριος** του Ντίνου **Βολογιάννη** και της Όλγας Πετσέτα από το Γεροπλάτανο, αναπαύτηκε για πάντα την Κυριακή 18 Οκτώβρη του 2009 στη Θεσσαλονίκη, όπου πέρασε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του. Θερμά συλλυπητήρια.

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

Θάνατοι

— Ο 72χρονος **Γεώργιος Στεργίου** του Κων/νου απεβίωσε στη Μελβούρνη της Αυστραλίας τον περασμένο μήνα. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς του.

Δέσποινα Γκερλέ-Μπίτσα

ΑΡΙΣΤΗ

Βαπτίσεις

— Την Κυριακή 8/11/2009 και στην εκκλησία Αγίας Άννας - Αχαρνών, έγινε η βάπτισμα της πρωτότοκης κόρης του ζεύγους **Κυριάκου Ρεβενίδη**, γιος της Βούλας Μπέλλου-Ρεβενίδου και της γυναίκας του **Ελένη Μουστάκα-Ρεβενίδου**. Το διπλό όνομα που χάρισε στη νεοφώτιστη η νονά **Ειρήνη Βασιλοπούλου** είναι **Ευτυχία - Μαρία**.

Η γιαγιά Βούλα εκτός από τις χαρές της εύχεται στο ευτυχισμένο ζευγάρι να της χαρίσουν κι άλλα εγγονάκια και στη νεοφώτιστη Ευτυχία-Μαρία να αναπαύσει την ευτυχία όχι μόνο στο όνομα αλλά και στην πορεία της ζωής της.

Κι από μένα θερμές ευχές στο ευτυχές ζευγάρι και να χαίρονται και να καμαρώνουν την κορούλα τους Ε-υ-τ-υ-χ-ι-σ-μ-ε-ν-η.

Στ. Σουκ.

Συγχαρητήρια

— Στον αγαπητό μας **Βασίλη** **Δάλλα**, του Διαμάντη και της Βασιλικής Δάλλα Τζιόμπου, που πρώτευσε στο Φυσικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων θερμά συγχαρητήρια.

Οικογένειες

Γεωργίου Ζαχάρη- Αθανασίου Καρακώστα — Στον αγαπητό μας **Φαίδωνα Σ. Μουδόπουλο** γιο του Σταύρου που πέτυχε στο Αρχαιολογικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου, θερμά συγχαρητήρια.

Γεώργιος Ζαχάρης — Στη **Μάρθα Ράγκα**, κόρη του Λεωτέρη Ράγκα και της Άννας Οικονόμου που πέτυχε στα ΤΕΙ Άρτας, Ανθοκομίας και αρχιτεκτονικής Τοπίου θερμά συγχαρητήρια.

Γεώργιος Ζαχάρης

— Στον εγγονό μας **Βασίλη Δάλλα** που πέρασε πρώτος στο Φυσικό Ιωαννίνων του ευχόμαστε ολόψυχα συγχαρητήρια, καλή φοίτηση και να έχει πάντα επιτυχίες στη ζωή του. Να τον χαϊρόμαστε

Ο παππούς και η γιαγιά

Κώστας και Ιπολύτη

Τζιόμπου

— Στην ανηψιά μας **Χαρά**, κόρη της Άννας **Ζαχαράκη** θερμά συγχαρητήρια για την επιτυχία της στη Γεωλογία του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Οκογένεια Κων/νου Τζιόμπου

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Γάμοι

— Το Σάββατο 24 Οκτωβρίου στον Ιερό Ναό Αρχιμανδρείου έγιναν οι γάμοι της χωριανής μας **Έλενας Παπαγεωργίου**, κόρης του Γιώργου και της Ελισάβετ και εγγονής του αιμνήστου Κώστα, μετά του **Πολυκάρπου Πάνου**.

Θερμά συγχαρητήρια στους νεονύμφους, να ζήσουν και να ευτυχίσουν με πολλούς απογόνους.

Μ.Κ. και Φωκίων

Συγχαρητήρια

— Στον **Βαγγέλη Κάτση** του Τρύφωνα και της Παναγιώτας το γένος Πλακούτση που πέτυχε στο τμήμα Πολιτικών Δομικών Έργων (Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε.) του Τ.Ε.Ι. Λάρισας με έδρα τα Τρίκαλα. Και εις ανώτερα.

Κάτσηνος Ανδρέας

ΒΙΤΣΑ

Ευχαριστήριο

— Η οικογένεια **Νάσου Βασδέκη** ευχαριστεί όλους όσους συμμετείχαν στο βαρύ τους πένθος.

Γεννήσεις

— Στις 15 Οκτωβρίου 2009 η **Χαρίκλεια Παπαδημητρίου** και ο

Δημήτριος Σταμούλης έγιναν γονείς ενός χαριτωμένου αγοριού, να τους ζήσει και να είναι πάντα ευτυχισμένο με τους γονείς του. Στους για 5η φορά πανευτυχείς παππού Χριστόδουλο και γιαγιά Μαρία ευχόμεθα να τους ζήσει και σε άλλα εγγόνια με υγεία και χαρά. Β.Τ.

ΒΡΑΔΕΤΟ

Νέοι επιστήμονες

— Η **Μαρίνα** κόρη του Χρήστου **Αναγνωστόπουλου** και της Αλίκης Θάνου ορκίστηκε πτυχιούχος Ιατρικής του Πανεπιστημίου του ΒΑΡΙ στην Ιταλία. Ο παππούς Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος και η γιαγιά Δημητρούλα Χαντζάρα - Αναγνωστοπούλου της απευθύνουν θερμά συγχαρητήρια και της εύχονται καλή σταδιοδρομία και σ' ανώτερα.

Βαπτίσεις

— Ο **Θεόδωρος** του Φάνη **Βασδέκη** και της Ελένης Μεντή και η **Σταυρούλα Βρακά** του Σπυριδώνα και της Σπυριδούλας βάπτισαν την πρωτότοκη κορούλα τους στο Γηρομέρι Φιλιατών στις 23-8-2009 και την είπαν **Ελένη**. Να ζήσει με υγεία και υψούλα να την χαρούν.

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ

Γεννήσεις

— Η **Χρύσα** του Γιώργου **Σιόκα** και της Χαρίκλειας Γκρανής και ο **Θανάσης** του Πέτρου **Κυρίτση** και της Σοφίας Σιανίδου, αυτό το καλοκαίρι έγιναν γονείς ενός υγιεστάτου κοριτσιού. Να τους ζήσει.

Γάμοι

— Ο **Χρήστος** του Αποστόλη **Βασδέκη** και της Ερμιόνης Ραφαηλίδου και η εκλεκτή του **Ευαγγελία Σεραφίδου** παντρεύτηκαν στις 19-10-2009 στο Κικλίκι. Να ζήσουν ευτυχισμένοι, υγιείς και χαρούμενοι.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΓΕΡΟΠΛΑΤΑΝΟΣ

Συγχαρητήρια

— Θερμά συγχαρητήρια στον συνάδελφο και φίλο Σωκράτη Οικονόμου και τη Ναυσικά για την επιτυχία της εγγονής του στο Οικονομικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών με την υψηλότερη πανελλαδικά βαθμολογία.

Επίσης για την εκλογή του γιού τους Θανάση ως βουλευτή του ΠΑΣΟΚ στο νομό μας. Είναι το πρώτο δασκαλοπαιδί στο υψηλό αυτό λειτούργημα στον τόπο μας.

Γιώργος - Ελένη Δούβλη

ΔΙΠΟΤΑΜΟ
Γεννήσεις

– Η κομώτρια **Ρένα** του Γιώργου **Πρέντζα** και της Χρυσάνθης Παντούλη και ο **Δημήτρης Σελαχόγλου** από την Ασφάκα απόκτησαν πρωτότοκο αγοράκι στις 17-8-2009 στα Γιάννενα. Να τους ζήσει με υγεία και χαρά.

ΕΛΑΤΗ
Γεννήσεις

– Το ζεύγος **Νικολάου Τοφέα** και **Βαρβάρας Κ. Θεοδώρου** απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, μια χαριτωμένη κορούλα. Ευχόμαστε στους ευτυχείς γονείς να τους ζήσει και νυφούλα να τη χαίρονται.

Θερμές ευχές και στους παππούδες.

Σ.Θ.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ
Γεννήσεις

– Στα ξαδέρφια μου **Αλεξάνδρα Δόση** και **Πέτρο Μάγγο** που έγιναν παπούδες από την κόρη τους **Ντίνα** και τον **Θεόδωρο Θειακό** θερμά συγχαρητήρια, να τους ζήσει το αγοράκι.

– Τα ξαδέρφια μου **Γιώργο** και **Ελένη Ντιναλέξη** που έγιναν παπούδες από την κόρη τους **Αθηνά**, να τους ζήσουν τα τριδύμα. Συγχαρητήρια.

Αρραβώνες

– Η γειτονοπούλα μας **Ελένη Τζόκα** μικρή μικρή αρραβώνιασε με τον Καλαματιανό **Κυριάκο Μαυροειδέα**. Στην ίδια και στους γονείς της Παναγιώτη και Βαγγελίτσα συγχαρητήρια και καλά στέφανα.

Ελ. Δούβλη

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙ
Βαπτίσεις

– Στον **Μιχάλη** και **Βασιλική Νικολάου** που βάπτισαν τα διδύμα αγόρια τους στις 20 Σεπτεμβρίου και τους έδωσαν τα ονόματα **Δημήτριος** και **Γεώργιος** θερμά συγχαρητήρια και να τους ζήσουν. Η θεία τους

Νικολάου Ηλέκτρα

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ
Συγχαρητήρια

– Στην **Καλλιόπη Στάρα** του Νικολάου και της Ροδόκλειας που απόκτησε Διδακτορικό Τίτλο Σπουδών από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας με θέμα: Τα ιερά δάση του Ζαγορίου. Παραδοσιακές μορφές διαχείρισης, αντιλήψεις και αξίες των κοινωνιών για τη διατήρηση του φυσικού τους περιβάλλοντος. Θερμά συγχαρητήρια από καρδιάς. Η οικογένειά σου.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ**Θάνατοι**

– Στη μέρα της γιορτής του, έφυγε ο **Τάκης (Δημήτρης) Καψάλης**, χτυπημένος από την επάρατο μόλις στα 54 χρόνια του. Γιος του παιδικού μου φίλου και συνομίλικου Σπύρου, του τελευταίου σιδερά του χωριού μας όπως έγραφα αποχαιρετώντας τον λίγα χρόνια πριν.

Στη μάνα του, τη γυναίκα του, τα παιδιά του, τ' αδέρφια του και όλους τους δικούς του θερμά συλλυπητήρια.

Β.Τ.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ
Γεννήσεις

– Ο **Γιώργος** του Γιάννη **Γεωργιάδη** και της Κατερίνας **Ζήγου** και η **Κωνίνα** του Δημήτρη **Μάρη** και της Παναγιώτας **Κωσταγιάννη** χάρισαν στη Νάγια τους μια χαριτωμένη αδελφούλα στις 26 Οκτωβρίου 2009 στα Γιάννενα.

Να τους ζήσει με υγεία και ευτυχία...

Θάνατοι

– Η συμπαθέστατη πολύτεκνη μάνα **Ευθαλία** του Θεοδώρου και της Χαριτίνης **Βαγγελή**, που είχε γεννηθεί στο Πάπιγκο στις 10-6-1923 παντρεύτηκε στο Κουκούλι στις 23-9-1951 τον αείμνηστο Χρήστο Σπ. Ζήγου. Χάρηκε παιδιά εγγόνια και από τις 4-11-2009 αναπαύτηκε για πάντα στο Κουκούλι. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της.

– Η 88χρονη καλονοικοκυρά **Άννα** χήρα Γιώργου **Τσουμάνη** αναπαύτηκε το Σάββατο 7-11-2009 στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων Ιωαννίνων. Θερμά συλλυπητήρια στα παιδιά της Άρη και Αθανασία και στα εγγόνια της Γιώργο και Άννα.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΛΑΪΣΤΑ
Θάνατοι

– Η **Σουλτάνα** του Ιωάννη και της Ζωής Κούσκου, που είχε γεννηθεί στη Βωβούσα στις 18-4-1925, χήρα του Χρήστου **ΡΙΖΟΥ**, απεβίωσε στις 25-10-2009. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ
Γάμοι

– Στις 2 Σεπτεμβρίου έγιναν στην Αθήνα ο γάμος της **Μελίνας Κ. Μπέλλου** με τον **Βασίλειο**

Καραμασούνα από την Αθήνα.

– Στις 30 Οκτωβρίου έγινε στην Κέρκυρα ο γάμος του **Αριστείδη Γ. Ταικουρά** με την **Αλεξάνδρα - Δημήτρα Κουρκούλου** από την Κέρκυρα. Να ζήσουν ευτυχισμένοι!

ΠΟΤΑΜΙΑ
Θάνατοι

– Έφυγε από τη ζωή η Ευανθία Ν. Μαντήλα σε ηλικία 85 ετών και κηδεύτηκε στα Ιωάννινα.

Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους της!

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΤΑ ΑΕΙ-ΤΕΙ
ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ

– **Απόστολος Β. Σπύρου** : Γεωπονίας Θεσ/νίκης

ΔΕΜΑΤΙ

– **Ευθύμιος Χρ. Ζιάθρας** : Αστυφυλάκων

– **Βασιλική Δ. Μαγγίνα** : Πολιτικών Έργων Υποδομής ΤΕΙ Πάτρας

Βασίλης Σπύρου

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ**Νέοι επιστήμονες**

– Μετά από επιτυχείς σπουδές ο συγχωριανός μας **Γεώργιος Μακρυγιάννης**, γιος του Φιλίππου και της Ελένης Ρόκου - Μακρυγιάννη, πήρε το πτυχίο του τοπογράφου - μηχανικού από το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο.

Συγχαίρουμε το νέο επιστήμονα και του ευχόμαστε καλή και ευδόκιμο σταδιοδρομία.

– Ο **Μιχάλης Πατεράκης** του Θεοφράστου και της Έφης Πατεράκη, αφού επεράτωσε τις σπουδές του στο Τ.Ε.Ι. Πατρών Τμήμα Ανακαίνισης και αποκατάστασης κτιρίων, έλαβε το πτυχίο του με βαθμό άριστα. Συγχαίρουμε το νέο επιστήμονα και του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και πάντα επιτυχίες στη ζωή του. Να τον χαίρονται οι γονείς του.

Σ.Θ.

Θάνατοι

– Στις 6 Νοεμβρίου 2009 απεβίωσε η καλότατη συγχωριανή μας **Αφροδίτη Λαδιά** σε ηλικία 82 ετών και η εξόδιος ακολουθία εψάλη στον Ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου Μονοδενδρίου με τη συνοδεία πλήθους συγγενών και φίλων. Στα παιδιά της, τα εγγόνια της και λοιπούς συγγενείς τα θερμά μας συλλυπητήρια. Αιώνια της η μνήμη.

Σ.Θ.

ΝΕΓΑΔΕΣ
Θάνατοι

– Η συμπαθέστατη πολύτεκνη μάνα **Αμαλία** ήταν το τρίτο από τα 7 παιδιά του Ευθυμίου **Καρβούνη** και της Αριστούλας **Αχνούλα** που είχε γεννηθεί το 1917 στο Σκαμνέλι. Παντρεύτηκε τον Κων/νο **Λώλη** από τις Νεγάδες. Ξεκουράστηκε για πάντα στις 14-10-2009. Νάχουν την ευχή της και να της πάρουν τα χρόνια οι συγγενείς της. Θερμά συλλυπητήρια...

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΠΑΠΙΓΚΟ
Θάνατοι

– Την 16η Νοεμβρίου ε.ε. απεβίωσε η **Αικατερίνη (Καίτη) Παπακώστα** το γένος Ιωαννίδη, σύζυγος του Πολυχρόνη. Η ταφή της έγινε την επομένη στο κοιμητήριο του Αγίου Νικολάου Μεγάλου Παπίγκου.

Η Καίτη είχε όλα τα προσόντα της Ζαγορίσιας γυναίκας.

Υπόδειγμα συζύγου και μητέρας αφιέρωσε όλη της ζωή της για την προκοπή της οικογένειας. Περισσότερα για την Καίτη στην νεκρολογία της Γλυκερίας Χριστοδούλου.

Στον σύζυγό της, στα παιδιά της, στα αδέρφια και τους λοιπούς συγγενείς της θερμά συλλυπητήρια. Αιώνια η μνήμη της.

Το Ζαγόρι μας – Δ.Α.Γ.

– Στη μακρινή Αμερική (U.S.A.) απεβίωσε πριν από λίγο καιρό, πλήρης ημερών, ο **Αθανάσιος Μουζάς** του Αλεξάνδρου και της Καλλιόπης.

Ο Θανάσης γεννήθηκε στο Πάπιγκο το 1920 και αφού τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο του Παπίγκου και μερικές τάξεις της Ζωσιμαίας Σχολής νεαρός ανεχώρησε για την μεγάλη χώρα, τις Ηνωμένες Πολιτείες όπου ευρίσκετο και ο πατέρας του Αλέξανδρος. Εκεί δημιούργησε δική του οικογένεια και απέκτησε ένα υιό. Τύπος καλοκάγαθος, χορευταράς, κυνηγός και ψαράς, επισκέπτονταν συχνότατα το Πάπιγκο. Ήταν τακτικότατος συνδρομητής του περιοδικού μας το «Ζαγόρι μας». Αιώνια η μνήμη αυτού.

Το Ζαγόρι μας – Δ.Α.Γ.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ
Γεννήσεις

– Ο **Πέτρος Τσέπης** και η **Άννα Κορρέ** χάρισαν στην Ουρανία τους μια τρισαγαπημένη αδελφούλα στις 25 Σεπτεμβρίου 2009 στην Αθήνα. Να τους ζήσει με υγεία, ευτυχία, χαρά και το τρίτο νάναι αρσενικό.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ**Θάνατοι**

– Η **Θεοδώρα** χήρα Κων/νου **Αρβανίτη**, το γένος Ιωάννη και Σουσάνας Χρόνη που είχε γεννηθεί το 1929 στη Φανερωμένη Άρτας αναπαύτηκε για πάντα στις 26-10-2009 στο Σκαμνέλι. Θερμά συλλυπητήρια.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ
Αρραβώνες

– Ο μαθηματικός **Περικλής** του Αριστείδη **Τσουμάνη** και της Άννας Κυραμιδά και η εκλεκτή της καρδιάς του φιλόλογος **Βίκυ** από τη Μακεδονία αρραβωνιάστηκαν.

Θερμά συγχαρητήρια και καλά στέφανα.

Γάμοι

– Ο **Σπύρος** του Γιώργου **Κονάκη** και της Παρασκευής Στ. Κατσαρού και η εκλεκτή του **Λαμπρινή Μ. Ντόκου** παντρεύτηκαν αυτό το καλοκαίρι.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

– Δωρεά για τον Πολιτιστικό Σύλλογο Ασπραγγέλων εις μνήμην **Ιππολύτης Καψάλη**:

Μπίκας Δημήτριος
Γκίτσας Κωνσταντίνος
Τσαπάρης Κωνσταντίνος
Κομπάρου Σπυριδούλα
Γκοζίνα Ευφροσύνη
Κυριαζής Βασίλειος
Ζαμπακόλας Σωτήριος

– Εις μνήμην **Λαδιά Αθανασίου** κατέθεσε ποσό ο Ζαμπακόλας Σωτήριος.

ΒΙΤΣΑ

– Εις μνήμην **Αθανασίου Ευγ. Βασδέκη** αντί στεφάνου κατέθεσαν χρηματικό ποσό για τις ανάγκες του Ι. Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Κάτω Βίτσας:

– Η Ιουλία Κατσάδημα
– Η οικογ. Δημητρίου Γεωρ. Καραγιάννη.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Κάτω Βίτσας ευχαριστεί.

ΒΙΤΣΑ

– Στη μνήμη του συγχωριανού μας και επί σειρά ετών προέδρου του χωριού μας **Αθανασίου Ευστ. Βασδέκη** αντί στεφάνων κατέθεσαν χρηματικά ποσά στον ενοριακό ναό Ταξιάρχων Βίτσας:

– Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου
– Οικογένειες Γιάννη Παππά
– Αλεξάνδρου Παπαχρήστου
– Γιάννη Παπαχρήστου

– Στέφανου Βαταβάλη
– Ηλία Βασδέκη

– Ο **Χριστόφορος** του Κων/νου **Καρβούνη** και της Σταυρούλας Μ. Παπιγκιώτη παντρεύτηκε την εκλεκτή της καρδιάς του παπαδοκώρη **Μαρίνα Δόση** από το Αυγό Ιωαννίνων στις 10-10-2009 στα Γιάννενα.

– Ο **Χρήστος Χριστόπουλος** του Παύλου και της Ουρανίας, εγγονός της αείμνηστης Τσεπελοβίτσας Κατερίνας Μπράχου και η εκλεκτή του **Δήμητρα Κάτσου** του Αντωνίου και της Βασιλικής παντρεύτηκαν το Σάββατο 24-10-2009 στον Ι. Ν. Αγ. Ειρήνης Πρέβεζας.

Να ζήσουν τα νέα ζευγάρια, να προκόψουν και καλούς απογόνους.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ
Συγχαρητήρια

– Ο χοροδιδάσκαλος καθηγη-

τής Φυσικής Αγωγής **Θωμάς** του αείμνηστου Δημητράκη **Βούρβου** και της Χριστίνας Κ. Φερεντίνου τοποθετήθηκε Διευθυντής στο 1ο ΕΠΑ Λ. Ιωαννίνων (Επαγγελματικό Λύκειο Ιωαννίνων). Καλή σχολική χρονικά και καλή επιτυχία στο έργο του.

– Η **Αλεξία** του Μενέλαου **Παπασπύρου** και της Ουρανίας Αλ. Αρβανίτη πέρασε στην Πληροφορική Ιωαννίνων. Μπράβο. Καλή φοίτηση.

– Η **Ευκαλία** του Βασίλη **Βλαχόπουλου** και της Αγνής Νούσια, αφού ορκίστηκε πτυχιούχος του Τμήματος Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ξεκίνησε διδακτορική διατριβή στον καθηγητή κ. Σοφικίτη της Ουρολογικής κλινικής του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου

Ιωαννίνων. Μπράβο και σ' ανώτερα.

Συλλυπητήρια

– Ο συμπαθέστατος 95χρονος πολύτεκνος πατέρας **Νικόλαος Δ. Μπαλτάς** χάρηκε παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα και από τις 9-10-2009 αναπαύτηκε για πάντα στην Κληματία Ιωαννίνων. Νάχουν την ευχή τους και να του πάρουν τα χρόνια τα παιδιά του εκπαιδευτικοί Δήμητρα και Παναγιώτης Μπράχος και λοιποί συγγενείς. Θερμά συλλυπητήρια.

– Ο 59 χρονος **Λευτέρης Σούρλας** του Νικολάου και της Ευσταθίας, όσο και αν πάλεψε με την επάρατο δεν τα κατάφερε να βγει νικητής και αναπαύτηκε για πάντα στην Νικόπολη Πρέβεζας στις 12-10-2009. Ανάλαφρο το χώμα που τον σκέπασε. Συλλυπητήρια θερμά στ' αδέρφια του Βαγγελιώ και Γιάννη Βαγγελή και λοιπούς συγγενείς.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ

– Μιχάλη Βασδέκη
Η εκκλησιαστική επιτροπή τους ευχαριστεί θερμά.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

– Στη μνήμη της **Ευθαλίας Ζήγου** κατατέθηκαν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή Ι. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Κουκουλίου χρηματικά ποσά για τις ανάγκες της από τους: Τα παιδιά της Κων/νο, Σπυριδώνα και Φρειδερίκη και από τον Θωμά και την Ευστρατία Πάσχου. Από Πολυξένη Βαλάκου, Ιουλία Βαγγελή, Χρήστο Βαγγελή, Κων/νο Νάνο, Ιωάννη Ντρίκου, Ελένη Βαλάκου, Χρήστο Κατρή, Χρήστο Καράκογλου, Βασίλειο Γκόγκο, Κων/νο Χάσκο, Ανδρέα Γόγολο, Χρήστο Γόγολο, Παναγιώτη Γόγολο, Μάνθο Παργανά, Ιωάννη Αρβανίτη, Λάμπρο Γόγολο και Κώστα Λεοντίου.

Αιώνια η μνήμη.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

– Η κ. Ασπασία και η κ. Θάλεια Σβώλου προσέφεραν στη μνήμη των γονέων τους **Θεοδώρα** και **Πούλιας** και του αδερφού τους **Ιωάννη** την δαπάνη για την εργασία που απαιτήθηκε στην επισκευή του εξωκλήσιου 'Αγ. Μηνάς Κουκουλίου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

– Η Εφη Πιτσινέλη 40 Ε
– Η Βασιλεία Βενετσάνου 40 Ε

– Ο Νίκος Μαζιώτης 40 Ε
– Στη μνήμη του αγαπημένου μας **Νικολάου Καρρά** προσφέρουν στον Σύνδεσμο Ζαγορισιών η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος κι Αμαλία 50 Ε.

– Ο Κώστας Καρβούνης του Χριστοφ. 20 Ε
– «Βοήθεια στο σπίτι» Κεντρ. Ζαγορίου 20 Ε

– Η Εφη Πιτσινέλη 40 Ε
– Ο Νίκος Μαζιώτης 40 Ε

– Στη μνήμη του αγαπημένου μας **Νικολάου Καρρά** προσφέρουν στον Σύνδεσμο Ζαγορισιών η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος κι Αμαλία 50 Ε.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

ΜΑΝΑΣΣΗ

– Στη μνήμη του αγαπημένου

μας **Νικολάου Καρρά** αντί στεφάνου, προσφέρουν στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Μανασσή:

– Η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος και Αμαλία 300 Ε

– Ο αδερφός σου Στέφανος 100 Ε

– Η αδερφή σου Αικατερίνη 50 Ε

– Ο Βασίλης Δαλκαβούκης 50 Ε

– Ο Τάκης Δαλκαβούκης 50 Ε

– Ο Δήμαρχος Κεντρικού Ζαγορίου 50 Ε

– Η Ειρήνη κι ο Πολύβιος Καρράς 150 Ε

– Ο Γιώργος Ματσόπουλος 50 Ε

– Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισιών 50 Ε

– Ο Κώστας Καρβούνης του Χριστοφ. 20 Ε

– «Βοήθεια στο σπίτι» Κεντρ. Ζαγορίου 20 Ε

– Η Εφη Πιτσινέλη 40 Ε
– Η Βασιλεία Βενετσάνου 40 Ε

– Ο Νίκος Μαζιώτης 40 Ε
– Στη μνήμη του αγαπημένου μας **Νικολάου Καρρά** προσφέρουν στον Σύνδεσμο Ζαγορισιών η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος κι Αμαλία 50 Ε.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

– Η Εφη Πιτσινέλη 40 Ε
– Ο Νίκος Μαζιώτης 40 Ε

– Στη μνήμη του αγαπημένου μας **Νικολάου Καρρά** προσφέρουν στον Σύνδεσμο Ζαγορισιών η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος κι Αμαλία 50 Ε.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

– Η Αμαλία και ο Κώστας Κοντοδήμας κατέθεσαν χρημα-

τικό ποσό στον Ιερό Ναό Αγίου Μηνά Μονοδενδρίου στη μνήμη **Βασιλείου Γεωργονίκου**.

– Οι αδελφοί **Μανώλης** και **Τούλης Πατεράκη** κατέθεσαν στον ιερό ναό Αγίου Γεωργίου Μονοδενδρίου το χρημ. ποσό των 100 Ε εις μνήμην **Βασιλείου Γεωργονίκου**.

– Η εκκλησιαστική επιτροπή Παπίγκου ευχαριστεί τον κ. **Κώστα Διαμαντή** για την περιφραγή της Παναγίας Παλιουρής.

Βρίσκεται στο Μικρό Μαχαλά και πανηγυρίζει στις 8 Σεπτεμβρίου σύμφωνα με τα παραδοσιακά μας έθιμα.

Η περιφραγή έγινε με ξύλινα κάγκελα. Η δωρεά αυτή έγινε στη μνήμη της χαρισματικής συζύγου του Πόπης.

Ο Θεός ν' αναπαύσει την ψυχή της και να χαρίζει υγεία στον Κώστα, στα παιδιά της και στα εγγόνια της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

– Η Εφη Πιτσινέλη 40 Ε
– Ο Νίκος Μαζιώτης 40 Ε

– Στη μνήμη του αγαπημένου μας **Νικολάου Καρρά** προσφέρουν στον Σύνδεσμο Ζαγορισιών η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος κι Αμαλία 50 Ε.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

– Η Εφη Πιτσινέλη 40 Ε
– Ο Νίκος Μαζιώτης 40 Ε

– Στη μνήμη του αγαπημένου μας **Νικολάου Καρρά** προσφέρουν στον Σύνδεσμο Ζαγορισιών η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος κι Αμαλία 50 Ε.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

– Η Εφη Πιτσινέλη 40 Ε
– Ο Νίκος Μαζιώτης 40 Ε

– Στη μνήμη του αγαπημένου μας **Νικολάου Καρρά** προσφέρουν στον Σύνδεσμο Ζαγορισιών η σύζυγός σου Μαρία και τα παιδιά σου Γιώργος κι Αμαλία 50 Ε.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

— Ο «Τυπογραφικός δαίμονας» μας άφησε την κάρτα του στο φύλλο του Οκτωβρίου. Με εξαίρεση το πρωτόφυλλο, όλα τα άλλα φύλλα είχαν στοιχεία του φύλλου Σ/μβρίου. Δηλ. αρ. φύλλου 375 (αντί 376) και Σ/μβριος 2009 (αντί Οκτώβριος 2009). Και κάτι διαβολικότερο. Στο χρονογράφημα (σελ. 2) ανέγραψε ως τίτλο εκείνον του Σ/μβρίου (πάει το Καλοκαιράκι!) αντί του ορθού «Στον απόηχο των βουλευτικών εκλογών» (4.10.09) με αποτέλεσμα να προκύψει αναντιστοιχία μεταξύ τίτλου και κειμένου.

— Και ακόμα στο σχετικό ρεπορτάζ του προηγούμενου τεύχους, που αναφέρεται στους βουλευτές που έχουν σχέση με το Ζαγόρι ο δαίμων του τυπογραφείου, στην Υπουργό **ΛΟΥΚΑ ΚΑΤΣΕΛΗ** έδωσε το όνομα της αείμνηστης μητέρας της και γνωστής ηθοποιού Αλέκας Κατσέλη.

Ζητούμε συγγνώμη.

— Στο παραπάνω ρεπορτάζ εν αγνοία μας, παραλείψαμε ν' αναφέρουμε πως και ο Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ **Μιχαήλ Παντούλας** έχει σχέση με το Ζαγόρι καθ' όσον η σύζυγός του κατάγεται από το Ανατολικό Ζαγόρι, όπως μας πληροφόρησε ο Δήμαρχος κ. Β. Σπύρου.

Η Σ.Ε.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ – ΕΚΚΛΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Το Περιοδικό μας στα τριάντα δυο χρόνια της ζωής του, για πρώτη φορά αντιμετωπίζει οικονομικό πρόβλημα λόγω της γενικής οικονομικής δυσπραγίας, που αναπόφευκτα σαν αποτέλεσμα είχε και την αύξηση των λειτουργικών εξόδων της έκδοσής του.

Έτσι, όπως κάθε χρόνο και φέτος στα τελευταία τεύχη του Περιοδικού όσοι οφείλουν τη συνδρομή δύο ετών και άνω θα λάβουν σχετική υπενθύμιση. Ζητούμε συγγνώμη, αλλά όπως γνωρίζετε το Περιοδικό κυκλοφορεί αποκλειστικά με τη στήριξη των συνδρομητών του.

Γι' αυτό:

Α) Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ και η Συντακτική Επιτροπή από το νέο έτος 2010 έκρινε απαραίτητη την αύξηση της ετήσιας συνδρομής από 15 σε 20 ευρώ.

Β) Κάνουμε έκκληση προς όλους όσους έχουν την οικονομική δυνατότητα ανάλογα με αυτήν να συνδράμουν στην απρόσκοπτη έκδοση του Περιοδικού, καταθέτοντας μια έκτακτη εισφορά, έτσι ώστε να συνεχίσει την αναντικατάστατη προσφορά του στη στήριξη και προβολή του Ζαγορίου μας στους χαλεπούς καιρούς που βιώνει.

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ
και η Συντακτική Επιτροπή του Περιοδικού

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΥΡΩ 100

Μακρής Μενέλαος

ΕΥΡΩ 70

Κυριακάκου Γεωργία

ΕΥΡΩ 50

Παπανικολάου Νικόλαος
Καλαντζή Γλυκερία
Σβώλου Ασπασία
Γκοδίμη Φρόσω
Χαρισιάδη Ευγενία

ΕΥΡΩ 30

Παπανικολάου Παναγιώτης
Βαρτζόπουλος Γιάννης
Γάνου-Αζά Ελένη
Γεωργίου Ειρήνη
Τσάτσου Έλλη
Ηλιάδη Αγνή
Βασιλά Στεφάνια
Αγγελογιάννη Φρόσω

ΕΥΡΩ 20

Καρυπίδης Δημήτριος
Δαλκαβούκη Πόπη
Μασούρας Ιωάννης
Ντεμίρη Παναγούλα
Δούβαλη-Παπιγκιώτη Ουρανία
Ρούντας Βασίλειος
Συκιώτης Άρις

Τσολάκης Φρίξος
Βασδέκη Αγαθόκλεια
Τσέφας Γεώργιος
Κοντοδήμος Κων/νος
Καλύβας Επαμεινώνδας
Κακαγιά Δανάη
Βαρέλης Χρήστος

ΕΥΡΩ 15

Λάβαρης Σπυρίδων
Χριστοδούλου Κούλης
Ορειβατικός Σύλλογος
Παπίγκου
Καραγιάννης Ηλίας
Σπυρόπουλος Βασίλειος
Δαλκαβούκης Γεώργιος
Σαούλιας Ηλίας
Δούσμπης Χρήστος
Καλαντζή Γιαννοπούλου
Ιωάννα
Γιαννόπουλος Σωτήρης
Ρίζος Πέτρος
Κικόπουλος Μενέλαος
Μαβίδης Πάρις
Μουσαφίρης Τάκης
Ζαχαρέας Ευστράτιος
Λεονταρίδης Πέτρος
Μπλάτσος Απόστολος
Τακαλίδης Θεόδωρος
Βασδέκη Πανωραία
Τσαβαλιά Τζένη

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978
★

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΓΚΕΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟ
Πρόεδρος
ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
Α' Αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑ
Β' Αντιπρόεδρος
ΤΖΙΟΒΑ ΒΑΣΙΛΗ
Γεν. Γραμματέα
ΤΣΕΚΟΥΡΑ ΙΩΑΝΝΗ

Ταμία

ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΛΥ
Μέλος
ΖΑΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΟ
Μέλος

Αριστίνοδη μέλη:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ-ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΒΑΚΑΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ
ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΡΕΜΟΥ-ΤΣΟΥΠΗ ΜΑΡΙΑ
ΣΚΟΥΡΤΗ ΕΛΕΝΗ
ΥΦΑΝΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

★

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και στο Μυροπολιείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 265 10 26266
Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 15 ΕΥΡΩ
Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ
Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

★

Τυπογραφεία:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέρη)
Τηλ. 265 10 20544 - 265 10 27845
Ιωάννινα 454 44

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

— Η Βασδέκη Αγαθόκλεια 50 ευρώ στη μνήμη του αγαπημένου της συζύγου **Αθανασίου Βασδέκη**.

— Η οικογένεια **Μιχαήλ Κομπάρου** 20 ευρώ στη μνήμη **Αθανασίου Βασδέκη**.

— Η **Ειρήνη Δάνου** 100 ευρώ στη μνήμη των γονέων και της αδερφής της **Ευγενούλας**.

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ ευχαριστεί.